MASTER
NEGATIVE
NO. 91-80081-4

AUTHOR: CLEDONIUS

TITLE: CLEDONII ARS GRAMMATICA....

PLACE: HEIDELBERGAE

DATE: 1884

Master Negative #
91-80081-4

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
PRESERVATION DEPARTMENT

BIBLIOGRAPHIC MICROFORM TARGET

Original Material as Filmed - Existing Bibliographic Record

870.8
Z8
v.7

Cledonius,
Cledonii Ars grammatica; dissertatio...quam... scripsit Henricus Bertsch... Heidelbergae, 1884.
iv, 64 p. 30 cm.

Ed. by H. Bertsch.
Thesis, Heidelberg, 1884.
Title-page mutilated.
Volume of Pamphlets

Restrictions on Use:

TECHNICAL MICROFORM DATA

FILM SIZE: 35mm REDUCTION RATIO: 14X
IMAGE PLACEMENT: IA IIA IB (IIB)
DATE FILMED: 6-26-91 INITIALS M.B
FILMED BY: RESEARCH PUBLICATIONS, INC WOODBRIDGE, CT

AIIM

Association for Information and Image Management
1100 Wayne Avenue, Suite 1100
Silver Spring, Maryland 20910
301/587-8202

Centimeter

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 mm

1 2 3 4 5

Inches

MANUFACTURED TO AIIM STANDARDS
BY APPLIED IMAGE, INC.

1. ~~Bertsch, Heinrich~~ Cledonii Ars grammatica

2. Liebaldt, H. De L. Pisone Annalium scriptore 1836

3. Saal, Nicolaus De Appio Claudio Caeco commentatio historica 1842

4. Unger, R. ~~F.~~ De Aemilio Macro Nicandri imitatore 1845

5. Wensch, W.F. De Prisciano P. Mosellani 1847

6. Bergk, Theodor Commentatio de Carminum Saliarium reliquiis 1848

7. Ritschl, Friedrich Porcii Licini De vita Terentii versus integri tati restituti 1859

8. Unger, R. ~~K.~~ Epistola de Varrone Atacino 1861

9. Zeitler, Alban Zu Spartianus' Vita Hadriani 1875

10. Boehlau, Carl De Lygdami carminibus 1876

11[a]. 11[b]. Adamantius, M. De b muta et v vocali libellus edidit Henricus Keil 1878. 2 pts.

12. Plew, J. Marius Maximus als directe und indirecte quelle der Scriptores historiae Augustae 1878

13. Wegehaupt, W. M.Caelius Rufus, Abhandlung 1878

14. Keil, H.~~G.T.~~ Observationes in Caesium Bassum et Atilium Fortunatianum 1880

15. Opitz, Theodor In Iulio Floro spicilegium criticum 1884

16. Atilius Fortunatianus ~~Keil, H.G.T.~~ Atilii Fortunatiani liber de metris ad fidem codicis Neapolitani recensuit 1885

17. Schulz, Hermann De M. Valerii Messalae aetate 1886

18. Becher, Ferdinand Über den sprachgebrauch des Caelius 1888

19. Häussner, J. Die handschriftliche überlieferung des L. Junius Moderatus Columella (De re rustica) mit einer kritischen ausgabe des X buches 1889

20. Friedel, V.H. De scriptis Caelii Aureliani Methodici Siccensis 1892

21. Heege, F. Der elegiker Maximianus 1893

22. Dick, Adolf Die wortformen bei Martianus Capella nachtrag zu Georges Lexikon der lateinischen wortformen 1902

CLEDONII

ARS GRAMMATICA

DISSERTATIO PHILOLOGICA

QUAM

AD SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES

auctoritate amplissimi philosophorum ordinis

IN UNIVERSITATE RUPERTO-CAROLA HEIDELBERGENSI

RITE CAPESSENDOS

SCRIPSIT

HENRICUS BERTSCH

Pforzhemiensis.

Heidelbergae

Praefatio.

Cledoni in arte grammatica qui ex turbis in suum quidque locum restituere conetur, suo iure quaestionem proponet, quo modo et quibus de caussis talis et tanta oriri potuerit contextus perturbatio. Quod tum demum elucebit, cum noveris, qua ratione grammaticus ipse commentarium instituerit.

Qui cum continuo sermone non scripserit, aut unicuique interpretamento Donati verba lemmatis loco anteposuisse cogitandus est — quod in Commento Einsidlensi Anecd. Helvet. pag. 202—266 factum videmus — aut Donati contextui sua partim inseruisse partim apposuisse partim subnotasse. Utrum factum sit lemmata ipsa, qualia nunc leguntur, satis aperte demonstrant. Etenim, si lemmata ipse apposuit grammaticus, ad aliena referri alienisque misceri commentarii verba non potuerunt. Attamen hoc factum esse ex exemplis nonnullis evincitur. Pag. 69, $_{28-31}$ est collectio earum dictionum, quae dubiae sunt inter adverbium et alias orationis partes, ita comparata, ut omnia inter se cohaereant. Agitur de accentu quo discerni possit, cuinam parti singula attribuenda sint. Sub finem glossematis in verbis: ‚sensu vero discernimus ante' oppositio inest, quae in ipso commentario non habet quo referatur. Itaque ad Donatum referenda est, in cuius libro legimus pag. 387, $_{8}$: ‚horum quaedam a c c e n t u discernimus.' Lemmate vero continentur extrema verba huius enuntiati pag. 387, $_{4}$: ‚sunt multae dictiones dubiae .. inter adverbium et verbum ut pone.' Iam ut omittam lemma iis anteponi quae de ‚ut' dictione proferuntur verbis, num his ascripsisse cogitari potest grammaticum: ‚pone si retro significat, circumflexum habet'? Minime, sed librarius cum vidisset de ‚ut' et ‚pone' dictionibus verba fieri, quod in Donati contextu invenit ‚ut pone' anteposuit. Huc accedit, ut pag. 68, $_{34}$ lemma, pag. 68, $_{33}$ glossema ad hunc locum spectantia iam allata sint.

Alterum pravi lemmatis exemplum exstat pag. 59, $_{4}$. Grammatici verba sunt: ‚quia omnis prima persona correpta est', lemma: ‚sunt etiam monosyllaba, quae ideo etiam producta sunt', quae sibi respondere non posse unusquisque primo obtutu videt. Sed Donati verborum ratione habita optimis libris comprobatur illum ‚sola producta sunt' scripsisse, quo facto omnia plana claraque sunt. ‚Etiam contra regulam producta' Donati Parisinus praebet, quocum saepius congruit lemmatum scriptura. Sed Cledonium ipsum alii contextui commentarium apposuisse etiam ex pag. 78, $_{9-11}$ intellegimus,

quo loco illum ‚affero‘ in Donato legisse manifestum est, ut Donati cod. S, cum in lemmate legatur ‚suffero‘ cum ceteris Donati codd. Hic statim eos asseram locos quibus demonstratur lemmatum scripturam Parisino propius accedere*) iis usus quae Keilius Donati contextui subnotavit. Pag. $38,_{16}$: Par. et lemma: extra hanc, ceteri codices: extra quam.

Pag. $49,_{17}$: Par. et lemma: cuiatis, ceteri codices: cuiates.

Pag. $62,_{17}$: Par. et lemma: aut complet aut minuit, ceteri codices differunt. Pag. 75, 11: Par. et lemma: implet, ceteri complet. Pag. $62,_{6}$ soleo faxo impleo in optimo Donati codice non legitur. Cf. pag. $385,_{7}$. Ceterum hoc quoque loco lemma prave praepositum exstat; nam ad Donati verba: ‚sunt defectiva . . per personas ut . . soleo‘ adnotare non potuit grammaticus: ‚soleo perdit enim tempus.‘ Unum addam exemplum pravae relationis. Pag. $29,_{11}$ lemma desumptum est Donato pag. $369,_{1}$: ‚longae . . positione fiunt . . in i litteram solam loco consonantis positam u t a i o.‘ Iam opinor nemo non videt, verbis ‚ut aio‘ ascribi non posse: ‚i inter duas vocales‘ sed sine dubio Cledoni verba ‚inter duas vocales‘ interpretantur Donati ‚loco consonantis positam.‘

Sed hoc exemplum iam inter ea numerandum est, quibus neglegentia magis, quam prava relatio deprenditur. Sunt enim lemmata partim sic comparata, ut non ea quae commentario illustrantur, sed alia quaedam eiusdem enuntiationis verba anteposita sint, velut pag. $21,_{10}$ ubi praescriptum est: ‚ut doctissime,‘ etsi de comparativo ‚doctius‘ sermo est. Inveniuntur similia pagg. $51,_{6}$. $57,_{10}$. $73,_{15}$. $77,_{11}$. $77,_{29}$. $78,_{6}$. Grammaticum id commisisse quis est quin neget? Sunt quae absurdam efficiant sententiam ut lemma pag. $41,_{2}$: ‚sunt genera nominum fixa, sunt mobilia‘ cum Cledoni verba sint: ‚quae moveri non possunt‘; sunt quibus superflua contineantur ex enuntiatis illata, quae cum re de qua agitur nullo modo cohaerent velut pag. $21,_{14}$. $25,_{20}$. $28,_{8}$. $34,_{30}$. $43,_{12}$. $47,_{29}$. $48,_{20}$. $61,_{26}$. Haec omnia ex corruptelis nata esse nemo ni fallor contenderit.

Deinde ne constans quidem est lemmatum usus, nam non exiguus est eorum glossematum numerus quibus lemmata non sunt praeposita. Attamen aut nullum aut omnia omitti exspectaveris.

Denique in tractando adverbio pag. 62 sqq. Donati verba pluribus locis ita excerpta sunt, ut grammatici commentarius longo intervallo a singulis verbis quae interpretamento illustrantur distet, quod fieri non potuit, si singulis glossematis lemmata erant apposita.

Neque parvi est momenti quod verba Donati in Cledoni contextum irrepserunt quod factum est pag. $23,_{14}$. $31,_{25}$. $61,_{22}$ alias; id tum solum fieri potuit, si et Donatus et Cledonius eodem in libro coniuncti librari in manibus erant.

Quae cum ita sint, Keili suspicio, qui commentarium olim una cum Donati libro scriptum fuisse censet, omni ex parte fulcitur. Cf. Keil. praef. pag. 4.

---

*) Cf. Hagenus in Anecd. Helv. p. XCVIII, qui Petrum grammaticum eiusdem codicis recensionem secutum esse observavit.

Iam vero Cledoni commentarius cum a Donati contextu separaretur et singula glossemata lemmatis instruerentur, quaedam prave praescripta esse iam supra vidimus; sed latius grassata est prava relatio. Similia enim congerebantur, quae ad diversissimos Donati locos pertinebant, quod factum est pag. $10,_{20}$. $14,_{12}$. $23,_{15-18}$. $37,_{8}$. $49,_{15}$. $71,_{5-7}$. $68,_{31}$. $73,_{20}$. $74,_{20}$. $78,_{15-19}$ alias. Quo in pravo congestu praecipuam conturbationis caussam esse positam opinor. Tali modo cum rem institueret librarius, quid mirum, quod saepius glossemata diversis locis bis scripsit? Ut exempla afferam — redit glossema pag. $27,_{30-32}$ post ‚est‘ pag. $28,_{5}$, glossema pag. $37,_{16-19}$ post ‚anus‘ $38,_{13}$, glossema p. $71,_{21-24}$ iam aderat pag $70,_{23}$ post ‚lecturus.‘

Omnino dittographiae in codice Bernensi haud paucae occurrunt. Alia ideo falso loco collocata sunt, quia librarius a similibus ad similia aberravit velut pag. $30,_{26}$: ‚is etiam creticus dicitur‘, alia pari incuria commissa sunt, quae omnia persequi longum est.

Praeterea etiam interpolatione laborat Cledoni contextus. Sic pag. $17,_{30}$ Cledoni verbum ‚quasi‘ commentario instruitur: ‚videntur eadem esse cum non sint‘, pag. $11,_{25}$ ‚quartae declinationis‘ moleste additur, pag. $27,_{18}$ verbum ‚huic‘ quonam spectet verbis ‚u scilicet‘ demonstratur, pag. $47,_{23}$ ‚regulam‘ significare ‚rationem declinandi‘ exponitur, pag. $49,_{26}$ verba: ‚res quae nomen praesentat‘ interpretamentum elocutionis ‚res subiecta‘ continere mihi videntur cum Keili transpositio non placeat.

Has igitur quas adumbravi turbas confusionesque nova hac editione discutere studui. Nam Keilius cum grammaticos Latinos adituris locupletissimam et speciosissimam editionem pararet singulis grammaticis quod in tanto opere nemo mirabitur non parem semper curam impendebat. Quod in Cledonium inprimis cadit cuius commentarium corruptissimum et perturbatissimum noluit ille emendare et in ordinem redigere, nisi quod hic illic verba quaedam segregavit turbasque significavit. Quamvis autem levis sit grammatici auctoritas, tamen prorsus neglegere non possumus: quo aegrius ferimus quod talem maxime scriptorem non sine summa molestia ac difficultate adhibere possumus. Quare hac in parte pro meis viribus Keili opus perficere volui. Quo in opere iis mihi licuit niti quae haud spernenda et Keilius et Hagenus in vol. V grammaticorum Latinorum praestiterunt. Neque pauca F. Schoellio praeceptori carissimo debeo quorum nonnulla in act. soc. philol. Lips. vol. VI extant, longe plura mecum communicavit mihique utenda permisit. Coniecturas autem hominum doctorum nequaquam omnes attuli, praesertim si locis parallelis comparatis a vero illos aberrasse appareat. —

Codicis Bernensis quem littera *B* signavi scripturam cum Keilius accuratissime exhibeat non indicavi in levioribus vitiis rebusque orthographicis. Secundam codicis manum fere non curavi quia nihil affert quod non sit ex mera coniectura profectum. Velut

pag. $26,_{27}$ legiterad quod *corr.* legitera ad quod
pag. $39,_{27}$ masculina *et* neutra *corr.* masculinum *et* neutrum (ubi potius transpositione facta pluralis tenendus est)
pag. $42,_{11}$ tonetru facit nerba *corr.* tonitru facit nerua

pag. 47, $_{32}$ peripetasmatibus *corr.* peripetesmatibus
pag. 51, $_{15}$ hacc . . subiunctiua appellaritur *corr.* appellabitur
pag, 52, $_{2}$ pringenia *corr.* primagenia
pag. 54, $_{22}$ aut in it ut odi *corr.* aut in i —: quae omnia inepte scripta sunt.

Signis his usus sum: uncis < > ea seclusi quae in codice omissa inserenda, his [ ] quae vitiose repetita vel interpolata, his ( ) quae Donati verba lectoris caussa in Cledoni contextu repetenda esse videbantur. Donati verba adposui, non interposui Cledoni interpretamentis neque in eis me continui quae casu magis quam consilio ipse codex *B* servavit: quae in codice lemmatis loco posita sunt, diductis litteris exprimenda curavi.

De ipso Cledoni opere deque eius fontibus pauca adiciam. Iam ex praefatione intellegimus grammaticum diversis ex auctoribus hausisse et suo commentario varia inseruisse, cui rei non repugnat opus. Nam non solum in originationibus diversa affert, sed etiam in terminis adhibendis et praeceptis definiendis sibi non constat. Exempla quae exhibet grammaticus secundum suae aetatis morem maxime Vergilio desumpta sunt, sed et Terentium Plautum Sallustium Horatium Ciceronem excitat. Ciceronis exempla fere omnia (exceptis pag. 22, $_{13}$ et 77, $_{6}$) in Verrinis leguntur. Quo magis mirum est neminem ante Schoellium intellexisse verba pag. 28, $_{18}$ sq. et Pompei locum pag. 111, $_{10}$*) spectare ad Cic. Verr. II. 2, 76, $_{187}$: ‚Erant acceptae pecuniae C. Verrucio C. f. sic tamen u t u s q u e a d a l t e r u m R litterae constarent integrae, reliquae omnes essent in litura.' Quibus scriptoribus singula praecepta attribuenda sint, enucleare non conabor. Sed unum quod certum est exemplis demonstrabo: ‚Probum' ut in ipso exordio commemorat, ita ex illius quae dicuntur institutis artium Cledonius haud pauca verbotenus recepit. Reperiuntur enim verba (interdum pleniora, ubi cancellos addidi):

Probi	(pag. 142, $_{15-22}$	apud	Cledonium	pag. 72, $_{10-14}$)
„	pag. 143, $_{15-19}$	„	„	pag. 72, $_{5-8}$
„	pag. 149, $_{20-25}$	„	„	pag. 77, $_{29-32}$
„	(pag. 154, $_{18-26}$	„	„	pag. 67, $_{2-9}$)
„	pag. 154, $_{30-32}$	„	„	pag. 66, $_{25-27}$
„	(pag. 154, $_{34}$–155, $_{2}$		„	pag. 67, $_{26-29}$)
„	pag. 155, $_{4-11}$	„	„	pag. 69, $_{32}$–70, $_{4}$
„	pag. 155, $_{11-15}$	„	„	pag. 64, $_{26-30}$
„	pag. 155, $_{20-30}$	„	„	pag. 67, $_{30}$–68, $_{5}$

Tum in exemplis allatis haud raro reperitur amborum grammaticorum consensus. Cu tamen rei non multum tribuo, quia eadem fere exempla apud omnes recurrunt grammaticos.

*) Cf. Keili adn. ad hunc locum. Ubi iam patet ‚alterum r' cum B non ‚alteram r' cum ceteris scribendum ‚ad' inserto et haec separanda esse: ‚Littera non declin a b i l i s. unde illud in quaestionem venit, q u i a sigma ta m e n sigma sigmatis habet.' (Schoellius.)

Apicibus meliore metallo defixis et de cultu[1]) lectiore fluentibus verbis scribis ad me, ut ea quae in arte utraque doctissimi Donati nebulosa caligine legentis obscurant inscitiam lucido sermone ad te perferenda rescribam, quasi quidquam sit quod indaginem tui vitare possit ingenii et alterius laqueis inretiri. parce, doctissime, protervo forsan sed grato sermoni: o fide omnibus et in omnibus fide, hoc tantum reperiri potuit, in quo fas sit tibi dici ‚mentiris.' p. 9, 8

Quid igitur faciam? video quam scopuloso difficilique in loco necessitudo versetur. indevotus me quoque accusante reperiar, <si non adgrediar, si> adgrediar,[2]) temeritatis flatibus aestu procelloso iactabor. est tanti, temerarius corrigar, cum[3]) nomine conditoris afficiar, pro quo de diversis veteribus aptos huic operi sumpsi tractatus atque his mea quoque, ut potui et quae potui, pro bacchare copulavi ablatisque limitibus campo dispersi, ut inoffensibili cursu fructus sibi lector colligat maturatos. iuva[4]) me, tuis praeceptis adgressa circumspice, luxuriosos tonde sermones, doctiloqua serie corrigentis extende curta, candifica[5]), ut ad tuum arbitrium cuncta videantur tractata relecta digesta. vale.

[ARS] CLEDONII
Romani Senatoris Constantinopolitani grammatici
Explanatio totius artis collecta ex diversis.

Cum ceteris[6]) de partibus orationis Probus et Varro altercantur: unus in[7]) duas partes discribit[8]) et reliquas subiectas facit, alter in quattuor, prout quisque potuit sentire. nos vero convenit Donati sequi auctoritatem. igitur octo partes orationis esse dicimus. nomen dictum quasi notamen, quod res nobis notas efficiat; pronomen 10, 8

[1]) DEFIXISISET . . . . LTO LECT ORE *B corr. Schoellius* [2]) reperiar adgrediar *B* non adgrediar *ante* indevotus *inseruit Hagenus* [3]) quam ∴ cum *Schoellius* [4]) iusu *B*, inva *Schoellius* (nisu *vel* usu *adiunxerant prioribus deinde* me — adgressum *corrigentes*) [5]) caudifica *B corr. Schoellius* [6]) *verba ante* Probus et Varro *tradita ab editoribus neglecta in textum recepi.* [7]) altereutrum in *B* altercantur unus in *Schoellius* alter orationem in *Hagenus* [8]) scribit *B* discribit *Wilmannsius*

quod impleat nominis vicem; verbum quod verberet os motus linguae reductus; adverbium quod verbis adiectum sit; <participium quod partem sibi verbi partem sibi nominis tollat>[1]); coniunctio quod coniungat duas partes; praepositio, quae omnibus partibus praeponatur et sibi ipsi; interiectio quae ex affectu nascitur mentis.

355, 5 **Nomen quid est? Pars orationis cum casu corpus aut rem proprie communiterve significans. Nomini quot accidunt?**

355, 7 **Qualitas nominum in quo est? Bipertita est: aut enim unius nomen est et proprium dicitur aut multorum et appellativum.**

355, 11 **Appellativa — — — dumtaxat | qualitatem aut quantitatem significantia.**

355, 12 **Comparativus .. cui casui servit? Ablativo sine praepositione: dicimus enim doctior illo. Superlativus cui? Genetivo tantum plurali: dicimus enim doctissimus poetarum.[1]) Genera .. masculinum .. femininum neutrum .. commune .. est epicoenon id est promiscuum ut passer aquila. Numeri nominum quot sunt? Duo. Qui? Singularis .. pluralis.**

355, 21 **Quibus modis nomina componuntur? IIII. ex duobus integris .. ex duobus corruptis | ut efficax ... corrupto et integro ut nugigerulus.**

DE NOMINE.

Proprie ut Roma Tiberis; communiter ut urbs flumen. — 10, 15
Qualitas accidit, ut sciamus quale nomen sit, masculinum an femininum vel proprium an appellativum; <comparatio accidit appellativo>[2]), quia appellativa nomina comparantur, propria nunquam; genus, ut discernamus sexus; numerus qui unum et plures demonstrat: et communis est numerus ut species facies res; figura quia simplicia nomina componi possunt; casus quibus nomina declinantur. 10, 18
— (Bipertita:) in duas partes divisa. — Notandum quod propria 10, 22
nomina pluralem non habent. — Appellativum est commune 10, 23
cum multis. — Appellativa comparantur, propria comparari non 10, 24
possunt. — (Dumtaxat:) tantum modo sola. — In qualitate 10, 25
duo principalia quaerenda sunt, animi et corporis, et unum extrinsecus, divitiae, dignitas rei; in quantitate unum, quam magnus aut quam brevis. nam ideo dixit ‚dumtaxat', id est sola, quia multa alia sunt nomina appellativa, quae qualitatem aut quantitatem non recipiunt. Comparativus gradus semper 10, 29
generis communis est. — Tribus casibus servit et ablativo et[3]) 11, 1
septimo casui et nominativo adiecta cum particula. — Et tunc 11, 4
hoc dicimus, quando aliquem de nostro genere aut de aliqua professione significamus. singularem autem ita admittit, si positionem habeat singularem, intellectum pluralem, ut fortissimus Troiani generis. — Inter epicoenum et commune hoc interest. 11, 7
commune in articulis duo genera comprehendit; dicimus enim hic et haec sacerdos, epicoenum unum; dicimus enim hic passer et haec aquila. — [Qui] Et dualis adicitur[4]) apud Graecos. — 10, 30
Ipsa nomina simplicia sunt. | quae ex corrupto et integro vel ex 11, 10. 12
integro et corrupto vel ex duobus integris fuerint <vel> | ex 11, 12. 11
duobus corruptis constant[5]), composita sunt. — (Efficax) pro effectus 11, 11. 18
capiens[6]). — (Nugigerulus) pro nugas. — Casus a cadendo dicti, 11, 25

[1]) doctissimus amicomur *B*

[1]) *definitionem participii ex pag. 22 supplevi.* [2]) *suppl. Schoellius* [3]) servit id est ablativo *Keilius.* et *ante* septimo *om. B* [4]) dicitur *B* [5]) ex duobus corruptis constant *verba transposui* vel *supplevi* [6]) efficiens adfaciens *B* effectus capiens *Schoellius cf. Anecd. Helv.* p. 146, 8. 163, 1. 242, 23. 256, 7.

355, 25 **Casus nominum quot sunt?**

355, 25 **Casus nominum quot sunt? Sex.**

356, 10 **Scamnum nomen appellativum generis neutri numeri singularis .. casus nominativi accusativi vocativi.**

256, 23 **Felix nomen .. declinabitur sic: nominativus hic et et haec hoc felix .. ablativo ab hoc et ab hac et ab hoc felice vel felici.**

356, 31 **Quaecumque nomina ablativo a vel o fuerint terminata genetivum pluralem in quid mittunt? In rum, dativum et ablativum in[1]) is.**

356, 33 **Nomina .. e terminata .. genetivum .. mittunt .. si e correpta fuerit in um .. si producta in rum**

quod aliunde[1]) casum demonstrent. [quartae declinationis] genetivus singularis si similis fuerit nominativo et vocativum parem habebit, genetivum pluralem in uum mittit, dativum et ablativum <in bus>[2]), hic fluctus huius fluctus <o fluctus>[3]) horum fluctuum his et ab his fluctibus. si autem dissimilis fuerit genetivus a nominativo, vocativum in e mittit, genetivum pluralem in rum, dativum et ablativum in is, <hic doctus huius docti o docte> hi docti[4]) horum doctorum his et ab his doctis, sic et varius. <sed ius>[5]) interdum vocativum in i mittit [quia secundae declinationis][6]) ut Sallusti, antique in us, ut Vergilius[7]): ‚corniger Hesperidum fluvius regnator aquarum' pro fluvie. nominativum et vocativum pluralem generis masculini et feminini <in>[8]) i facit, hi et o magistri, hae et o fraxini. — Est et 12, 3
septimus casus ablativi similis sine praepositione, ut velocior equus equo, non ab equo. est et octavus dativi similis, qui accusativi casus repraesentat speciem et facit elocutionem, ut ‚it clamor caelo' id est ad caelum. — Neutra nomina tam in singulari quam in plurali numero tres similes casus habent, nominativum <accusativum vocativum>[9]). — Ablativus singularis in omni genere e et i communem habet propter genetivum pluralem, qui in ium vadet. et sane sciendum in ablativo singulari participia iuxta superiorem formam in e exire, nomina in i. — ut Musa[10]). Musarum, Musis | praeter deabus mimabus 11, 15. 14
mulabus asinabus equabus filiabus, quae causa sexus anomala sunt. — e correptam hinc advertes: si genetivus is fuerit ter- 11, 21
minatus, ut huius parietis <horum parietum>[11]); si autem in ei miserit, e producta est, huius diei harum dierum et si qua talia. — ut species specierum. intellegimus et sic[12]), quando 11, 23. 17
correpta, quando producta sit e littera in ablativo singulari: correpta est, si eam in genetivo plurali non reddat, ut ab hoc corpore corporum, <ab hac> muliere mulierum; si autem ex ablativo singulari se in genetivo plurali detinuerit, producta est, ut ab hac specie specierum, ab hac <re> rerum. —

Praefectus urbis rationabilius dicitur quam praefectus urbi, 12, 13
quia nomen est dignitatis, non participium. hic enim est prae-

[1]) *Lemmatis verba Cledonianis intermixta sunt in B.* in rum mittunt *B*

[1]) dictus quod alium *B*, *ubi* aliunde *Schoellius* alii alium *Hagenus: cf. Anecd. Helv.* 86, 20. 163, 10. 243, 7. [2]) *suppl. Keilius* [3]) *suppl. Hagenus* [4]) *suppl. Hagenus* [5]) *suppl. Schoellius* [6]) *verba aperte interpolata uncis seclusi* [7]) antiqui *B cf. Prob.* 3, 15. Virgilius *B*, *alias* Vergilius *praeter p.* 76, 21 [8]) *suppl. Keilius* [9]) *suppl. Keilius* [10]) *Keili collocationem sequor* [11]) *suppl. Hagenus* [12] et si *B corr. Schoellius* (etiam *Keilius*)

fectus, quem Graeci ὕπαρχον dicunt, ut videatur praeire omnes, non ex eo quod praefectus sit civitati. adde quod Cicero Verrinarum septimo, id est suppliciorum, dicit totiens ‚praefectus classis‘ et ‚praefectus classium Cleomenes‘. deinde de futuro praefecto quid dices? ‚hic praefectus faciendus est crastino die‘. non enim poteris dicere de faciendo praefecto ‚cras iste prae- 12, 20
ficiendus est civitati‘, sed dicis ‚cras iste futurus est praefectus‘ aut ‚faciendus est praefectus‘[1].) quo modo duo tempora sibi 12, 19
contraria confundes, praeteritum perfectum et futurum? tribus enim temporibus participia constant. praefectus si participium dixeris <praeteritum perfectum>[2]) et <faciendus>[3]) futurum est et non potes, antequam fiat, dicere factum. et erit nomen, non participium, quo iungendum est genetivo casui, non dativo. nam si volueris verbi gratia mihi dicere ‚nescio urbem, civitatem non novi‘[4]) et quaesieris a me ‚dic qui transiit?‘ nimirum dicturus tibi sum praefectus civitatis. numquid bene dico, si dixero praefectus civitati? similiter etiam praefectus praetorii dici debet, non praefectus praetorio, ita ut praepositus cubiculi, non cubiculo. ille nam dici debet praefectus aut civitati aut praetorio aut fabricae. qui superpositus fuerit a praefecto vel fabricae vel praetorio vel civitati vicarius[5]). saepe quaesitum est, utrum vic- 13, 20
arius dici debeat etiam is cui magnificentissimi praefecti vices suas in speciali causa mandaverunt. nequaquam: nam vicarius dicitur is qui ordine codicillorum vices agit amplissimae praefecturae. ille vero cui vices mandantur propter absentiam praefectorum, non vicarius sed vices agens, non praefecturae, sed praefectorum dicitur tantum.

Praefectus vigilibus bene dicitur, quia hic participium est 13, 33
praefectus, non nomen. praeponitur enim disciplinae nocturnae. et is qui eidem officio deputatur, non officio[6]) potestatis ducit examen[7]). qua enim ratione nomen poterit habere potestas, quae diem non habet?

Proconsul a disertis bene dicitur, non ut quidam putant hic 12, 33
proconsule dici, quia nomen est dignitatis, non sub duabus partibus orationis, sed sub una. nam si dixeris proconsule, erit

[1]) *hoc enuntiatum transposuit Hagenus post* 25 civitati [2]) *suppl. Keilius* [3]) *suppl. Hagenus* [4]) civitatem novi dici *B corr. Hagenus* [5]) praetorio qui superpositus fuerit a praefecto vel fabricae praetorii vel victualibus civitatis *B corr. Hagenus* [6]) eodem officio depotantur non officia *B corr. Keilius.* [7]) et nomen *Keilius*

monoptotum secundum Donatum et alios, qui dicunt ea parte declinari nomen, qua fuerit in compositione casus nominativus. absurdum igitur erit dicere ‚a praetorio proconsule venio‘ vel ‚carruca est proconsule‘. sectantes chartulariorum aliquantorum imperitiam deserunt doctissimorum veterum in arte tractatus; quippe cum inter chartularios eloquentissimos reperias quosdam vel paucos indoctos. melius ergo est sequi eos inter quos nullus reperiatur imperitus, quam hos inter quos videantur esse vel pauci. ergo si hic proconsule voluero dicere, declinabo sic, quia erit monoptotum: nominativo hic proconsule, genetivo huius proconsule, dativo huic proconsule, accusativo hunc proconsule, vocativo o proconsule, ablativo ab hoc proconsule. quid ergo? cum a me quaesierit quisquam ‚qui processit?‘, nempe dicturus sum: proconsule; ‚de cuius praetorio venis?‘ proconsule; ‚cui libellum obtulisti?‘ proconsule; ‚quem vidisti[1]) procedentem?‘ proconsule; ‚voca illum nomine suo‘ o proconsule; ‚a quo causa tua examinata est?‘ a proconsule. vide quam sit absurdum per tot casus errare. quod si voluero recte declinare, sic declinabo compositum nomen, quo modo simplex[2]), quia praepositio, si illam non sequatur casus suus, perdit vim suam et transit in nomen. declinabo igitur simplex nomen sic: nominativo hic consul, genetivo huius consulis, dativo huic consuli, accusativo hunc consulem, vocativo o consul, ablativo ab hoc consule. ad hanc formam compositum declinamus: nominativo hic proconsul, genetivo huius proconsulis, dativo huic proconsuli, accusativo hunc proconsulem, vocativo o proconsul, ablativo ab hoc proconsule. nomen est enim dignitatis suae, non actus cuiusdam rei, vel belli specialiter sibi mandati. quod si ad tanta testimonia persuadere[3]) pertinaci non queo, sufficiat illi ad confirmandam regulae qualitatem[4]), quod simplicia nomina, in qua syllaba terminaverint nominativum, in eandem mittunt sua composita, ut decens indecens potens impotens curator procurator, ita et consul proconsul. deinde nullum nominativum masculini generis reperies, si requiras, e littera terminatum.

Et quia praetermittendum mihi non visum est quod eventus ad- 14, 3
monuit, quodam tempore, dum ars in Capitolio die competenti tractaretur, unus e florentibus discipulis Iohannes a grammatico venia postulata intendens in alterum sciscitatus est, qua differentia dici debeat consularis *[5]) qui nomine suo anni circulum *[6]).

[1]) audisti *B corr. Keilius* [2]) simplex nomen quo modo compositum *B corr. Keilius* [3]) suadere *B corr. Keilius* [4]) aequalitatem *Hagenus* [5]) *in codice lacuna exstat duorum versuum* [6]) *una scheda codicis periit*

DE PRONOMINE.

357, 2 Pronomen .. est pars orationis quae pro nomine posita tantundem paene significat personamque interdum recipit. Pronomini .. accidunt figura persona casus. Qualitas pronominum in quo est? Bipertita est.

357, 6 Quae sunt finita? Quae recipiunt personas ut ego tu ille.

[ego tu ille] infinita quae non recipiunt personas ut quis quae quod.

357, 7 Genera pronominum quae sunt? Eadem fere quae nominum ... commune ut qualis talis.

357, 13 Casus .. sunt .. sex

357, 16 Ego pronomen finitum generis omnis numeri singularis[1] figurae simplicis | personae primae .. declinabitur .. ego mei vel mis mihi me a me[2]

357, 21 Personae tertiae ...... generis neutri numeri singularis illud

357, 25 Minus quam finita generis masculini numeri singularis ipse ipsius ipsi ipsum ab ipso

357, 35 item articulare

357, 35 praepositivum

1) numero singulari *B*
2) o a me *B*

Ideo ,interdum', quia finita sola personas recipiunt. — ✻ met 14, 11
nosmet. sicuti in nomine ita et in pronomine. — Quia finita pro- 14, 9
nomina personas habent. non omnia pronomina personas habent, 14, 10
nisi tantum finita. — Non est bipertita sed tripertita, quia sunt 14, 13
finita, infinita, minus quam finita. finita ut ego tu ille; minus quam 14, 27
finita ut ipse iste; articularia ut hic et haec et hoc; subiunctiva
vel relativa ut is; infinita ut quis quae quod; possessiva ut meus
tuus noster vester. — Ab hoc quod de praesenti persona tractetur. 14, 12
tunc pronomen ille finitum est quando de praesente dicitur, tunc 14, 26
infinitum quando de absente. alii dicunt ille non esse finitum quia 14, 14
de absentis persona est, et est verissimum magis esse infinitum. —
Qui communis numeri est generis masculini, quae similiter femini- 14, 18
ni. dicimus enim quae mulier et quae mulieres, qui vir et qui
viri. — Ideo ,fere' quia epicoenum non habet, praeter epicoenum. — 14, 16
Qualitatis infinitae talis <vir talis>[1] femina tale mancipium. —
Et hic septimus est ablativo <similis>.[2] — Ideo figurae simplicis 14, 22. 22
quia facit compositum egomet. — Prima et secunda persona generis
sunt omnis. — In singulari numero prima persona vocativum non habet
quia ipse se nemo potest vocare; pluralem habet. genetivus duplex
est, sed omnino <mis>[3] in usu non est. in plurali genetivus duplex
est. — In neutris pronominibus sicut in nominibus tam in singulari 14, 30
quam in plurali numero tres casus similes sunt, nominativus accu-
sativus vocativus. — Minus quam finita duo sunt: ipse et iste. —
Quae nec finita sunt nec infinita. finita pronomina praesentes per- 14, 34
sonas faciunt, minus quam finita absentes. — Hoc pronomen in
ipsum mittit, non in ipsud, quo modo illud et istud. nam sic
Vergilius dixit ,utque[4] ipsum', non per d. ipsîus[5] naturaliter sic 14, 33
accipit accentum, longa est enim i[6]), sicut et illîus. — Articulare 15, 3
ideo dicitur, quia articuli huius pronominis nominibus iunguntur.[7]
nam inter articulos et pronomina hoc interest: pronomina sola de-
clinantur, articuli iuncti nominibus, ut hic magister et haec Musa:
potest etiam, si nomini non iungitur, aliquem demonstrare, ut si
dicas ,hic <est'>.[8] — Ideo articulare praepositivum[9] dicitur, 15, 6

1) *suppl. Keilius* 2) *verba* ablativo . et hic | septimus est generis *disiecta leguntur*: generis *ex Donato pag. 357, 16 irrepsisse videtur*; similis *inserui.* 3) mis *post* sed *suppl. Hagenus* 4) adque *B* utque *Vergilii codices* 5) ipsius sq. *post* absentes *collocavit Hagenus* 6) hic *B* i *Keilius* 7) iter articularem articula ideo dicuntur quia articula huius pronominis pronominibus coniunguntur *B corr. Keilius* 8) *suppl. Keilius* 9) articularis praepositio *B corr. Keilius*

357, 36 vel demonstrativum generis masculini numeri singularis hic huius huic hunc ab hoc

358, 3 item subiunctivum vel relativum generis masculini numeri singularis

358, 4 is eius ei eum ab eo

358, 7 infinita .. quis cuius cui quem a quo vel a qui et pluraliter qui quorum quis vel quibus quos a quis vel a quibus. generis feminini numeri singularis quae

358, 13 item possessiva finita

ad aliquid dicta | ex utraque parte singularia .. meus. nostri

358, 28 nostrorum nostris nostros o a nostris

quia praeponitur nomini. dum dico hic magister, praepositus est
articulus nomini. — Demonstrativum ideo quia videmur demonstrare, 15, 10
dum dicimus ,hic est', ut Vergilius ,hic est tibi quem promitti
saepius audis'. — Hic [pronomen][1] dum correptum fuerit, pronomen 15, 7
est, dum productum adverbium est. — Sane notandum genetivum 15, 12
communem esse tam masculino quam feminino[2] vel neutro, dici-
mus enim huius viri et huius mulieris et huius scamni. — Sub-
iunctivum dictum est aut relativum, quod subiungitur aut[3] refertur.
nam ista pronomina articularibus praepositivis subiecta sunt. nam
cum verbo tenus interrogamus ,hic est magister?' respondes is.
nam si hic dixeris vitiosum est. — Notandum quod genetivus om-
nibus tribus generibus communis[4] est. — Nominativus duplex est iste 15, 22
singularis; dicimus enim et quis et qui est. sed qui communis
numeri est, quis communis non est. — Ablativus[5] singularis duplex 15, 19
est, | quare[6] et ablativum pluralem duplicem facit a quis vel a 15, 20
quibus | cuius talis est regula: <ab eo quod est a quo facit a 15, 19
quis>[7] sicut a docto doctis, ab eo quod est a qui facit a quibus 15, 21
sicut a nobili nobilibus. — Quae communis numeri est, ut quae 15, 24
mulier et quae mulieres. — Possessiva dicta quia possident nomen,
finita dicta quia personativa sunt. horum pronominum quattuor
latera sunt: aut utraque pluralia ut nostri aut utraque singularia
ut meus aut intrinsecus plurale et extrinsecus singulare ut vester
aut intrinsecus singulare et extrinsecus plurale ut mei. — Ad ali-
quid se habentia. — Ut meus codex.[8] — Inter nostrum et nostrorum 15, 29
hoc interest: nostrum de nobis ipsis, nostrorum de hominibus no- 15, 30
stris dicimus[9]. sic et vestrum et vestrorum.

DE VERBO.

359, 4 Verbum quid est? Pars orationis cum tempore

<Verbum inde dictum quod[10]> verberato ore[11] motu linguae 16. 2
locutio formetur[12]. sed dum omnes partes sic fiant, verbum ma-
xime, quia pars est principalis, sine qua loqui non possumus. —
Quoniam verba temporibus declinantur et modis, quo modo nomina

1) hoc pronomen *B* 2) omne esse tam a masculino quam a feminino *B corr. Putschius* 3) et *B* aut *Keilius* 4) omnis *B* communis *Hagenus* 5) *glossema in codice perturbatum Hagenus in ordinem redegit: Keili collocatio offensiones non removet* 6) qua *B* quare *Hagenus.* 7) *suppl. Hagenus* 8) ut mei aut ex utraque parte possessiua ad aliquit se abentia plurale ut nostri ut meus codex *B* aut ex utraque parte plurale, ut nostri, aut ex utraque parte singulare, ut meus codex. possessiva ad aliquid dicta: ad aliquid se habentia *Hagenus: at merae insunt repetitiones* 9) dicimus *addidi* 10) *suppl. Hagenus* 11) aere *Putschius: sed cf. pag. 10, 10.* 12) firmetur *B corr. Hagenus*

[cum tempore] et persona

casibus. — Quare? quia ista sibi invicem sunt iuncta et persona 16, 34
tempori et tempus personae. nam si persona sola fuerit, pronomen
erit; si tempus solum, participium erit. ergo tempus et persona

359, 4 sine casu aut agere aliquid aut pati

verbum faciunt. — Casu caret et ideo dixit sine casu propter graeca 16, 3
verba 'est tibi loqui', 'est ambulare in foro'; est <est> verbum[1]),
ambulare verbum, et duo verba iungi non debent simul. igitur

359, 5 aut neutrum significans.

359, 5 Verbo .. accidunt .. qualitas [verborum] coniugatio genus numerus figura tempus persona.

illi sic utuntur infinitis verbis quasi nominibus. — Nec agere nec
pati ut est curro. — Qualitas accidit, ut sciamus quale sit verbum
in modis et in temporibus; coniugatio, ut sciamus utrum prima
an secunda <an tertia>[2]); genus, ut intellegamus significationes
utrum activae sint an passivae; numerus sicut nominum; tempus,
quo cognoscimus rem gestam; persona, per quam singula divi-

359, 7 Modi qui sunt?

dimus. — Modi sex sunt. promissivus modus non est, sed est in- 16, 10
dicativi modi tempus futurum. octavus modus quidem dicitur 17, 10
concessivus hoc exemplo ut ,fac quasi[3]) dixeris', quod compendiosa

359, 8 indicativus ut lego imperativus ut lege optativus ut utinam legerem coniunctivus ut cum legam

locutio invenit. — (Indicativus) qui et[4]) pronuntiativus. inter promissi-
vum et indicativum hoc interest: promittimus tantum futura, indicamus
omnibus temporibus. — Coniunctivus ideo dictus, quia solus sensum 16, 14
implere non potest, ut puta ,cum legero, surgam' hanc partem ora-
tionis sibi adiungit, surgam, quam si detrahas, plenus sensus non

359, 9 infinitivus ut legere

est. — Infinitus dicitur, qui numeros tempora personas confusum 16, 17

359, 9 impersonalis ut legitur

habet totum. — Impersonalis modus est qui de significatione sua
personas non facit, sed de pronominibus personas sumit, ut legitur
a me, a te, ab illo vel ab eo. verba impersonalia currunt per 17, 21
modos, <indicativo modo>[5]) legitur, legebatur, lectum est, lectum
erat, lectum fuerat, legetur; imperativo modo legatur, optativo
modo utinam legeretur, utinam lectum esset, utinam lectum fuisset,
utinam legatur. ita currit per modos declinatio totius verbi: [non
sunt modi]. gerundi vero ideo modi non sunt, quia videntur
quasi[6]) [quasi: videntur eadem esse cum non sint][7]) significa- 17, 30
tionem habere participii. nam quando dico legendi, genetivus
videtur esse participii futuri temporis a passivo, quamquam alia
significatio, legendo dativus, legendum accusativus, lectum vero
quasi accusativus est praeteriti temporis participii. — Sunt for- 16, 21

359, 10 Formae verborum quot sunt? Quattuor. Quae? Perfecta ut lego

mae dictae quia aptent[8]) verborum ipsorum significationem.
nam haec est forma perfecta lego, quae est et significatio

[1]) est *iteravi* [2]) an tertia *inserui* [3] quia *B* quasi *Keilius* [4]) est *B corr. Keilius* [5]) *add. Hagenus* [6]) qui iam *B* quasi *Keilius* [7]) *cf. praef. p. III* [8]) quae sunt formae .... quia habent *B* Quae? Sunt formae dictae quia aptent *Schoellius sec. An. Helv.* 207, 27. 48, 27. quae (quot?) sunt formae: quattuor quae habent *Keilius.*

359, 11 meditativa ut lecturio

activa. — Meditativa prima debet esse, quia ante meditamur aliquid
et sic inchoamus; et meditativa est a meditatione dicta, ut lecturio, 16, 23
legere volo: non actum enim, sed agendi apparatum habet.
inchoativa est quae inchoat et venit a neutrali verbo, ut ardeo
ardes ardesco vel a se oritur ut inanesco[1]). et inchoativa forma
nec praeteritum habet nec <participium>[2]) futurum. frequentativa

frequentativa ut lectito

inchoativa ut fervesco calesco.

est quae nos ostendit frequenter aliquid facere ut lectito hoc est
frequenter lego. — Inchoativae formae haec debent congruere, ut 17, 3
oriatur a neutrali verbo, ut in sco syllabam exeat, ut tertiae sit
coniugationis semper, ut careat tempore perfecto et plusquamper-
fecto et participio futuri temporis: calesco praesentis temporis,
calescebam <imperfecti,> calescam futuri. — Formae ita debent or- 17, 31
dinari, ut prima sit meditativa, secunda inchoativa, tertia perfecta,
quarta frequentativa, ideo quia necesse est prius ut meditemur,
deinde cum meditati fuerimus, ut inchoemus, deinde cum inchoa-
verimus, ut perficiamus, deinde cum perfecerimus[3]), ut frequen-
temus. iste confuse illas posuit. meditativa forma non aliquid nos
agere ostendit, sed velle agere, ut lecturio; significat enim non
lego, sed legere volo. inchoativa calesco, calere incipio. inchoativa
autem forma haec habere debet, ut oriatur a neutrali verbo et
exeat in sco syllabam, careat tempore praeterito perfecto et plus-
quamperfecto, careat etiam participiis futuri temporis et tertiae
semper sit coniugationis correptae. si autem minus fuerit, non erit
forma inchoativa, sed perfecta, ut compesco compescis: tempus
praeteritum perfectum compescui <facit,> idcirco[4]) non videtur in-
choativa forma. frequentativa canto <cantas cantito> cantitas;

359, 12 Coniugationes verborum quot sunt? Tres.

primae[5]) sunt coniugationis. — Multi volunt tres coniugationes esse, 17, 6
multi quattuor. tamen singulae hanc habent regulam. prima coniugatio
a productam habet in activo verbo et neutrali in secunda persona
ante litteram, in passivo communi et deponenti ante syllabam, ut
laudo laudas laudor laudaris. secunda est quae in activo verbo et
neutrali e productam habet ante novissimam litteram <in> passivo
communi <et>[6]) deponenti ante syllabam, ut doceo doces doceor
doceris. tertia est quae in activo verbo et neutrali secunda persona
i correptam habet ante litteram, <in passivo communi et depo-
nenti e correptam ante syllabam>, ut scribo scribis <scribor
scriberis>[7]). quarta est quae in activo verbo et neutrali secunda

[1]) manesco *B corr. Keilius* [2]) *cf.* 17, 5 18, 4. [3]) effecerimus *B* [4]) compescuit circo *B corr. Keilius* [5]) canto canticas primae *B corr. Keilius* [6]) *suppl. Hagenus* [7]) *suppl. Hagenus*

persona ante litteram i productam habet in passivo <communi
et deponenti>[1]) ante syllabam, ut audio audis audior audiris.
— Quarta coniugatio a tertia hinc separatur, quod quarta coniugatio 16, 29
semper in activo ante litteram i productam habet, in passivo ante
syllabam, ut audio audis audior audiris. et duplicem futurum habet,
nam et in am mittit et in bo, ut audiam et audibo, et infinitum
semper producit ut audire munire. et sane notandum quod prima 17, 16
secunda et quarta coniugatio productae sunt, tertia sola correpta.
— Sciendum quod prima secunda et quarta coniugatio infinitum 18, 14
productum habent et tertia correptum. — Notandum quod prima 18, 12
et secunda coniugatio semper futurum in bo mittunt[2]), tertia sem-
per in am, quarta producta et in am et in bo. — Sciendum ter- 18, 9
tiam coniugationem hinc distare a quarta, quod quarta coniugatio
futurum duplicem habeat, tertia simplicem. — Tertiam correptam vel 18, 16

359, 22 Tertia quae est? Quae indicativo modo tempore praesenti numero singulari secunda persona i correptam vel i productam habet ante novissimam litteram.

productam de passivo cognoscimus de penultima syllaba indicativi[3])
modi | qui a nutrio[4]) veniat | nutrior nutriris[5]) <a scribo scribor 18, 13. 16
scriberis>. tamen melius coniugatio sive correpta sit sive producta 18, 10
infinito modo deprehenditur, ubi etiam melius syllabarum natura
cognoscitur. colligitur et de imperativo: ab imperativo e correpto 18, 17

359, 29 haec in imperativo et in infinitivo statim discerni possunt utrum i littera correpta sit an producta. nam correpta i littera in e convertitur; producta si fuerit non mutatur.

scribe; ab infinito id est perpetuo scribi: item ab imperativo i pro-
ducto muni; ab infinito muniri. — Tria verba in imperativo ex- 18, 20
cepta sunt dico duco facio, dic duc fac, non dice, non duce, non
face. quod si invenerimus, comice dictum est. modi ergo imperativi
temporis praesentis secundae personae re syllaba adiecta fit modus
perpetuus *[6]) ut dicere facere, excepto uno, quod modo infinito
sine re syllaba terminatur, [ut] volo velle, non vellere et uno defec-

359, 31 Quando tertia coniugatio futurum tempus non in am tantum sed etiam in bo mittit?

tivo, esse. — Tertia coniugatio producta aliquando in bo tantum
mittit, aliquando et in am et in bo: tunc in bo tantum, quando
indicativi modi prima persona e habet ante o ultimam syllabam
ut exeo facit exibo tantum; tunc et in am et in bo, quando in
supra dicta persona i habet ante ultimam o, ut nutrio: facit enim
et nutriam et nutribo. nam et Vergilius dixit: ‚audiam, et haec
manes veniet mihi fama sub imos‘ et Terentius dixit ‚matris servibo
commodis.‘ ille in am et hic in bo misit, unde apparet utramque esse

359, 33 Genera verborum quot sunt? Quinque. Quae? Activa passiva neutra deponentia communia.

regulam. — (Genera verborum) <sunt> quae et significationes. ac-
tiva sunt quae se aliquid agere demonstrant, passiva quae pati, neutra
quae nihil horum. deponentia <quae r litteram non deponant>[7]) per

[1]) *suppl. Hagenus* [2]) mittit *B* [3]) infiniti *B corr. Schoellius* [4]) neutro *B corr. Schoellius* [5]) et imperativo nutrio nutriris *B* [6]) *lacunam indicavit Keilius* [7]) *inserui quae verba necessario requirantur cf. Pomp.* 259, 30 *nam sequitur:* aut certe ideo dictum est deponens

catantifrasin, hoc est per contrarietatem, sicut Parcae quod nulli
parcant; aut certe ideo dictum est deponens, quod deponat signi-

360, 4 Communia quae sunt? quae in r desinunt, ut deponentia, sed in duas formas cadunt patientis et agentis ut osculor criminor.

ficationem passivam[1]); communia quae et agentis et patientis sibi
vindicant significationem; et de activo passivum fit et de passivo
activum. — Osculor tunc activum significat, quando accusativum casum
regit, ut osculor illum; tunc passivum, quando ablativum, ut osculor
ab illo: dicimus enim osculor te pro osculo te et osculor a te[2]). —

360, 8 Figurae verborum quot sunt? Duae. Quae? Simplex .. composita

360, 9 Tempora verborum quot sunt?

Figurae sic accidunt verbis quomodo nominibus, simplex et composita.
— Tria tempora sunt, in declinatione quinque, quia praeteriti tres sunt
distantiae, imperfecti perfecti plusquamperfecti. praesens est quod fa-
cere videmur, praeteritum imperfectum est quod facere videbamur et
imperfectum dimisimus, praeteritum perfectum est quod factum nunc

360, 15 Lego verbum activum coniugationis tertiae correptae .. declinabitur .. futuro legam leges leget

complevimus, praeteritum plusquamperfectum est quo[3]) olim res per-
fecta est, futurum est quod[4]) facere nos quandoque demonstramus. —
Tertia coniugatio semper corripitur. — Secunda persona futuri <pas-
sivi>[5]) indicativo singulari numero e producta pronuntianda est,

360, 24 imperativo modo .. lege vel legas legat .. eodem modo tempore | futuro[1]) legito

ne secunda persona praesentis temporis intellegatur. — Imperativus
modus praesenti tempore secundam et tertiam personam habet,
quia ipse sibi nemo imperat. — In hoc futuro nec in singulari 19, 21
nec in plurali prima persona est. — Modus imperativus temporis fu- 19, 18
turi numeri pluralis ita fit: sublata o indicativi modi primae per-
sonae addes unto, ut amo amunto, doceo doceunto, lego legunto,

360, 33 coniunctivo modo .. cum legam

361, 4 ..infinitivo modo[2]) numeris et personis tempore praesenti et praeterito imperfecto legere

audio audiunto. — Temporis praesentis coniunctivus modus futuri 19, 22
optativi similis est. — Infinitus ideo dictus, quod in numeris et in
temporibus et in personis aequalis est. dicimus enim a numero
legere debet et legere debent, a tempore legere debent et legere
debuerunt[6]), a persona legere debeo legere debes legere debet[7])
hic similiter tria tempora habet, quamvis in praesenti omnia com-
plectatur, ut est legere modo, legere antea, legere postea. —

361, 6 verbo impersonali tempore praesenti legitur

Impersonale verbum est quod personis caret suis et a pronomine
accipit personas et sic declinatur. dicimus enim legitur a me a te

361, 9 gerendi[3])

ab illo. Ideo dicitur gerundi quod nos aliquid gerere significat, ut
puta legendi causa veni, legendo mihi contigit valetudo, legendum

361, 9 vel participialia verba sunt haec, legendi legendo legendum lectum lectu

mihi erit, lectum venio, nimio lectu fatigatus[8]) sum, ut Vergilius
‚nec visu facilis nec dictu affabilis ulli‘ sed melius est ut participia
sint magis[9]) quam gerundi verba: bonus est visu, ille suavis est

[1]) futuro *et in fine alterius et in initio alterius lemmatis legitur* [2]) infiniti modi *B* [3]) gerundi *B*

[1]) activam *B cf.* IV 507, 20; V 542, 26. [2]) osculor pro ab illo dicimus enim osculo te et osculor a te *B corr. Hagenus.* [3]) quod *B* quo *Hagenus* [4]) quo *B* quod *Keilius* [5]) *inseruit Hagenus* [6]) habent habuerunt *B* [7]) habeo habes habet *B* [8]) factus *B* fatigatus *Keilius. an* fractus? [9]) sed magis melius est participia sint *B corr. Hagenus*

361, 10 Participia trahuntur
a verbo activo duo legor .. declinabitur ... et ulteriore modo lectus fui fuisti fuit
361, 22 eodem modo tempore futuro legar legeris vel legere legetur
361, 23 imperativo modo tempore praesenti ad secundam et tertiam personam legere legatur.
361, 25 eodem modo tempore futuro legitor
361, 7 optativo modo tempore praesenti et praeterito perfecto utinam legerer legereris legeretur
361, 31 ulteriore modo utinam lectus fuissem
361, 34 coniunctivo modo .. cum legar
362, 8 infinitivo .. futuro lectum iri.
362, 10 Participia trahuntur a verbo passivo duo, praeteriti temporis et futuri

auditu. — Quia similia sunt gerundi verba participiis futuri temporis a passivo. — Participia regulam significationis suae servant et ipsa actum demonstrant. — Quia[1] dua tempora habent ulterius tempus <praeteritum perfectum lectus sum> lectus fui ante horam et | ostendit retrorsum tempus, <praeteritum plusquamperfectum> lectum tibi erat lectum tibi fuerat | iam ante duas horas. — Sic 20, 8. 7 abutero; quamvis sit tertiae correptae coniugationis tamen e producenda est, quia elocutionem implet. sciendum sane quod regulas super futuro indicativi tam in passivo quam in communi vel deponenti, tam in prima producta quam in secunda producta quam in tertia correpta quam in quarta producta similiter ponendum, ut prober proberis vel probere probetur, docear docearis vel doceare doceatur, audiar audiaris vel audiare audiatur[2]. — Quoniam primam non habet siquidem sibi nemo potest imperare. *[3] probator probaminor probuntor; sic a secunda docetor docetor doceminor doceuntor; sic a quarta coniugatione producta auditor auditor audiminor audiuntor. iam per omnia verba haec regula sequitur. — Optativus est propric <praesentis temporis>[4], quod praesenti tempore optamus; ita Donatus: nam Probus et Sabinus sic volunt declinari optativum per singula tempora, quo modo coniunctivum, ut Vergilius ,fecissentque utinam'. notandum ne quo tempore utinam nec in singulari nec in plurali prima persona ponendum sit. — Ulterius dicitur quod post praeteritum perfectum et praeteritum plusquamperfectum esse[5] cognoscitur. — Ipse est modus coniunctivus <temporis praesentis>[6] qui[7] est temporis futuri optativus[8]. — Futuri infinitivus[9] ab activo in e, a passivo in i. — Participia significationis suae intellectum sequuntur.

DE ADVERBIO.

362, 16 Adverbio quot accidunt? Tria. Quae? Significatio

Adverbium dictum est ideo quod coniunctum verbo vim eius 20, 29 explanet et impleat. nam cum dico lego, nec dicitur quem ad modum legam, sed adiecto adverbio exprimitur, ut puta verbi gratia bene lego an male lego. — Significatio est quae probat aut aliunde

[1]) *glossema perturbatum et mancum in ordinem redegit Hagenus* [2]) doceris vel docere docetur audiamur audiamini audiantur *B em. ex parte Putschium secutus. regulae super futuro quas vocat grammaticus sunt duplices secundae personae formae. has in omnibus coniugationibus reperiri demonstrat.* [3]) *lacunam ind. Keilius* [4]) *ins. Hagenus* [5]) quod post praesens est quia praeteritum esse cognoscitur *B corr. Hagenus* [6]) *inseruit Hagenus* [7]) quod *B* qui *Schoellius* [8]) tempus futuri optativi *B corr. Hagenus* [9]) futurus *et* futurus infiniti *B* (*pro* futuri infinitivus) *bis hanc enuntiationem exhibens.*

comparatio figura. Significatio .. aut loci .. temporis .. numeri .. negandi cet.
362, 27 quantitatis ut multum parum ... dubitandi forsitan fortasse
362, 29 respondendi ut heu
362, 30 iurandi ut edepol ecastor hercle mediusfidius.
363, 1 Da adverbium positivi .. docte .. comparativi ut doctius .. superlativi ut doctissime. magis doctius et tam doctissime non dicimus licet veteres dixerint .. et quam magis. Figurae adverbiorum
363, 7 ... Adverbia localia vel in loco sunt vel de loco vel ad locum
363, 9 ad locum aliam significationem habent ut intro eo foras eo. deintus autem et deforis sic non dicimus quo modo in foras vel ad foras

aut a se adverbia[1] descendere † et significari [cuius sint.] — Sic comparantur adverbia, sicut et nomina. sic etiam componuntur. similiter et in figuris et in comparatione deficiunt. — Adverbia ipsa quae extra exempla lectionis istius reperiuntur sensu colligenda sunt, ut deprehendantur, cuius sint significationis. — Adverbia ista multum et parum non iunguntur nisi genetivo tantum singulari, ut multum olei et parum aceti. — Forsitan et fortasse unum est. — Heu quaerendum est quando adverbium sit respondendi quando interiectio. si verbum sequitur, adverbium, si alteram partem orationis, interiectio est. — Edepol et mediusfidius singulae partes orationis sunt, etsi habeant intellectum duarum. — Si nomini iungitur, nomen est generis neutri doctius, ut doctius mancipium; si verbo iungitur, adverbium est comparativi gradus, ut doctius dixit. Tam et magis, istae duae particulae a positivo non recedunt: qui voluerit istas comparativo et superlativo iungere, vitium non vitabit. — His modis[2] componuntur adverbia, quibus et nomina. — Ad locum adverbia haec sunt, huc illuc quo eo istuc[3]; in loco ista sunt, hic illic ubi ibi istic; de loco ista sunt, hinc illinc <unde>[4] inde istinc alibi et illim; per locum ista sunt, hac illac illa ea istac; de loco[5]: unde venisti? per locum: qua transimus? ad locum etiam illa adverbia iunguntur, intro et foras, ut vade intro, exi foras; in loco etiam ista, intus et foris, ubi fuisti? intus vel foris. de loco etiam similiter, unde existi? intus. unde venisti? foris. — Ideo deintus et deforis non dicimus quia praepositio adverbiis localibus minime sociatur. sic dicimus et Roma exeo et Romae sum et Romam vado quia praepositio civitatibus non iungitur, sed provinciis. sic et domo exeo, domi sum, domum vado. tunc iungimus praepositionem, quando pronomen iunctum fuerit, ut de domo mea venio vel de tua, ut ad domum meam vado aut ad domum tuam. sic et rus vado, rure venio, ruri sum. si addo pronomen, iungo praepositionem, ut de rure meo venio vel ad rus meum vado. — Nomina civitatium aliquotiens pro significatione adverbiorum 22, 8 ponuntur, et cum ad locum significant, accusativi speciem tenent, ut puta Romam pergo; cum de loco ablativi, ut puta Roma venio; cum in loco aliquando genetivi aliquando dativi. tunc genetivi

[1]) adverbia a se descendere *B corr. Schoellius sec. Pomp.* 241, 24. *Palaem.* 546, 17. *Prob.* 150, 29: *verba* cuius sint *prave huc translata sunt cf. 21, 4 ubi* sint *post* significationis *suppleverat Keilius; eodem fortasse pertinet* et significari (significationis *Keilius cum Hageno*) *corruptum* [2]) verbis *B* rebus *Keilius,* modis *scripsi cf.* 36, 6 [3]) illuno illo istoc *B corr. Hagenus* [4]) *inseruit Hagenus* [5]) locum est hac illac illa de loco *B corr. Hagenus*

quando nominativus vel um vel us fuerit terminatus, ut puta Ilium
Antandrum Adrumetus adverbium in loco facit Ilii <Antandri>[1])
Adrumeti. cum autem nominativus aliis regulis fuerit terminatus,
secundum dativum facit adverbium ut puto Carthago Tibur: ad-
verbium loci in loco erit Carthagini sum, Tiburi sum. ab his
regulis pauca auctoritate usurpata sunt, ut Narbone fui pro Nar-
boni; ablativum posuit pro dativo: Sallustius ‚Narbone per concilium
Gallorum‘, Cicero in Philippicis ‚cum tu Narbone mensas hospi-
tum convomeres‘. — Adverbia quae comparari possunt in positivo 21,30
gradu[2]) aut in e aut in ter exire possunt, ut docte admirabiliter;
comparativus vero gradus in adverbiis semper in ius exit, ut doctius
admirabilius; superlativus vero in e semper exit, ut doctissime ad-
mirabilissime. adverbia tunc in ter exeunt, quando dativus casus
singularis i littera terminatur, ut <agili>[3]) agiliter; tunc in e
exeunt, quando dativus casus singularis o littera terminatur, ut docto
docte. contra hanc regulam inveniuntur rare auctoritate usurpata[4]) 22.14
ut durus duriter iuhumanus inhumaniter. item sunt alia quae o
litteram in er convertunt ut violento violenter. item ex hac forma
sunt nomina, quae o litteram in i convertunt et tus syllabam ac-
cipiunt, ut divino divinitus caelo caelitus. sunt alia, quae [gerera]
dum dativum in o non mittant, regula[5]) variata adverbia in tus
mittant, | nam radix facit radicitus et dativum mittit in i. et hoc 22,20.19
paene ab omnibus generibus decurrit. nam medullitus a feminino 22,21
genere adverbium facit, quod est primae declinationis. ergo [regula]
horum nominum quae exeunt in a adverbia in us[6]) vadunt pauca
quae auctoritas adprobat, ut medulla medullitus et a secunda si-
militer, ut caelum caelitus et a tertia similiter, ut radix radicitus.
alia quae originem non habent ut penitus. <a> quarta et quinta 22,21.25
declinatione nusquam lectum est quod adverbia in us mittunt.

DE PARTICIPIO.

Participium dictum quod partem sibi verbi partem sibi no- 22,26
minis tollat. nam a nomine tollit casus et genera, a verbo signi-
ficationes et tempora, ab utrisque partibus numerum et figuram.
simile[7]) nomen et participium haec res discernit: quod, si genetivo
servit, nomen est, si accusativo, participium. prudens est illius rei,
prudens est ad illam rem, hic tempus designat. — Participia

363,16 **Genera participiorum .. sunt quattuor .. masculinum ut hic lectus .. femininum .. neutrum .. commune tribus generibus ut hic et haec et hoc legens**

[1]) *suppl. Keilius* [2]) cum positiuo singulari *B corr. Keilius* [3]) *suppl. Keilius* [4]) auctoritates utsurpatae *B cf.* 63, 14. 22, 11. [5]) regula *infra male intrusum vocabulum huc transposuit Schoellius* [6]) qui exeunt in adverbia in us *B corr. Schoellius* [7]) similiter *B*

omnia temporis praesentis quae veniunt ab activis et neutralibus
verbis vel a deponentibus vel a communibus, semper generis sunt
omnis. participia semper totius generis ablativum singularem in
e litteram mittunt. participia in se invicem ita recurrunt: si parti-
cipio praesentis temporis tollas s litteram et addas dus, facis fu-
turum tempus a passivo, ut amandus. item si participio praeteriti
temporis [ab activo][1]) tollas s et addas rus, facies participium futuri
temporis ab activo, ut amaturus. neutri regulam ab activi <regula>[2])
intellegis quia ipsam sequitur. deponens verbum passivi regulam
sequitur. — Participium praesens in ns litteras semper terminatur ab
omni verbo ab omni coniugatione ut amans docens legens. prae-
teritum participium us semper terminatur et est generis masculini
ut doctus amatus lectus. futurum participium duabus regulis termi-
natur, in dus a praesenti ut legens legendus, in rus a praeterito ut
lectus lecturus[3]). — Ideo quia activi duo participia tenet et duo
passivi, propterea commune verbum quattuor participia recipit. —
Quia activi passivique significationem demonstrat, propterea eorum
bina participia. Communis numerus in participiis numquam de-
prehenditur. — Quo ordine participia componuntur[4])? quo et nomina.
— Participia quae veniunt ab activo vel neutrali verbo semper
generis sunt omnis. — Participia ista praesentis temporis semper
tertiae sunt declinationis. et haec et alia similia iuxta istam decli-
nationem inflectemus. — Semper participia praesentis temporis
ablativum singularem in e litteram mittunt, licet genetivum plura-
lem in ium mittunt. — Participia ista futuri temporis ab activo mas-
culinum et neutrum secundae declinationis habent, femininum
primae. haec et alia similia iuxta hanc declinationem inflectenda
sunt. — Participia venientia a verbo passivo similes declinationes 23,30
habent. haec praeteriti temporis secundae declinationis sunt in
masculino et neutro, in feminino primae. — Participia ista prae- 23,31
teriti temporis a passivo has declinationes habent quas futuri
ab activo.

DE CONIUNCTIONE.

Coniunctio est pars orationis, dicta quod iungat elocutionem. 24,3
nam si dico ego tu faciamus, non utique sermo completus est; ad-
dito[5]) et implebitur elocutio, ut ego et tu faciamus. hic quaestio 24,6

363,22 **Tempora participiorum quot sunt? Tria**

363,29 **Significationes participiorum . . . veniunt a communi quattuor**

363,30 **Numeri participiorum quot sunt? Duo**

363,31 **Figurae participiorum quot sunt? Duae**

363,32 **Da declinationem participii praesentis temporis. Legens participium veniens a verbo activo temporis praesentis .. declinabitur .. ablativo ab hoc et ab hac et ab hoc legente**

364,7 **Lecturus lectura lecturum participia venientia a verbo activo temporis futuri .... declinabitur sic**

364,15 **Lectus lecta lectum participia venientia a verbo passivo temporis praeteriti[1])**

[1]) praesentis *B*

[1]) *verba ex insequentibus prave illata expunxi* [2]) *inseruit Keilius* [3]) terminatur ut legens lecturus praeterito tus ut lectus legendus lecturus *B corr. Hagenus* [4]) comparantur *B corr. Keilius* [5]) adduo *B* addito *Keilius*

364,24 Coniunctioni quot accidunt? Tria. Quae? Potestas figura ordo.

364,24 Potestas coniunctionum quot species habet? Quinque. Quas? Copulativas disiunctivas expletivas

causales rationales[1]). Da copulativas. et que at atque ac ast. Da disiunctivas. aut .. Da expletivas .. saltem .. Da rationales

est, si coniunctiones a coniungendo dictae sunt, cur disiunctiva
coniunctio est. quia copulativa verba et sensus iungit,
disiunctiva verba quidem iungit sed sensus disiungit. —
Potestas ut sciamus quae coniunctio sit; figura quia sic com- 24,5
ponuntur coniunctiones quo modo nomina[1]); ordo ut sciamus quando
aut praeponamus aut subiungamus. — Copulativae dictae sunt 24,14
ab eo quod verba copulent et sensus, hoc est coniungant, sicut supra
diximus ego et tu faciamus. disiunctivae dictae sunt quod sensus
quidem disiungant, verba autem copulent ut ego aut tu faciamus.
expletiva est ab eo quod expleat id quod in sensu minus fuerit,
ut puta ‚saltem si qua mihi de te suscepta fuisset ante fugam sub-
oles‘. — In causa non semper est ratio, in ratione semper est 24,24
causa. — Ego et tu: ecce coniungit personas. — Ego aut tu: se- 24,11
paravit. - Si non legis saltem vapulabis. — Non vapulabis, nam
legis cum pronuntiatione[2]): ecce et causam. — Inter causales et ratio- 24,21
nales hoc interest, quod causales non possunt poni pro rationalibus,
rationales possunt pro causalibus. nam in causa non est ratio
semper; necesse est ut sit in ratione et causa. videlicet, itaque,
etsi, quoque, itemque, quatenus, quando, quapropter, si enim, nam-
que, quoniam, quamobrem, quamvis, enimvero, si quidem, porro,
autem, sive, quin etiam, etenim, nisi.[3])

DE PRAEPOSITIONE.

365,10 Praepositio quid est? Pars orationis quae praeposita aliis partibus orationis significationes | earum aut complet[2])

aut mutat

Praepositio dicta est ab eo quod praeponatur omnibus par- 24,30
tibus orationis: dicimus enim ante homines, non homines ante.
nam haec vis est praepositionis: praeposita praepositionis obtinet
locum, postposita in significationem transit adverbii. inde est ‚et
longo post tempore venit‘, ‚gemina super arbore sidunt‘ <id est
‚supra geminam arborem’>; ‚saeva sedens super arma‘ id est
‚supra arma‘. ecce postposita vim[4]) suam modo tenuit modo per-
didit. <si qua de praepositionibus alterum casum rexerit quam
accusativum et ablativum, adverbium erit, non praepositio ut>
‚cum Iuno aeternum servans sub pectore vulnus‘. — Praeclarus
quia cum dico clarus elocutionem non complevi[5]); addo prae et
compleo elocutionem. Ut infelix | quia felix aliud significat 25,4
aliud compositum: nihil tam contrarium felici quam infelix. — 25,5

[1]) *in B hoc lemma verbis antepositum est quae postea leguntur inde a vs. 21 K.* [2]) complet *in duobus lemmatis legitur*

[1]) pronomina *B corr. Keilius* [2]) non legis saltem vapulabis lege cum pronuntiatione nam vapulabis *B corr. Hagenus* [3]) *ordo coniunctionum restitui non posse videtur.* [4]) uim quam tenuit modo cum iuno *B restituit locum Schoellius ex Mar. Plot. Sac. pag.* 428,30 *sq.* [5]) composui *B* complevi *Keilius*

aut minuit[1])

365,18 Da praepositiones casus accusativi Ad .. Quomodo? Dicimus enim[2]) ad patrem

apud villam

365,22 Da praepositiones casus ablativi. A ab abs cum .. Quomodo? Dicimus enim a domo ab homine

365,24 clam custodibus

365,27 Da utriusque casus praepositiones. In sub super

Minuit id est detrahit <ut subdolus.> — <Ita praepositio in et 25,6
complet et mutat et minuit>. ut impotens modo complet multum 25,7
potens modo mutat minus potens. minuit autem ut infractus[1]). —
Plane pro libitu nostro et accusativo singulari et plurali, ut, si
poscit ratio, [ut] dicam et ad patres et apud villas et cetera. —
Ad et apud dum unius casus praepositiones sunt, ad itineralis est
apud localis, licet hoc poetae contempserint ut Vergilius[2]) ‚ad
quem tum Iuno supplex‘ pro apud quem; et ‚hi multum fleti ad
superos‘ pro apud. — Istae omnes praepositiones tam ablativo
singulari quam plurali iunguntur. — A domo non dicimus, nisi
pronomen addamus, a domo mea vel a domo tua, quoniam prae-
positio adverbiis sine aliqua parte orationis numquam socia-
tur. — Clam praepositio utriusque casus est, ideo pro voluntate
dicentis vel accusativo iungetur vel ablativo. dicimus enim et clam
amicum est et clam amico. — Utriusque casus praepositiones ideo
dictae sunt quod communes sint accusativo et ablativo. sed in
duabus his praepositionibus, in et sub, quae similem regulam ha-
bent, distantia haec est, quando accusativo serviant quando ablativo.
qnotienscunque itinerales fuerint, hoc est cum de altero loco ad
alterum transitur[3]), ut imus ad forum, descendimus in vallem,
accusativo iungendae sunt, tribus temporibus comprehensis et ire
et isse et ituros esse. cum vero locales fuerint, hoc est cum in
ipso loco aliquid esse dicitur, ut in campo stetimus, in foro cla-
mavimus, haec ablativo iungendae sunt, sed ita ut tria tempora
comprehendant, in loco esse, fuisse, futuros esse: sed regulariter
scire debemus quod interrogatio praepositiones facit esse perspicuas.
nam si convenit ‚quo‘ dicere, respondendum est per itineralem
praepositionem, ut ‚amicus quo processit?‘ in publicum; si inter-
rogo ubi, respondendum in loco, ‚ubi equitat amicus?‘ in campo.
super vero a contrario quando localis[4]) fuerit accusativo servit,
quando itineralis[5]) ablativo ut, ‚est codex super armarium‘, non,
‚super armario‘, quia ut dixi localis[6]) accusativo iungitur; si vero
de significat, ablativo servit quia ‚de‘ localis est[7]), ut ‚multa super

365,27 subter. In et sub quan-

Priamo rogitans‘ hoc est de Priamo. — Suptus numquam dicimus,

[1]) aliud minuit *B* [2]) etenim *B*

[1]) ut infelix nihil tam contrarium felici infelicem quia felix aliut significat ad compositum ut infelix aliut minuit detraxit illi earum aut complet ita impotens minus potens mutat minuit autem ut infractus *B cf. Charis.* 233,7. *[Serg.]* 517,8. *Cled.* 43,18. 75,18 *sq.* [2]) vero illius *B* Vergilius *Keilius* [3]) transit *B corr. Hagenus* [4]) itineralis *B* localis *Hagenus* [5]) localis *B* itineralis *Hagenus cf.* 77,17. [6]) itineralis *B* localis *Putschius* [7]) quia bocalis est *B cf.* 77,28. quia itineralis est *Hagenus*

do accusativo .. iunguntur?

366,7 Quae praepositiones sunt quae dictionibus[1]) serviunt et separari non possunt?

nisi aut sub aut super. — Accusativo serviunt quando itinerales sunt, ablativo quando locales, sicut sub et supter. — Istae praepositiones loquellares dicuntur: ideo a dictionibus[1]) sequentibus non separantur, quia loquellares sunt, non casuales: loquellis tantum serviunt, casibus servire non possunt, nec separatae proferri, nisi iunctae verbis nominibus participiis vel adverbiis.

DE INTERIECTIONE

366,13 Interiectio quid est? Pars orationis significans mentis affectum voce incondita

366,14 Interiectioni quid accidit?[2]) Tantum significatio .. significamus .. aut dolorem ut heu aut admirationem ut papae aut metum ut attat et si qua sunt similia

Interiectio dicta quod interponitur ad exprimendos tantum animi affectus. nam cum dico <heu>[2]) amicus meus mortuus est, significo ex affectu mentis causam dolendi: ergo quidquid affectum exprimit, interiectio est. nam sunt interiectiones similes praepositionibus, quae hinc intelleguntur, quod praepositiones non sint, per affectum aut gaudentis aut dolentis aut admirantis. — Quia sunt interdum confusae interiectiones. — Heu quando interiectio est dolentis, quando adverbium respondendi, hinc intellegimus: producta interiectio est, correpta adverbium respondendi. — Quae ex affectu mentis colligenda sunt, ideo[3]) quod sonum suum vocalibus misceant, ut he ohe vae. 26,18

DE LITTERA.

367,9 Littera quid[3]) est? Pars minima vocis [articulatae]

articulatae

367,9 Litterarum aliae sunt vocales aliae consonantes. consonantium aliae sunt semivocales aliae mutae

vocales sunt .. quinque harum duae i et u[4]) transeunt in consonantium potestatem

Littera dicta quasi legitera quod legentibus iter praebeat. 26,26 littera in duas species dividitur, aut in vocales aut in consonantes. vocales sunt istae quinque a e i o u, sine quibus loqui non possumus; reliquae decem et octo consonantes dicuntur eo quod cum vocalibus consonant. — Quia duo genera sunt vocum, confusa pecorum quae scribi non potest, articulata hominum, quae legi et scribi potest. litterae ipsae, si ad elementa referamus neutri generis sunt, sicut Tullius dixit, ut hoc m, hoc l, si ad ipsas litteras, feminini. Romanas litteras primo Carmentis nympha, mater Euandri invenit, ut alii dicunt, Mercurius. — Consonantium duae species sunt, quia ex ipsis semivocales fiunt et mutae: semivocales quia semis sonum vocis implent: mutae vero non sonant nisi a vocali spiritum acceperint. — Quando pro consonantibus ponuntur et iuvant vocalem. de his duabus vocalibus haec ratio est: i et ipsa 27,12 vocalis est et post vocalem etiam posita *[4]) cum alia conso-

[1]) adiectionibus *B* [2]) quae accidunt *B* [3]) quid *om. cod. Donati. legerunt Cledonius et Pompeius cf.* 99, 26. [4]) i et u *verba etiam ante* ,de his' *27, 12 K. in B leguntur*

[1]) ab adiectionibus *B* [2]) *suppl. Keilius* [3]) id est *B* ideo *Hagenus* [4]) *lacunam indicavit Keilius*

hae etiam mediae dicuntur quia in quibusdam dictionibus expressum sonum non habent[1]) i ut vir | u ut optumus. extra quam formam u littera interdum nec vocalis nec consonans habetur cum inter q litteram et aliquam vocalem constituitur ut quoniam quidem. | Huic[2]) item digammon adscribi solet .. ut vulgus. nam i litteram geminari in una syllaba posse plurimi negant. latinae vocales produci et corripi possunt. atque his solis adspirari quidam existimant. | semivocales sunt quae per se quidem proferuntur .... ex his una duplex est

et liquidae quattuor[3]),

l m n [et] r ex quibus l et r faciunt communem syllabam et s littera suae cuiusdam[4]) potestatis est.

368,4 ex illis f littera superpositur liquidis

368,5 mutae novem .. ex his supervacuae ... k et q[5]) .... qui nesciunt quotiens a sequitur, k litteram praeponendam esse .. quotiens u .. q non c scribendum. h interdum consonans interdum adspirationis creditur nota. y et z remanent ex viginti et tribus. una adspirationis nota est [h] una duplex [x] duae supervacuae [k et q] duae graecae [y et z][6])

nante ponitur, non pro duabus sicut i. — Mediae ideo dicuntur[1]), 27,9
| quia vel ipsae pro se invicem ponuntur | ut maxume pro maxime 28,7.9
<vel> | quia et vocaless unt et consonantes et in quibusdam nomini- 28,10
bus non certum exprimunt sonum. — Modo i opprimitur.
— Modo u perdit sonum. — Sic quoniam cum scribimus, q non 27,15
potest nisi u[2]) sequi, ac per hoc modo vocalis perdidit in metro vim suam. — Quoniam aut qu sonat aut o, <quidem>[3]) aut qu aut i. — Alii sic volunt esse digammon: in geminata u gammae duae Graecae litterae ponuntur hoc modo <F> ut non intellegantur separatae sed iunctae: hoc ab Aeolicis processit. — Ne 27,21
uulgus dicamus. — Nullum enim nomen inveniri potest, quod in 27,23
una syllaba duas i habeat. — Quia dichronae sunt; breves quae fuerint singula tempora habent, longae bina. — Adspirationis notam accipere, id est h, ut post adspirationem statim vocalis sequatur. — Falsum est. profertur autem sonus a vocalibus et finitur in naturalem, id est in proprium sonum. X ideo[4]) duplex dicitur quia post vocalem posita pro duabus consonantibus valet et positione eam longam facit. x in graecis simplex est littera, Xerxes Xanthus. Liquidae ideo dictae quia liquescunt in metro aliquotiens et pereunt. nam quotiens cum muta iunctae fuerint, antepositae vocalem longam faciunt ut urbem; postposita, ut Atrida[5]), a com-
munem syllabam facit. — Apud Latinos solae pro metri causa 28,11
liquescunt l et r [pereunt]; apud Graecos totae quattuor liques-
cunt. — Quia superflua invenitur interdum et ipsa liquescit in 28,1
metro, quia sibilus magis est quam consonans. — Hanc habet potestatem: quotienscunque anteposita fuerit liquidae sicut muta[6]) communem syllabam facit, ut Africa: a communis syllaba est. — Apud veteres haec erat orthographia, ut, quotiens a sequeretur, k esset praeposita ut kaput Kalendae; quotiens u, q. sed usus noster mutavit praeceptum et earum vicem c litteram implet. — H quotiens iuvat vocalem, consonans est; quotiens non iuvat, nota adspiratio-
nis est. — Z apud nos et longa et brevis est, apud Graecos duplex 28,12
id est longa, apud nos ita est <duplex, ut>[7]) ,Mezenti ducis
exuvias' simplex, ut ,nemorosa Zacyntos.' — Ita dicitur quia gene- 28,9
tivus in is mittit, pix picis, rex regis. Quia harum locum c 28,16

[1]) *haec in B perverso ordine leguntur* [2]) *ante* huic *in B legitur:* u scilicet, *quae verba interpolatoris sunt* [3]) *hoc lemma in B ante* apud *28, 11 K. legitur* [4]) cuiusdam suae *B* [5]) q *om. B.* [6]) *quae uncis seclusi Cledoni esse videntur.*

[1]) *in collocatione verborum disiectorum ex parte Hagenum secutus sum.* [2]) hic quoniam cum scribimus quae non potest nisi ut *B corr. Keilius* [3]) *suppl. Keilius* [4]) *huius glossematis dittographia in B exstat cf.* 28, 5 *K.* [5]) nam quotiens et pereunt quotiens cum multa iunctae fuerint post uocalem longam faciunt et urbem ut atrida *B corr. Hagenus* [6]) sic et eam *B* sicut muta *Hagenus* [7]) *suppl. Keilius*

368, 14 **Accidunt unicuique litterae tria**

implet. — Accidunt nomen, quo vocatur; figura, qua notatur, hoc est imago ipsius, qua fingitur; potestas, qua valet, ut sciamus, 28, 16 utrum vocalis sit an semivocalis an muta. — Omnes litterae generis sunt neutri et semper indeclinabilia sunt [numquam declinantur]. ait Cicero in Siciliensibus 'usque ad alterum R litterae essent integrae' etc.[1]) 28, 17

DE SYLLABA.

Syllaba dicta ἀπὸ τοῦ συλλαβεῖν, eo quod plures litterae comprehensae unam syllabam faciunt. cum a pluribus litteris sit dicta, cur[2]) una syllabam facit vocalis littera? hoc solvitur per catantifrasin, hoc est per contrarietatem, quia tanta vis est vocalis, ut lo- 28, 22

368, 18 **Syllaba est comprehensio litterarum vel unius vocalis enuntiatio temporum capax**

cum syllabae impleat. — Quia omnis syllaba tempora capit: nam longa tempora duo [syllaba] habet, brevis unum. tres sunt species syllabarum: aut breves sunt aut longae aut communes. longa syllaba positione octo modis fit: si vocalis desinit in duas consonantes, ut ,ast ego'; *[3]) vocalis desinit in unam consonantem <et>[4]) excipitur ab alia consonanti, ut arma; si vocalis in x duplicem desinit *[5]) ut axis; si correpta vocalis desinat in unam consonantem et excipiatur ab i vocali vice posita consonantis, ut ,at Iuno'; si vocalis desinat in unam consonantem et excipiatur ab u vocali vice posita consonantis ut ,at Venus'; aut si in i solam quae pro duabus consonantibus ponitur ut aio. notandum sane quod i

368, 20 **breves sunt quae ..... non desinunt ... aut in unam duplicem aut in aliquid quod pro duabus consonantibus. longae .. natura cum aut vocalis producitur ut â ô aut duae vocales iunguntur et diphthongon faciunt ut ae oe au eu ei aut vocalis desinit .. in i solam loco consonantis positam ut aio.**

369, 3 **— Sunt etiam syllabae quae communes dicuntur**

vocalis inter duas vocales posita semper praecedentem longam facit, ut Pompeius, sed in una parte orationis tantum. — I ut Troia ita ut una pars orationis sit; si in alia non computatur ut ,constitit ante Iovem supplex per vota precatus'. — Diphthongae 29, 11 istae quinque longae sunt ae oe au eu ei[6]), exceptis his quaecumque vocales iunctae fuerint, breves sunt. itur sic scribitur: eitur quia prima persona eo facit, ut ait Terentianus. — [i] Inter 29, 11 duas vocales. — *[7]) <Primus> modus sic est[8]), quotiens correpta 29, 14 vocalis in duas desinit consonantes, ita ut una muta sit, altera liquida: est enim longa sic ,Atridas Priamumque et saevum ambo-

[1]) declinantes ait cicero in sicelyensius q. adaliarum eri * * littera essetintegrae et. z * * accidunt * * nomen qua *B cf. de hoc loco praefationem et adde Gr. lat. p. 538, 10 K* [2]) comprehensae una a pluralibus litteris dicta cur *B corr. Hagenus.* [3]) *lacunam indicavit Keilius cf. Diom.* 428. *Char.* 11, 12. *Vict.* 27, 20. *qui omnes exhibent positionum modos.* [4]) *suppl. Keilius* [5]) *lacunam indicavit Keilius* [6]) ae oe au eu ei *in B post verba* breves sunt *leguntur. transposuit Hagenus* [7]) *lacunam indicavit.* primus *inseruit Keilius* [8]) hic *B* sic *scripsi ex analogia.*

bus Achillen'; brevis sic, ,nec solos tangit Atridas'. secundus sic, cum correpta vocalis desinit in duas consonantes, ita ut prior sit f semivocalis et sequens liquida: est longa sic, ut ,reflexit remis'; brevis, ,neve flagella'. tertius sic, cum correpta vocalis in unam desinit consonantem sequente h, nota adspirationis: <est longa sic>[1]), ut ,versaque iuvencum terga fatigamus hasta'; brevis sic, ,quisquis honos tumuli'. quartus sic, quotiens correpta vocalis in duas desinit consonantes, ita ut prior s littera sit, quae quando iuvat vocalem, consonans est, quando non, sibilus est: est longa sic: ,unde scissa coma est'[2]), brevis, ,ponite spes sibi quisque'. [est] quintus sic, cum partem orationis terminat brevis syllaba, quae in unam desinit consonantem *[3]). sextus modus sic, cum diphtongum vocalis sequitur: <est longa>[4]) sic, ,Aoniae Aganippae'; brevis, ,insulae Ionio in magno'. septimus sic, cum vocalem productam vocalis alia sequitur: <est longa sic>[5]) ,Eoasque acies'; brevis, ,primo surgebat Eoo'. octavus sic, cum pronomen c littera termina<tum vocalis sequi>tur[6]): <est longa>[7]) sic, ,hoc erat alma parens'; brevis sic, ,solus hic inflexit sensus'. item <cum>[8]) correptam vocalem sequitur z consonans graeca duplex: <est longa sic>[9]), ,Mezenti ducis exuvias', brevis; ,nemorosa Zacyntus'.

DE PEDIBUS.

Pedes dicuntur quibus versus incedit. — Ordo talis est, 30, 6

369, 17 **Pes est syllabarum et temporum certa dinumeratio**

369, 17 **Accidunt unicuique pedi arsis et thesis | numerus syllabarum**

tempus

resolutio

quod litterae syllabam faciunt, syllabae pedes. numerantur syllabae, computantur tempora et ordinant pedes metra[10]): haec est certa dinumeratio. — Omnis pes in passu est: arsis elevatio[11]), thesis positio. — Quoniam collectae syllabae pedes faciunt. — Quia longa syllaba duo tempora habet, brevis unum. — Resolutio ideo inventa est, quia licet nobis pro una longa 30, 17 syllaba duas breves ponere hoc exemplo, quia Vergilius anapaestum posuit, ut ,fluviorum rex Eridanus': posuit et proceleumaticum, ut ,abietibus iuvenes' et ,arietat in portas' et ,genua labant'. XXXV versus Vergilius tales habet. — [Quia licet pro una longa duas 30, 19 breves ponere, ut Vergilius ,fluviorum rex Eridanus' et ,arietat in portas' et ,genua labant' et ,abietibus iuvenes.'] — Quia simplices

figura

pedes componuntur et figurati duplices fiunt. — Quia mensura

metrum

[1]) *suppl. Keilius* [2]) spissa comam *B* scissa coma est *Terentianus* [3]) *lacunam indicavit Keilius* [4]) *suppl. Keilius* [5]) *suppl. Keilius* [6]) terminatur *B corr. Hagenus* [7]) *suppl. Keilius* [8]) *suppl. Keilius* [9]) *suppl. Keilius* [10]) metra numerantur syllabae computantur et tempora et ordinant pedes haec *B cf.* 30, 16. *Don.* 369, 17. *Serg.* 522, 20. [11]) elatio *B corr. Schoellius*

369, 20 Disyllabi quattuor hi sunt pyrrichius[1]).
369, 24 trisyllabi .. sunt tribrachys .... dactylus
370, 3 amphibrachys
amphimacrus
bacchius .. antibacchius
370, 7 Duplices ... sunt
diiambus
ditrochaeus
ionicus minor
ionicus maior
epitriti
370, 27 Ex his deinceps alii pedes synzygiaeve nascuntur. nam quem ad modum pedes disyllabi quattuor geminati sedecim duplices faciunt, ita idem cum trisyllabis iuncti triginta et duos de se reddunt
370, 30 atque excepto amphibracho
et epitrito .. universorum pedum trina condicio reperitur
370, 33 In aliis enim aequa divisio est, in aliis dupla in aliis sescupla

pedum ordinat metrum. — (Pyrrichius:) Dictus ab actu pyrrichae; 30, 22
hic etiam pariambus et dibrachus dicitur. — Hic etiam chorius
dicitur. — (Dactulus:) dictus a digito quia ut tribus unciis digitus[1])
sic iste tribus syllabis constat, longa et duabus brevibus. — Am-
phibrachus dictus eo, quod unam longam duae breves cingant. —
Amphimacrus dictus a contrario quod mediam brevem duae longae
cingant. is etiam creticus dicitur[2]). — Antibacchius ipse dictus est 30, 29
et palimbacchius. — Duplices pedes dicti qui et compositi, quoniam 30, 27
bini disyllabi istos sedecim maiores faciunt. — Ex brevi longa brevi 30, 30
et longa. — Ex longa brevi longa et brevi. — Hic etiam ionicus
ἀπὸ ἐλάσσονος dicitur. — Hic quoque ionicus ἀπὸ μείζονος vocatur.
— Hi etiam hippii dicuntur. — Quorum nomina in usu non sunt. pro-
prii pedes sunt XXVIII. <συζυγίαι>[3]) dicuntur latine coniunctiones. 31, 1
— Quia duae syllabae quattuor varietates habent, quia aut longae 31, 5
sunt aut breves aut una longa et una brevis, aut una brevis
et una longa; trisyllabi octo, tetrasyllabi sedecim pedes per
varietates similes faciunt, disyllabi XXXII cum trisyllabis
iuncti, trisyllabi sexaginta et quattuor cum trisyllabis gemi-
nati[4]). — Ratio varietatum haec[5]) est: quot varietates fuerint, tot 31, 8
et pedes sunt, quia una syllaba duas varietates habet, aut brevis
est <aut longa>.[6]) — Ideo excepto amphibracho, quoniam am- 31, 9
phibrachus caret divisione quia pes qui illum antecedit, amphima-
crus, quinque tempora habet et iste quattuor, nec duplum est
nec aequum nec sescuplum. — Ideo epitritus <excipitur>, sive
quia septena tempora et paeones quina, sive quia nec aequa divi-
sio[7]) inter ipsos nec dupla nec sescupla[8]) esse potest, quia semis
minus est. sescuplum enim est dimidium de duplo. — Aequa di-
visio: unum et unum, duo et duo; dupla: unum et duo, duo et
quattuor, quattuor et octo. [tripla et] sescupla: tria et duo aut
duo et tria. quotiens una pars alteram partem medietate partis
vincit, tunc sescupla est, ut in paeonibus. aequa <quae et>[9])
dactulica. amphibrachus nullam de tribus habet divisionem, quoniam,
si mediam longam ad arsin adhibeas[10]), tres erunt in arsi et una
in thesi; si ad thesin adhibeas, unum erit tempus[11]) in arsi et tria

[1]) hi sunt disyllabi pyrrechius *B*

[1]) signatus *B* digitus *Keilius* [2]) is etiam creticus dicitur *verba huc transposuit Hagenus: in cod. in fine antecedentis glossematis leguntur* [3]) *suppl. Keilius* [4]) tressyllabi sedecim pedes per uarietates similes faciunt XXXII tetrasyllabi sexaginta et quattuor cum trisyllabis geminati *B corr. Hagenus* [5]) hoc *B* haec *Keilius* in hoc *Schoellius* [6]) *suppl. Keilius* [7]) quina ideque integra diuisio *B corr. Hagenus* [8]) sed sescupla *B corr. Hagenus* [9]) *add. Schoellius sec. Iul. Sev. 644, 28.* [10]) adibeas *B* adhibeas *Schoellius* adicias *Keilius* [11]) unum erit unum tempus *B*

370, 35 Sunt in unoquoque metro[1]) pedes legitimi
sunt nothi [simplices]
371, 2 Toni .. tres sunt acutus gravis circumflexus
371, 3 Acutus cum in graecis dictionibus tria loca teneat .. apud Latinos .. tenet ultimum numquam
circumflexus .. non tenebit nisi penultimum locum, gravis .. cum acuto vel cum circumflexo poni potest et hoc illi non est commune cum ceteris . | ergo monosyllaba quae correptam vocalem habebunt. acuto .. pronuntiabimus
371, 11 in disyllabis quae priorem productam habuerint et posteriorem correptam, priorem syllabam circumflectemus
371, 15 in trisyllabis et tetrasyllabis et deinceps .. si ultima brevis fuerit paenultima vero

in thesi, quae res nec aequam nec duplam nec sescuplam significat
divisionem. similiter et epitriti quattuor. — Qui sunt naturales 31, 22
<ut> in heroico spondius. legitimi sunt spondei quia primi ipsi 31, 24
inventi sunt et ex ipsis alii facti nothi. — Nothi degeneres, ut si 31, 28
dicas nothus de patre nobili et matre ignobili | ut Vergilius ‚sup- 31, 26
posita de matre nothos furata creavit.‘ nothi dactuli, quia fracta 31, 25
syllaba spondei factus est nothus, inde facticius.

DE ACCENTIBUS.

Accentus dicitur partium orationis <quasi adcantus.> qui 31, 29
igitur[1]) accentus dicuntur et toni dicuntur et tenores. — Acutus
qui cursim profertur, ut árma: excusso enim sono dicendum est;
circumflexus qui tractim, ut Rôma; gravis, qui pressa voce habet
accentum. — Hanc habent observationem: in graecis nominibus
[syllabis] accentus est in ultima penultima et antepenultima; in
latinis ultima syllaba accentum non habet. sane a fine hoc est ab
ultima, computandi sunt accentus. tria habet cognomenta accentus:
aut toni sunt aut tenores aut accentus, toni a sono, accentus ab
accinendo[2]), tenores ab intentione. — Apud Latinos loca quae
circumflexus aut acutus dimiserit, gravis possidet. — Quia non
sibi vindicat locum, sed dimissum ab aliis possidet. — In omnibus
monosyllabis nominibus, sive quae breves fuerint natura, sive quae
positione longae factae fuerint, non habent nisi acutum accentum.
sin vero[3]) ipsa monosyllaba natura longa fuerint, non positione,
non habent nisi circumflexum accentum. — In omnibus disyllabis
nominibus[4]) tres[5]) pedes sunt [† syllabi] qui [toti nothi sunt][6])
in penultima sive longa sit sive brevis non habent nisi acutum
accentum, solus trochaeus circumflexum accentum habet in penul-
tima, si natura longa fuerit. qui si positione habuerit penultimam
longam, et ipse mutat accentum et acutum recipit. — Omnes pedes
trisyllabi si in penultima accentum habent acutum habent;[7]) solus
amphibrachus si penultimam natura longam habuerit, circumflexum
accipit. qui si penultima positione fuerit longa mutat accentum et[8])

[1]) metri *B*

[1]) accentus dicitur partium oratorum quidicitur *B* quasi adcantus *inseruit Hagenus* qui igitur *corr. Schoellius acta soc. philol. Lips. VI 90* [2]) hacuendo *B corr. Hagenus* [3]) si uero in *B corr. Schoellius l. l. pag. 109* [4]) omnibus *B* nominibus *Schoellius l. l. pag. 112.* [5]) quattuor *B* tres *Langenus Fleckeis. annal. vol. 113 p. 629.* [6]) *de verbis sine dubio interpolatis Schoellius l. l. pag. 112 recte iudicasse videtur.* [7]) siue in penultima acutum accentum habet *B corr. Schoellius l. l. pag. 116.* [8]) in antepenultima *post* et *add. Hagenus, quae ipsa verba male infra extant ante eadem verba*

natura longa paenultima circumflectetur ut Cethêgus perôsus

<in antepenultima> acutum recipit. — Perosus et Cethegus amphi- 32, 24
brachus pes est; penultima ipsius si natura longa sit circumflexum
recipit; quae si positione longa fiat, mutat accentum et [in antepe-
nultima] acutum recipit. notandum hunc solum pedem circumflexum
accipere, si penultima natura longa fuerit. — Ratio accentuum: Tri-
brachys, ut macula, in antepenultima acutum habet. molossus, ut *[1])
sive natura sit sive positione longa in antepenultima[2]) acutum habet.
anapaestus, ut Erato, quovis modo in antepenultima acutum habet.
in[3]) dactylo in antepenultima acutus ponendus sive natura sit sive 32, 28
positione longa. in[4]) bacchio vero in penultima invenitur acutus 33, 16
accentus sive illa positione sit longa sive natura. palimbacchius 32, 32
qui et antibachius <ut> natura, quovis modo in penultima acutum
habet. amphibrachys in penultima circumflexum habet, si natura
longa, ut carina[5]), si positione, acutum, ut carecta. amphimacrus, ut
insulae, quovis modo in antepenultima acutum habet. quinque sunt
hi pedes ergo, qui quovis modo in antepenultima acutum habent:
tribrachys molossus anapaestus dactylus et amphimacrus. duo sunt
palimbacchius et bacchius tantum, qui quovis modo in penultima
acutum habent. unus est amphibrachys qui in penultima, si natura
longa fuerit, circumflexum recipit, si positione, acutum. in amphi-
bracho haec est ratio: huius penultima, si positione longa fuerit,
acutum habebit accentum, si natura, circumflexum. providendum est
autem ut penultima amphibrachi positione fiat longa: nam si ex
muta et liquida fuerit facta positio penultimae[6]), acutus in ante-

371, 22 in compositis dictionibus unus accentus est non minus quam in una parte orationis ut malesanus interealoci

371, 24 accentus .. in integris dictionibus observantur, in interiectionibus et in peregrinis verbis et in barbaris nominibus nulli certi sunt

371, 25 accentuum legem vel distinguendi vel pronuntiandi ratio vel discernendae ambiguitatis necessitas saepe conturbat

penultimam transit. — Quotienscumque ex pluribus[7]) partibus no-
mina composita reperimus, non nisi in tribus syllabis accentum
quaerimus. in compositis sermonibus aeque unus accentus invenitur
sicut et in simplicibus quia in tribus syllabis invenitur accentus.
<in> interealoci[8]) in antepenultima est. — Accentus in Romanis 33, 16
verbis et in regularibus quaerere debemus; peregrina nomina, quae[9])
sunt barbara vel interiectiones quae ex affectu animi nascuntur,
accentus[10]) habere non possunt ut heus heu. — Accentus legem
dicit pronuntiatione corruptam, quia disyllaba verba vel nomina,
quae constat in prima syllaba habere accentum in pronuntiatione

[1]) *excidisse videtur exemplum molossi.* [2]) ut naturae siue positione in penultima *B cf.* 32, 24. 33, 16. [3]) *glossema huc transposuit Schoellius l. l.* [4]) *glossema huc transposuit Schoellius* [5]) ut carina *in B post* amphibrachys *legitur: transposuit Schoellius* [6]) a penultima *Hagenus* [7]) in plumis *B corr. Keilius* [8]) interea *B corr. Schoellius l. l. pag. 123* [9]) et quae *Hagenus* [10]) accentus certos *Hagenus*

371, 27 sane graeca verba graecis accentibus melius efferemus. in latinis neque acutus accentus in ultima syllaba poni potest nisi discretionis causa

tenores[1]) ad ultimam transferunt, quae quidem non videtur esse
ultima, quia hac coniunctione impletur periodos. — Meminerimus
ut graeca verba <graecis>[2]) accentibus pronuntiemus, quae verba
in ultimis syllabis accentus habent ut Didô Naís. — In his ultimae
habent circumflexum <et acutum[3])> accentum. — Tunc in latinis
verbis in ultima syllaba accentus invenitur, quotiens fuerit discretio
verborum separanda, ut pone, ideo ne verbum putetur imperativi
modi et ergo ne coniunctio intellegatur,[4]) quae causa significat, ut
ultima producatur in ultima circumflexum recipit. — Acutus ′,

372, 5 huic contraria est diastole ... ut est ‚viridique in litore conspicitur) sus‘

gravis \, circumflexus ∧, <longus—>[5]), brevis ◡, *ὑφέν* —◡—
διαστολή). — Ne dicatur *ὑφέν* conspicit ursus. — *Δασεῖα* ⊢, *ψιλή* ⊣,
δασεῖα aspiratio, *ψιλή* siccitas; haec signa apud Graecos.[6])

372, 15 Tres sunt ... positurae .... distinctio subdistinctio media distinctio. distinctio est ubi finitur plena sententia. media distinctio est ubi fere tantum de sententia superest quantum iam diximus

372, 22 in lectione tota sententia periodus dicitur, cuius partes sunt cola et commata

DE POSITURIS.

Positurae a ponendo dictae. — Ut est illud Terenti ‚facio te 34, 2
apud illum deum‘. — ‚Principio caelum ac terras camposque li-
quentes lucentemque globum lunae Titaniaque astra‘, propter longum
sensum ut habeamus dilationem respirandi. — Periodos est conclusio
totius sensus; comma est caesura finita cum sensu, ut ‚Caesar in
arma furens‘; colon est caesura curta, ut ‚Italiam fato profugus‘. —
[Explicit ars prima. incipit]

372, 25 Partes orationis sunt octo .. ex his duae sunt principales nomen et verbum

ARS SECUNDA [feliciter]

DE PARTIBUS ORATIONIS.

Principales: sine quibus loqui non possumus. unde et primae partes 34, 10
orationis ponuntur, quia reliquae harum sunt partes. ex nomine 34, 12
et verbo genus ducunt ceterae partes. pronomen hoc est paene 34, 15
quod nomen; adverbium quae pars sine verbo non ponitur[7]), par-
ticipium <quasi particapium>: habet enim partem nominis et partem
verbi[8]); coniunctio nomina et verba coniungit[9]); <praepositio>[10])
autem nomini[11]) praeponitur et verbo; interiectio nomini adponitur

372, 27 Latini articulum non adnumerant

et verbo. — Male dixit Donatus. habemus autem articulos, sed in
pronomine, non in nomine ut Graeci. *τὸ ἄρθρον* cum in nomine
habeant Graeci, interiectionem in adverbio enumerant. heu ad-

[1]) accentum si tenores in pronuntiatione accentus *B corr. Schoellius* [2]) *suppl. Keilius* [3]) et acutum *inserui* [4]) ut ergo ut pone ibi ne uerbum putetur imperatiui modi ne coniunctio intellegatur *B corr. Schoellius l. l. p. 133* [5]) *suppl. Hagenus* [6]) *signa accentuum om. B* [7]) patitur *B* ponitur *Hagenus* [8]) participium habere enim parti nominis et uerbi *B cf. Serv.* 416, 27 [9]) coniungitur nominis et uerbi ponitur coniunctio *B corr. Keilius* [10]) *suppl. Keilius* [11]) nomini autem *B* autem nomini *Hagenus*

verbium Graeci dicunt, Latini interiectionem. ergo nos articulum
372, 28 multi plures, multi pauciores partes orationis putant
separatum non habemus, Graeci interiectionem. — Aristoteles duas
dicit, Stoici quinque, multi novem, multi decem, aliique[1]) undecim.

DE NOMINE

Nomen aut corporalem rem significat aut incorporalem, cor- 34, 26
poralia sunt quae et tanguntur et videntur, ut homo terra mare;
incorporalia sunt quae non tanguntur et videntur, ut caelum sol
aer; alia quae nec tanguntur nec videntur, ut pietas iustitia dig-
nitas. — Unius hominis <et civitatis et fluminis> propria nomina
appellantur ut Cicero Roma Tiberis. appellativa faciunt ex se sic
373, 5 Nomen unius hominis, appellatio multorum, vocabulum rerum est
quidem ut <Ciceronianus Romanus Tiberinus>.[2]) — Apud
veteres haec erat discretio inter nomina et vocabula: nominibus
373, 8 propriorum nominum .. quattuor sunt species praenomen nomen cognomen agnomen
res animales appellabantur, vocabulis res inanimales. sed hoc usus
confudit et usurpavit. — Praenomina sunt quae ante nomina po- 35, 6
nuntur, nomina sunt propria, cognomina familiae, agnomina[3]) vir-
tutis. sciendum vero quod haec veteres confuse proferant. nam
et nomina cognomina vocabant et cognomina nomina dicebant, hoc
exemplo ut ‚cui nunc cognomen Iulo' et ‚magno demissum nomen
Iulo' | item aliud ‚cui Remulo cognomen erat.'[4]) ecce modo nomen 35, 6. 11
373, 10 Omnia praenomina aut singulis litteris notantur .. aut binis .. aut ternis, appellativorum species multae sunt. alia enim sunt corporalia ... alia primae positionis ... sunt etiam quasi deminutiva quorum origo non cernitur ut fabula
<cognomen> modo cognomen <nomen[5])> dixit. — Quia quattuor 35, 8
litteris notari praenomen noluit, ne nomina faciamus. — Appella- 35, 5
tivorum nominum species sunt viginti septem. — Primae positionis
sunt quae dedit natura. — Sicut illa superiora ab origine des- 35, 13
cendunt principalium a monte montanus monticulus, ita haec ori-
ginem non habent unde descendant. exinde derivativa fiunt et
373, 17 sunt nomina tota graecae declinationis ut Themisto
diminutiva[6]). — Haec Themisto huius Themistus huic Themisto
hanc Themisto[7]) o Themisto: quinque casus habent Graeci. latine
ita declinantur: haec Themisto huius Themistonis, ut Cicero Cicero-
nis, huic Themistoni hanc Themistonem o Themisto ab hac The-
Calypso
mistone. sic Calypso, sic Manto, sic Dido: <sed>[8]) hanc Dido
Pan
Vergilius, ‚et nomine Dido saepe vocaturum'. — Hic Pan Panos Pani 35, 22
Pana o Pan, ablativum non habet quia graeca est declinatio. latine
Inuus <nomen> ipsius dei est[9]) Panos: Vergilius ‚Pometios cast-

[1]) usque *B* aliique *Schoellius* plerique *edd.* [2]) hunius hominis propria nomina appellantur multorum uocabulum faciunt exe si quidem ut dico Roma Tiberis *B corr. Schoellius sec. V 339, 6. 340, 16.* [3]) cognominata ... agnomenta *B corr. Hagenus* [4]) *huc transposuit Keilius* [5]) nomen modo cognomen *B corr. Hagenus* [6]) ex se uidentur esse principalia ex se diminutiua *B corr. Schoellius sec. Pomp. 143, 17.* [7]) Themistudinis Themistudini Themistudinem *B corr. Keilius* [8]) *suppl. Hagenus* [9]) latinae inios ipsius det id est *B corr. Schoellius.* latine Inuus Inui dicitur id est *Putschius*

rumque Inui', alii illum Incubonem dicunt: hic Incubo <huius>[1])
Incubonis huic Incubo hunc Incubum o Incubo ab hoc Incubone
373, 17 sunt tota conversa in latinam regulam ut Polydeuces Pollux, Odysseus Ulixes. sunt inter graecam latinamque formam quae notha appellantur ut Achilles Agamemno
sicut hic botruo huius botruonis huic botruo <hunc botruum o
botruo>[2]) ab hoc botruone. haec utraque declinatione flectun- 36, 2
tur.[3]) — Polydeuces graece, latine Pollux, Odysseus graece, 35, 27
latine Ulixes. — Corrupta, media inter graeca et latina, ut Apollo
<pro Apollon>[4]), Achilles pro Achilleus, Agamemno pro Aga-
memnon. — Omnia nomina quae in on terminantur apud Graecos 35, 20
perdunt n ultimam et latina fiunt[5]) ut puta Apollon dicit Graecus,
373, 21 sunt alia homonyma .. ut nepos acies
Latinus Apollo dicit. — Homonymum est quod una significatione 35, 30
multos intellectus habet, quia nepotes et consumptores dicimus et
373, 22 sunt alia synonyma vel polyonyma ... alia patronymica
adfines, ut aciem oculorum dicimus et exercitus. — Haec contraria 36, 3
sunt homonymis cum una res multa nomina habet. — Unum multa 35, 30
significant. — Ista non solum a patribus appellantur sed et a 36, 4
matribus vel avis, ut Aeacides: patronymicum est dum ab avo per-
hibeatur. et a matre fiunt patronymica, ut Vergilius ‚et Inoo 36, 16
Melicertae'. erit nominativus Inous Melicerta. at nec[6]) ab omni-
bus cognatis fiunt nec ab omnibus[7]) penitus. — Trina regula ut 36, 9
373, 25 horum masculina aut in des exeunt ut Atrides feminina autem aut in is exeunt ut Atreis aut in as ut Peleias
Atrides Atreius Atreion. quo modo tribus modis exeunt masculina, 36, 6
sic tribus modis exeunt feminina ut Peleias Atreias Nereias. sic
item Atreis Peleis Nereis, sic Atrine Peline Nerine ut Vergilius
aut in ne ut Nerine
‚Nerine Galatea'. — <Peline> Atrine Nerine ut ‚Nerine Galatea', ut 36, 9
373, 28 sunt etiam ctetica id est possessiva quae in us exeunt ut Euandrius. sunt alia mediae significationis
Galatea ita et Nerea[8]). — Ctetica dicuntur possessiva. — Cum 36, 12. 15
dicimus Euandrius Pallas, patronymicum, cum ensis, possessivum
est[9]). — Mediam significationem habent quia et exercitum magnum 36, 18
dicimus et virum; sic et fortem. quae a nobis mediae significa-
et adiecta nominibus haec etiam epitheta
tionis dicuntur a Graecis epitheta vocantur. — Adiectiva[10]), | quae 36, 18. 21
coniunctionibus gaudent hoc est quod aliis copulantur nominibus
374, 4 sunt alia qualitatis ut bonus
sicut exempla docent. — Qualitas trahitur per mores, ut magna- 36, 19
nimus Aeneas, quantitas per magnitudinem. — Qualitas a tribus 37, 16
trahitur rebus: ab animo ut doctus stultus, a corpore ut pulcher tur-
pis, extrinsecus ut dives fortunatus; quantitas vero a corpore ut altus
parvus. — Quantitatis ad mensuram refertur ut ostendat quantus sit. 36, 22
alia quantitatis ut magnus, alia gentis ut Graecus .. patriae ut Thebanus
— Inter gentilia nomina et patriae nomina hoc interest: gentilia 36, 20
nomina a provinciis veniunt, patriae nomina[11]) [et] a civitatibus. —

[1]) *suppl. Keilius* [2]) *suppl. Hagenus* [3]) *huc transposuit Hagenus* [4]) *suppl. Hagenus* [5]) sunt *B* fiunt *Keilius* [6]) haec *B* at nec *Schoellius* [7]) a sororibus *B* ab omnibus *Keilius* [8]) Atrine Nerine ut Nerine Galatea ita et Galatea ita et Nerei.a *B corr. Hagenus* [9]) patronymicum est ensis possessiuum *B* [10]) adiunctiua *B corr. Hagenus* [11]) patronymica *B bis corr. Hagenus*

alia numeri ut unus

alia ordinis ut primus. sed primus de multis, de duobus prior dicitur. sicut de duobus alterum dicimus, de multis alium

374,8 sunt alia ad aliquid dicta

ut pater frater. alia ad aliquid qualiter se habentia ut dexter sinister | haec et comparationem[1]) admittunt

ut dexterior sinisterior

374,11 sunt alia generalia ut corpus

alia facta de verbo

ut dictor[2]) lector

alia participiis similia ut demens

Numeri nomina ab uno usque ad tres declinamus: a tribus 36,33
usque ad centum <non declinamus>[1]), a centum usque ad mille
<declinamus>[2]). — Inter primum et priorem hoc interest: prior
dicitur de duobus, primus de multis sicut alter et alius: alter de
duobus, alius de multis dicitur. quae[3]) ab auctoribus corrupta
sunt. — Ut spondei alteram longam dicimus, de multis primam,
ut <prima>[4]) dactyli et reliqua. — Inter ad aliquid et ad aliquid qualiter se habentia hoc interest, quod ad aliquid ad[5]) personam respicit; ad aliquid qualiter se habentia ad locum respicit,
non ad personam. — Ad aliquid non sine causa quia et pater a 37,1
filio intellegitur et filius a patre, frater a fratre. — Quia ex dextro
sinistrum intellegimus, ex sinistro dextrum. — Quia facit <dexter>
dexterior <sinister> sinisterior[6]): frater fratrior facere non potest. —
Dexterior sinisterior non dextrior[7]) sinistrior comparativus est. 36,32
— Ut in rhetoricis generale et speciale est, sed species pendens de 37,6
genere. — Haec nomina verbialia dicuntur quae de verbis fiunt.
tunc intellegimus quando feminina faciunt quando communia sunt, si 37,9
a verbis originem habuerint, unde descendant[8]), faciunt femininum, ut
cantor ideo facit cantrix, quia venit a verbo cano[9]); auctor quia verbiale non est ideo est commune, licet aliquanta contra regulam auctoritate sint usurpata[10]) — Gerundi ultimo tempore ultimam syllabam
in or vertet et facimus nomen. amatu ultimum tempus est, amator,
cantatu cantator, cano canis canit cantu cantor facit, nutrio nutritor. dictor facit dictrix, lector facit lectrix, auctor non facit auc- 37,8
trix quia est communis generis. — Ista nomina participiis prae- 37,31
sentis temporis similia sunt. sed participia et nomina <quando
similia sunt hac re discernis>[11]): quando significationes suas servant participia sunt; quando comparationem recipiunt, nomina.
si praesens tempus est, est participium; si est accusativus, nomen
est, si genetivus, participium[12]). metuens quaerendum est utrum
participium an nomen sit: si genetivo servit, nomen est, ut metuens
tui; si accusativo, participium, ut metuens te. participia praeteriti temporis a nominibus ita discernuntur, ut, si participia fue-

1) comparatiuum *B* 2) *meliores Don. codices* doctor

1) *suppl. Keilius* 2) *suppl. Keilius* 3) hae *B* haec *Keilius* 4) *suppl. Hagenus* 5) ad *om. B quater, suppl. Keilius* 6) *bis supplevi* 7) dexter dexterior sinistrior comparatiuus est *B corr. Hagenus* 8) descendunt *B corr. Hagenus* 9) quia facit uerbum canto *B* fit de verbo *Hagenus. stili error propter vicina verba ortus est.* 10) licet aliquanti contra regula auctoritatis susurpatio *B corr. Keilius* 11) *add. Schoellius ex pag. 70, 15.* 12) si praesens tempus est participium est casus accusatibi si genetiui *B corr. Schoellius cf. Pomp.* 150,1. *Cled. 70, 15.*

374,13 alia verbis similia ut comedo palpo contemplator speculator

374,15 Comparationis gradus sunt tres positivus comparativus superlativus, positivus ut fortis

374,17 comparativus ut fortior sed comparativus gradus generis est semper

374,19 communis [est]. non omnia per omnes gradus eunt. aliquando .. tantum .. iuveniuntur positivus et superlativus nam pro comparativo[1]) magis adverbium ponimus

374,24 extra hanc[2]) formam sunt bonus et malus. comparatio nominum in comparativo et superlativo .. positivus .. perfectus et absolutus est. saepe ... comparativus gradus praeponitur su-

rint, secundae sint declinationis, ut puta hic visus huius visi; si
nomina fuerint, quartae sint declinationis, ut hic visus huius visus.
— Ista nomina non solum nomina sunt sed et verba; nam dicimus 37,19
comedo comedis comedit et <comedo comes comest> sicut edo es
est[1]) et facit hic comedo huius comedonis. sic et palpo
palpas palpat et hic palpo huius palponis; sic et verbero verberas
verberat et hic verbero huius verberonis. sic et contemplator est
verbum futurum. passivi imperativi, ut contemplator contempletur; est et nomen hic contemplator huius contemplatoris. sic et
speculator est verbum futurum deponentis <imperativi>[2]) speculator speculetur; est et nomen hic speculator huius speculatoris.
similia verba a nominibus ita discernuntur, quod nomina casibus serviunt, verba temporibus declinantur. participia a nominibus et a
verbis sic discernuntur, quod nomina casibus iunguntur, verba temporibus, <participia casibus et temporibus>.[3]) — Ascensus quidam
ad amplificandam significationem gradus sunt dicti. — Positivus 38,6
non est gradus, nullam habet alterius expressionem comparativam.[4])
doctus simplicitudo est, non collatio. — Doctior dicunt grammatici 38,26
comparativi gradus esse cum res ipsa doceat et sensus esse praelativi. nam <cum> dico ‚doctior hic illo' non tam ei videor
alterum comparare quam praeferre. quare potius ille dicendus est
comparativus, quando tam vel sic adverbia iungimus positivo ut
puta ‚tam doctus hic quam ille', ‚sic doctus hic ut ille'. ergo quattuor sunt gradus. — Notandum quod comparativus gradus ablativum 38,9
singularem semper in e mittit, ut ab hoc fortiore, doctiore. compa- 39,9
rativus non solum septimo casui iungitur sed et nominativo. —
Non semper generis communis est quia invenitur nomen in com- 38,10
parativo gradu quod non sit generis communis ut senior. senior
vero de viro dicimus, de muliere dicere non possumus sed dicimus
magis anus.[5]) — Magis comparativus est et ideo cum comparativo
non ponitur, quia duo comparativi componi[6]) non possunt (nam
est soloecismus), sed positivo adiungitur magis. — Extra hanc regulam. — Comparatio in comparativo et superlativo est. positivus
pro gradu non accipitur quia ipsius est[7]). — Quod est[8]) et nomen
quod est et genus quod est et casus. — Quia solus nomen declarat. — Tanta vis est comparativi gradus ut interdum et super-

1) comparatiuo *Don. S.* secundo gradu *Leid. P.* 2) hanc *Don. P.*, quam *meliores codices*

1) comedit et sicut edo es est *B corr. Hagenus* 2) *add. Hagenus* 3) *suppl. Hagenus* 4) comparatam *B* 5) *post* anus *in codice dittographia exstat glossematis* 37,16—37,19 *K.* 6) poni *B* componi *Schoellius* 7) quia ipsius ut est *B corr. Hagenus* 8) *glossema:* quod est *cet. recte ad* perfectus *retulit Hagenus*

perlativo ut stultior stultissimo
saepe idem minus a positivo significat

374, 30 saepe pro positivo positus minus significat et nulli comparatur ut: ,iam senior cui cruda deo viridisque senectus'

sunt nomina .. deminutiva ut grandiusculus ...... comparativo ... tam .. minus aut magis addi non oportet

375, 4 comparativus gradus ablativo casui adiungitur
375, 8 superlativo .. utimur .. cum aliquem suo generi comparamus ut Hector fortissimus Troianorum fuit

375, 11 interdum comparativus gradus nominativo adiungitur .. Genera ..
375, 13 masculinum cui .. casu nominativo[1]) praeponitur hic
375, 22 est epicoenon
375, 24 sunt sono masculina intellectu feminina ut Eunuchus, sono neutra intellectu feminina[2]). sono fem. intellectu neutra ut poema .. nomina in sing. alterius generis et alterius in plur. ut balneum Tartarus caelum porrum

caepe locus iocus forum[3])

lativum vincat. — Nam stultior plus significat quam stultissimus;
Ovidius[1]) in nono Metamorphoseos: ,non hoc inimica precatur, sed
quaecumque tibi iunctissima iunctior esse expetit'. — Compara- 38, 21
tivus aliquotiens minus a positivo significat ut, ,mare Ponticum
dulcius quam cetera', quasi sit aliud mare dulce. quo modo dul- 39, 1
cius mare est, cum omnia maria amara sint?[2]) dulcius quam pro 38, 32
minus amaro.[3]) — Seniorem hic dixit minus senem non magis se- 39, 2
nem[4]), cui est viridis senectus. ergo hic comparativus minus a
positivo significat. — Ista nomina diminutiva sunt et ab imprudentibus comparativa intelleguntur. nam grandiusculus diminutivum est, <non>[5]) comparativum. — Istae omnes particulae nec comparativo <nec superlativo>[6]) iunguntur, nisi tantum positivo: qui comparativo et superlativo voluerit iungere, vitium facit. — Non ablativo tantum sed et septimo et nominativo adiecta
particula quam. — Si dixeris Graecorum vitiosum est. — Dum 39, 11
dico ,Iuppiter optimus maximus' comparari non potest, quia ad ipsum solum pertinet, si quidem nemo est alius Iuppiter; et Aeneas fortissimus id est fortis. — Comparativus generis communis est excepto senior quia <magis>[7]) anus facit. — Comparativus gradus interdum servit nominativo. — Quia articulis discernimus genera. — Inter commune et epicoenum hoc interest: commune duobus articulis declinatur, dicimus enim hic et haec sacerdos; epicoenum <uno>[8]); nam dicimus hic passer et haec aquila. — Quia ad comoediam retulit ut ,Eunuchum suam'. — Ut Terentius ,mea Glycerium'. — Haec nunc quidem[9]) neutra sunt, sed apud antiquos feminina erant[10]). — Ista in singulari neutra sunt, in plurali masculina. — Tartarus in singulari masculinum est, in plurali neutrum. — Caelum in singulari neutrum est, in plurali masculi-
num hi caeli. — Porrum porri in singulari neutrum, in plurali 39, 26
masculinum. — Hoc caepe et hae caepae. — Hic locus et haec 39, 26, 27
loca hic iocus et haec ioca[11]) in singulari masculina, in plurali neutra. — Foros generis masculini dicimus locum tabulatum navis, ut ,implessemque foros flammis'. fora autem, ubi deambula-

[1]) casus nominatiui *B* [2]) feminina sunt *B* [3]) fori *B*

[1]) nam stultior plus significat quam stultissimus ut stultior Ouidius *B corr. Keilius* [2]) quo dulcius mare est communia amara sint *B corr. Keilius* [3]) dulcius quam pro dulci *B corr. Hagenus cf. Charis* 325, 4. dulcius <minus> quam [pro] dulce *Schoellius cf.* Consent. 342, 31. [4]) magis iuuenem *B corr. Hagenus* [5]) *suppl. Keilius* [6]) *suppl. Keilius* [7]) *add. Keilius.* de muliere magis anus *Hagenus* [8]) *suppl. Keilius* [9]) equidem *B* nunc quidem *Keilius* [10]) *post* erant *in B verba leguntur*: ut pelagus uulgus. *est lemma glossematis quod intercidit.* [11]) locus et haec loca *B corr. Hagenus. leguntur verba in B post* plurali neutra.

375, 31 sunt item nomina incerti generis inter masculinum et femininum ut cortex silex
radix finis
stirps

penus

pampinus
375, 33 sunt incerti generis inter masculinum et neutrum
clipeus

vulgus

specus . sunt incerti generis inter femininum et neutrum ut buxus

376, 1 sunt etiam genera nominum fixa .. sunt mobilia . fixa .. in alterum genus flecti non possunt. | mobilia autem .. duo genera faciunt. sunt item alia nec in totum fixa nec in totum mobilia | ut draco dracaena leo leaena

376, 7 sunt alia deminutiva quae non servant genera ....
376, 10 Nomen in a vocalem desinens nominativo casu numero singulari[1]) aut masculinum est ut Agrippa aut femininum ut Marcia aut commune ut advena aut neutrum ut toreuma

mus, neutro appellamus. — Ideo quia pro voluntate dicentis est. — Quia quovis genere declinantur, sive masculino sive feminino. —
Hic[1]) silex antiqui dicebant; sed nunc propter auctoritatem Vergili 48, 14
haec silex ,stabat acuta silex'. — Finis ,hic finis fandi' et ,quam 40, 3
fessis finem rebus ferunt'. — Stirps adfinitas feminini generis est, ut ,heu stirpem invisam' id est domus; radix masculini[2]) ut ,sed stirpem Teucri nullo certamine sacrum sustulerant', <usurpavit[3])> Horatius ,stirpesque raptas'. — Hic penus Plautus in Pseudulo, ,nam nisi mihi penus annuus hodie convenit'; haec penus Pomponius ,quo pacto caream tam pulchra penu'.[4]) haec penus huius penus, hic penus huius peni ut est haec manus huius manus, hic panus huius pani. penus per omnia genera declinamus. — Pampinus et dies generis sunt communis: hic pampinus Accius in Bacchis, ,deinde ab iugulo pectus glauco pampino obnexae obtegunt'[5]); haec pampinus Lucilius, ,purpureamque uvam facit albam pampinum habere'. — Clipeus masculini, ut ,ingentem clipeum informant'; neutri ,clipeum super intonat ingens'. — Vulgus neutri generis, ,saevitque animis ignobile vulgus', masculini ,in vulgum ambiguas. — Specus et generis est masculini et neutri, <neutri>[6]) ,hic specus horrendum', masculini Horatius ,quos agor in specus'. — Buxus feminini ,tympana vos buxusque vocat Berecynthia matris', <buxum>[7]) neutri ,et torno rasile buxum'. et buxus buxi quomodo pampinus pampini. — Quae moveri non possunt. — Nam nec masculinum de se faciunt nec neutrum, frater pater. — Mobilia sunt quae in alterum genus transeunt et de masculinis faciunt feminina, malus mala malum. — Sed ex parte fixa. — Non facit draca. — Haec fixa esse non possunt quia licet non recte, tamen faciunt feminina. mobilia certa[8]) non sunt quia non faciunt rex rega gallus galla quo modo doctus docta. sed et haec lea dicitur: Ovidius libro quarto Metamorphoseos ,ut lea saeva sitim multa compescuit unda'. — Haec in diminutivo genus mutant [acus acula][9]) hoc scutum haec scutella, hoc pistrinum haec pistrilla, hic et haec canis et haec cani-
cula. — A terminata tantum masculina et feminina sunt et com-
munia latina; neutro vero graeca tantum possunt reperiri. ideo 41, 24
graeca, quia latina numquam a terminantur neutra, sed inveniuntur
barbara, ut flumen Turia vel alia. notandum quod a terminata 41, 10

[1]) desinens reu nominatiuo casus singularis *B*

[1]) *glossema transposuit Hagenus* [2]) inuisam domus masculini *B cf. Prob.* 210, 22. [3]) usurpavit *inserui cf.* 42, 25. [4]) peno *B cf. Keili annot.* [5]) obnoxae obtexunt *B* obnexae *Bothius* obtegunt *Grotius* [6]) *suppl. Keilius* [7]) *suppl. Hagenus* [8]) certa] tota *Hagenus* recta *Schoellius* [9]) *delevit Schoellius sec.* 48, 18.

sed tamen Graecum est

376,12 nomen in e vocalem desinens nominativo .. numero singulari aut femininum Graecum est ut Euterpe aut neutrum latinum ut sedile. nomen in i vocalem desinens casu nominativo numeri singularis aut neutrum Graecum est ut sinapi gummi aut trium[1]; generum est aptoton ut frugi. nomen in o voc. desinens .. aut masculinum ... femininum .. aut commune ut pumilio

376,19 nomen in u .. desinens tantum neutrum est

ut cornu genu gelu specu veru

376,22 numeri sunt duo .. singularis .. pluralis

376,24 sunt etiam numero communia | [communia] ut res nubes dies. sunt semper singularia generis masculini ut pulvis sanguis, semper pluralia ut manes Quirites

semper singularia generis feminini ut pax
semper pluralia ut Kalendae nundinae
semper singularia generis neutri ut pus virus quamquam multa consuetudine usur-

[1]) desinens aut neutrum neutrum est ut - uel apototon casus nominatiui singularis trium *B*

nomina generis masculini feminini et communis primae declina-
tionis sint, neutri tertiae. — Quia latinum non invenis a termina-
tum. — Ostrea si primae declinationis fuerit sicut Musa feminino 41,24
genere declinabitur, ut ad animal referamus; si ad testam, ostreum
dicendum est neutro genere et ad secundam declinationem, ut sit
huius ostrei, huic ostreo, quia dicit Varro nullam rem animalem
neutro genere declinari. — E finitum duo genera tantum excipit 41,26
femininum et neutrum. — <Quia graecum non invenis e termin- 41,28
atum>[1]), sed latinum ut sedile. — Tantum monoptoton excipit
vel aptoton. — Inter aptoton et monoptoton hoc interest: aptoton 42,3
quod unum casum tantum habet et in alios casus non mutatur; 41,31
monoptoton est ubi omnes casus similes sunt. nam dico hic et 42,4.1
haec et hoc frugi[2]), huius frugi, huic frugi, hunc et hanc et hoc
frugi, o frugi, ab hoc et ab hac <et ab hoc> frugi, sicut nihili. —
Vel pusio. pumilio dicitur brevis staturae. inter parvum et pu- 42,5
milionem hoc interest: parvus est qui potest et *[3]). — Et haec
aptota sunt, unum casum habent in singulari numero tantum, in
plurali per omnes casus declinantur. nam tonitru facit <tonitrua> 42,11
tonitruum tonitribus sicut <cornua> cornuum cornibus. — Quia in- 42,9
declinabilia sunt in singulari. facit <genu> genua, sicut <veru>[4])
verua et specu specua. gelu gelua facere non potest, quia plu-
rali numero caret. — Sunt nomina quae in numero deficiant, quae 42,13
pluralem habent, singularem non habent. — In tertia quarta et
quinta declinatione communis numerus invenitur. — Haec res hae
res. quotiens nominativus numeri singularis et pluralis pares sunt,
communis est numerus. — Pulveres apud Horatium ,novendiales
dissipare pulveres'. — Licet Horatius singulari numero Quiritem
dixerit ,redonavit[5]) Quiritem', sed usurpative usus est quamvis
<probaverit>[6]) Iuvenalis. et sic declinatur hic Quiris huius
Quiritis. et compedem singularis numeri dixit, cum sit pluralis.
— Usurpavit Sallustius qui dixit, ,bella atque paces exercebant.'
— Sic scalae mappae quadrigae. ita et scopae dici debet, quia 42,27.28
res quae de pluribus constat singularis esse non potest. — Super- 42,29
fluum est in hac re numerum quaerere, quia indeclinabile est: sed
tamen legimus apud Lucretium ,tetri primordia viri'. — Vina apud

[1]) *inseruit Hagenus* [2]) frugi *etiam p.* 45,20 *monoptoton dicitur*, nequam *item p.* 44,28. *Donatus vero* frugi *aptoton vocat p.* 376,16. [3]) *lacunam indicavit Keilius* [4]) *suppl. Keilius* (genu *ante* facit) [5]) donauit *B Horatius* redonavit. [6]) *inseruit Schoellius. verba* quamuis Iuuenalis *inter* dixerit *et* donauit *in B leguntur*

pata sunt ut vina | [ut vina] mella hordea
sunt semper pluralia eiusdem generis ut arma

376,32 quaedam positione singularia. intellectu pluralia ut populus contio plebs
377,3 Figurae .. accidunt .. duae. componuntur .. ex integro et corrupto ut nugigerulus. componuntur etiam de compluribus
ut inexpugnabilis[1])

377,6 in declinatione compositorum nominum animadvertere debemus ea quae ex duobus nominativis composita fuerint[2]) ex utraque parte per omnes casus declinari

377,11 quae ex nominativo et quolibet alio casu composita fuerint ea parte declinari tantum qua fuerit nominativus casus ut praefectus equitum

senatus consultum. providendum est autem ne ea nomina componamus quae aut composita sunt aut componi omnino non possunt

[1]) expugnabilis *B* [2]) sint *B*

Tullium in Verrinis, ,vina Graeca ceteraque quae ex Asia facillime
comportantur'. — Cornificius Gallus inde reprehendit Vergilium,
,hordea qui dixit superest ut tritica dicat'. — Quotienscumque ista
nomina in nominativo plurali ante ultimam vocalem a i habuerint,
semper genetivum in ium mittunt; si consonantem, in rum, ut
moenia moenium, castra castrorum, licet veteres contra artem
moeniorum dixerint et anciliorum, ut ,anciliorum oblitus nominis
et togae'. — Dum sint singularis numeri populus et contio, plurali
intelleguntur, quia populus et contio ex multis est, non ex uno. —
Figura composita inventa est ornatus causa. nam maxime a iuris
peritis inventa est qui duo verba composuerunt vel nomina: fidei-
commissum, iurequiritium. — Notandum quia quaecumque fuerint
nomina composita, si a duplici componi possunt, simplicia sunt:
quia cum dico expugnabilis compositum est et tamen simplex est,
quia facit inexpugnabilis. aliud enim significat expugnabilis et
aliud inexpugnabilis. propterea videtur non secundum compositum.
— Quia duo nominativi per omnes casus inflectuntur; si nomina-
tivus cum alio casu fuerit, nominativus tantum inflectitur, alius im-
mobilis manet. hic paterfamilias: <familias>[1]) indeclinabile est,
quamquam multi diçant esse genetivum graecae declinationis. sed
melius dicetur nomen esse indeclinabile, quoniam non licet latinum
graeca formula[2]) declinari <nec graecum latina> | ut ,immitis
Achilli'[3]). — Ita et praefectus urbis: <praefectus si nomen est> gene- 43,27
tivo iungitur. at[4]) praefectus vigilibus elocutio est, non nomen, hoc 43,24
est qui praeest vigilibus, quia magis ad participium refertur, quia
praeficior facit praefectus, ut commendor commendatus, trador
traditus. — Nominativus hoc consultum, senatus genetivus est nu- 44,3
meri singularis. ergo senatusconsultum sic ac si diceret patrum-
consultum. — Nomina propria omnino non possunt componi. —
Ne videatur esse contrarium quod dicit nomina composita non de- 43,29
bere componi, quippe cum superius dixerit ex pluribus posse com-
poni | [quia] necesse est aliquid interponi[5]), | inde intellegendum est, 43,25.31
quod iam compositum est in contrarium sensum non posse componi.
ut puta felix sensum suum habet. contrarium huic est infelix,
quae est prima compositio [infelix]; secunda esse non potest, id

[1]) *suppl. Keilius* [2]) multa *B* formula *Schoellius sec.* 46,19 regula *Keilius* graeco more *Putschius.* [3]) *verba quae post* iungitur *in B leguntur sec. Char.* 68,10 *transposuit Schoellius* [4]) ut *B* at *Schoellius* [5]) *transposuit Schoellius.* ab aliquo praeponi *Hagenus*

377,15 Casus sunt sex .. ex his duo recti appellantur

[recti] nominativus et vocativus, reliqui obliqui. ablativum Graeci non habent

377,20 quidam adsumunt etiam septimum casum

377,23 sunt autem formae casuales sex

377,25 sunt praeter haec aptota quae neque per

est non facit ininfelix, ne videatur ad primum sensum nominis
simplicis remeare. — Casus a cadendo dicti. — Secundum antiquos 44,6
recti appellati sunt, non secundum praesentem usum. de nominativo casu dubitatur quia non potest sic ut alii nominativus cadere, ut hic noster o noster. — Recti sunt quia analogiam sequuntur, obliqui non. — Recti casus sunt nominativus et vocativus in prima tertia quarta et quinta declinatione; ceterum in secunda non numquam <vocativus> oblique, ut hic doctus o docte. quamquam antiqui etiam ipsum casum rectum faciebant, <ut est>[1]) illud apud Vergilium ,duc ait et Rutulos equitem Messapus in armis', id est o Messapus pro eo quod est o Messape. — Est et octavus casus dativo similis, qui per accusativum profertur et elocutionem facit, ut ,propinquo muro', hoc est ad murum. nominativus et septimus non numquam similem exprimunt sensum ut doctior quam ille, doctior illo * ab illo praesente[2]) suscepi. — Formae istae casuales per casus agnoscuntur, ut possit regula nominum demonstrari. quotienscumque nomen in declinatione casus similes habuerit, superflui sequestrantur[3]) et quot remanserint, talem formam faciunt; si tres ternariam, si quattuor quaternariam. formae casuales significantur varietate declinationis in ultimis syllabis, ut hic Aeneas huius Aeneae huic Aeneae hunc Aenean o Aenea ab hoc Aenea. formae latine[4]) appellantur ita, unita binaria ternaria quaternaria quinaria senaria. unita est, quando omnes casus similes sibi sunt, ut hic nequam huius nequam et reliqua. binaria dicitur, quotiens tres casus longi sunt, tres breves, in nominibus scilicet indeclinabilibus ut hoc cornu[5]), id est nominativus accusativus et vocativus correpti sunt, genetivus dativus et ablativus producti. ternaria est forma, quotiens nominativus et vocativus similes sunt, item dativus et ablativus pares sunt, genetivus[6]) dissimilis, ut hoc templum. quaternaria dicitur forma, quando nominativus et vocativus pares sunt, item genetivus et dativus similes sunt, accusativus dissimilis, ablativus dissimilis, ut haec species. quinaria forma est, quotiens dativus et ablativus tantum similes sunt, ut hic doctus huius docti et reliqua. senaria forma est, quotiens omnes casus dissimiles sunt, ut hic unus huius unius, uni unum o une ab uno; sic et
nullus. — Tabo aptoton est | ut[7]) ,et terram tabo maculant', | licet 45,3.6

[1]) *suppl. Keilius* [2]) doctior illo doctior ab illo praesente *B lacunam indicavit Keilius* [3]) casus superfluos habuerit sequestrantur *B corr. Hagenus* [4]) latinae *B* [5]) hoc cornu o cornu *B* [6]) ablatiuus similes lege pares sunt gentibus *B* [7]) ut *inserui*

casus neque per numeros declinantur ut frugi

de qua[1]) forma sunt etiam nomina numerorum a quattuor usque ad centum

377,29 sunt nomina quorum nominativus in usu non est ut siquis dicat hunc laterem vel ab hac dicione

[casus] | item per ceteros casus nomina multa deficiunt

377,31 sunt praeterea nomina quorum alia genetivum casum trahunt ut ignarus belli .. alia septimum ut dignus munere

378,3 Omnia nomina .. ablat. quinque litteris terminantur .. non aptota.
378,5 quaecumque .. ablativo singulari a littera fuerint terminata genetivum pluralem in rum mittunt dativum et ablat. in is. necesse est autem contra hanc regulam declinentur ea nomina in quibus genera discernenda sunt.

378,10 quaecumque nomina ablativo .. e correpta fuerint terminata genetivum pluralem in um .. mittunt, dativum et ablativum in bus. contra hanc regulam invenimus ab hoc vase vasorum his et ab his vasis. si vero e producta fuerint terminata, genetivum pluralem

[1]) ex qua *B*

auctoritas tabes praesumpserit, ut Lucanus ,cum iam tabe fluunt';
| sponte septimum tantum habet, ut ,sponte mea componere curas'. 45,10
— Ab uno usque ad tres per omnes casus declinamus; a quattuor usque ad centum declinare non possumus; a ducentis declinamus et deinceps praeter mille, ait enim Plinius[1]): mille non intellegitur qui casus est. dicimus enim et ,mille homines docuit' et ,mille hominum magister est': talis est accusativus qualis et genetivus. in plurali vero declinatur, milia milium milibus, uno l sublato, ut
,milia multa daret leto'. — Haec nomina carent nominativo quia 45,20
nec hic lateris potest dici nec haec dicio. Probus in arte quam 45,18
de regulis scripsit hic later posuit. haec autem dicio non est lecta. —
Tres tantum casus habent, nominativum genetivum et accusativum. 45,19
— Sponte septimum casum habet, sed inveniuntur nomina quae 45,22
binos, ut hic Iuppiter o Iuppiter, inveniuntur quae ternos, ut hoc ius huius iuris <numero plurali nominativum accusativum vocativum tantum habet: haec iura haec iura> o iura; inveniuntur quae quaternos ut huius lateris lateri laterem ab hoc latere: nominativum et vocativum non habet; non enim facit later. — Et ignarus belli dicimus et ignarus bellorum. — Secundus tibi non dicitur, sed ,secundus a te est.' — Dignus illam rem Terentius, ,dignus
cum tua religione odium, nodum in scirpo quaeris'. — Quia aptota 46,1
nomina et monoptota a declinatione discrepant. — Inter monop- 45,30
toton et aptoton hoc interest; monoptoton est quod per omnes casus idem significat ut frugi; aptoton est quod tantum unum casum, quem invenerit, servat et non flectitur, ut tabo ac[2]) dicione, neque
enim tabus[3]) potest dici neque dicio. — Haec regula quae propter 46,3
discretionem generis ablativum et dativum in bus mittit, ut his et ab his deabus, his et ab his filiabus, in his tantum servanda est, quae lecta sunt. ceterum si voluerimus in ista omnia declinare generis feminini, perit latinitas, ut Romana his et ab his Romanabus, quia hoc ipsum quod inventum est contra artem iuris periti fecerunt, ne quis moriens hereditatem[4]) filiis dimitteret et filias videretur patrimonii sui facere heredes. — Aliter dicendum est vasa, aliter dicendum est vas, ut vas singularis sit tertiae declinationis et faciat huius vasis ab hoc vase, haec vero vasa secundae et faciat vasorum vasis[5]). quare antiqui rectius dicebant

[1]) autem implenius *B* ait enim Plinius *Schoellius sec. Pomp. 185,18. 20.* ut ait Plinius *Keilius* declinamus autem in plurali *Hagenus* [2]) ut ab hac *B* tabo ac *Schoellius* [3]) tabes *B* tabus *Keilius* [4]) hereditate *B* [5]) est uasis ut uasis simulacris hic tertiae declinationis et faciat uasis ab hoc uase uasorum uasis uase uasorum uasis *B corr. Keilius, nisi quod* in singulari numero sit *scripsit*

in rum .. mittunt, dativum[2] et ablativum in bus ut ab hac re harum rerum his et ab his rebus et haec regula proprie generis feminini putatur .. i terminata genetivum pluralem in ium mittunt dativum .. in bus .. ut ab hac puppi harum puppium his et ab his puppibus. huius modi nomina ... accusativum pluralem .. melius in is quam in es terminant

378,22 eorum autem nominum quae genetivo casu plurali in ium syllabam exire possunt, trina regula est

378,30 ut mons montium. multa cernimus consuetudine commutata .. nomina .. o terminata .. genetivum in rum mittunt. contra hanc regulam .. veteres aliter declinasse ut ab hac domu harum domuum domibus

ab hoc iugere iugerum iugeribus[2]

379,2 verum euphoniam in dictionibus plus interdum valere quam analogiam vel regulam praeceptorum.
379,4 nomina .. u terminata .. mittunt .. dativum .. in bus ut .. fluctibus . nam nihil necesse est retinere u litteram et fluctubus dicere sicut artubus

vasum quo modo scamnum | quia nullum nomen generis neutri as 46,14
litteris terminatur. auctoritas vas praesumpsit. — Haec regula 46,16.17
quintae declinationis feminini generis est ut haec dies magis femino genere declinanda sit, quam masculino, licet Vergilius utrumque dixerit. — Ista nomina puppis Tigris Tiberis navis in i 46,21
mittunt ablativum, sicut illa quae a communi veniunt tertiae declinationis ut agili facili liberali. quae communia et neutra sunt semper in i mittunt ablativum singularem. — In hac regula accu- 46,19
sativus pluralis[1] genetivi singularis formulam sequitur hoc est has puppis sicut huius puppis, propter genetivum qui in ium vadit. —
Quae in genetivo plurali nomina in um vadunt, ablativum singu- 46,24
larem in e mittunt, ut matrum matre; quae in ium vadunt ablativum singularem in i et in e mittunt, ut horum felicium ab hoc felice vel felici. — Nam participia semper in um debent exire, 46,27
nomina in ium, ut gementium nomen sit, gementum participium. nam et lacrimantium dicimus et lacrimantum per syncopen. — 46,27
Sic et fons frons[2]. — Ut per e exeant quae per i exibant apud 46,29
antiquos; ait enim Lucanus ‚puppe propinqua' et ‚gemitus morientum' pro morientium, ‚gemitumque carentum' pro carentium. —
Quia quod nos habemus quartae declinationis illi secundae habe- 47,11
bant. — Quia antiqui domum et secundae declinationis declinabant 47,7
et quartae; dicebant et ab hoc domo domorum | ut Vergilius ‚tur- 47,9
res ac tecta domorum' | et Terentius ‚domo me eripuit', | et ab hac 47,9.10
domu domuum sicut versuum, ut Iuvenalis ‚viscera magnarum domuum'. — Modo nos iugerorum debemus dicere; antiqui iugerum 47,3
dicebant sicut tuberum. iugerum ideo facit iugeribus quia antiqui iuger iugeris dicebant, quo modo iter iteris[3]: ideo ab analogia discrepat. et nunc dicendum iugero quia hoc nomen secundae declinationis est. — Euphoniam in declinandis nominibus intellegi- 47,13
mus[4]. euphonia suavis dictio gratiam augens. analogia autem 47,16.18
est similium similis declinatio. haec fit rebus octo, sex quae accidunt parti orationis, hoc est nomini, et duabus potestatibus syllabarum. in declinandis nominibus debemus potius suavitati quam rationi obsequi, id est euphoniae potius quam analogiae. — Ideo artubus per u dicimus, non artibus per i, discretionis causa, ne non significemus membra sed artes intellegamus. sic et arcubus

[1] datiuo et ablatiuo *B*
[2] iugeris *B*

[1] singularis *B* pluralis *Keilius* [2] fons fons frons *B* sic et frons *Hagenus verba recte ad* mons *rettulit Don.* 378,25. [3] itineris *B* iteris *Schoellius* [4] *post* intellegimus *exstat in B dittographia verborum quae postea leguntur:* potius suauitati quam rationi obsequi. *delevi verba.*

379,10 In hanc regulam non veniunt aptota

[regulam]

non veniunt tantum pluralia ut ..

compitalia . non veniunt quae a Graecis sumpsimus ut emblema .. nam huius formae nomina veteres etiam feminino genere declinabant

in his regulis analogia vel ex collatione positivorum nominum

vel ex deminutione cognoscitur.

379,16 graeca nomina ad graecam formam melius declinari, etsi illa nonnulli ad latinos casus conantur inflectere .. nomina
379,16 terminantur .. semivocalibus sex, muta una .. adiciunt quidam c ut al-

ut arcus intellegamus. nam si arcibus dixerimus, arces intellegimus. sic et portubus dicimus et quercubus et partubus. antiqui enim i in u vertebant, ut specus specubus, non specibus, ita et tribubus, non tribibus. — Aptota nomina in alios casus quia cadere non possunt regulam non servant sicut alia nomina, quae his litteris vocalibus terminantur, quia illa per omnes casus inflectuntur, haec casum nullum habent. — Ad has regulas quas memoravi *[1] quae non possunt. — Neque haec poterant in regulam 48,1
cadere nominum quinque vocalibus terminatorum quae semper pluralia sunt, | quia istae regulae utique ab ablativo singulari pro- 47,27
cedunt et ista nomina numeri sunt tantum pluralis. — Nec haec quidem in nomina quinque vocalibus terminata cadunt, quia graeca sunt et magis graecam regulam sequuntur quae a Graecis sumpsimus. antiqui haec verba graeca quae apud nos <neutri>[2] 48,3
generis sunt feminino genere declinabant. ideo Cicero dixit peri- 47,31
petasmatis, non peripetasmatibus, quia hoc ad femininum nomen secundae declinationis retorsit. — In his vero nominibus sive quae 48,18
graeca neutra sunt sive quae semper pluralia sive quae aptota ex collatione similium nominum vel ex positivo vel ex diminutione analogia colligitur. — *[3] Isocatalectica id est simili modo finita. 48,4
in pus lupus genetivo lupi, <lepus>[4] leporis: quia lupus facit lupa, lepus non facit lepa[5], ideo facit in genetivo differentiam. nam ita debes colligere: pares si sint[6] syllabae et simile genus fuerit | et sint appellativa[7] | pari syllaba terminata et unum genus 48,6.7
ex se faciant, id est similes sunt nominativi ita pares et genetivi[8] fiunt ut doctus docti factus facti et similia. — Vel ex collatione debemus intellegere ut similitudo collationis intellectum similium nominum possit tenere, ut, si pluralia posita fuerint, a plurali requiras, si graeca a graecis, si aptota ab aptotis. — Ex diminutione autem poteris omne genus colligere ut est acus acula generis feminini.[9] — Haec pyxis pyxidos pyxidi pyxida o pyxis. Tullius 48,15
tamen ait in Caeliana ‚veneni pyxidem traditurum': graecum nomen latina declinatione flexit. — Ideo sex, quia f excluditur. nullum autem nomen f littera terminatur. — <Vel lact>[10] vel

[1] *lacunam indicavit Keilius* [2] *suppl. Keilius* [3] *aliqua excidisse animadvertit Keilius* [4] *suppl. Keilius* [5] lepora *B* lepa *Serv. Pomp.* [6] si *om. B suppl. Keilius ante* pares sunt (*sic B*) [7] et sint appellativa *huc transposuit Keilius* [8] faciunt id est parem similes sunt nominatiui ita et genetiui *B corr. Hagenus qui* et sint appellativa *post* ex se faciant *itemque* id est *ante* pari syllaba terminata *transposuit* [9] feminini et haec casus *B* ut haec anus *Schoellius* [10] *uncis seclusa verba hic et in proximis Schoellius inseruit*

lec [vel] lac

lacte quidam[1]) volunt dicere quod lacte dicitur in nominativo singulari iuxta Plautum, lact autem Varro volt[2]) dici. <lact non debemus dicere:> nunquam enim nomen ex duabus mutis terminatur. <auctoritate> haut caret[3]) hoc lacte, quod dicit Plautus ,sicut lacte lacti', non sicut lac lacti <similis>[4]). auctoritas Vergilii tamen lac dixit. ita ergo allec debemus dicere non allex[5]) sicut lac lactis. —

DE PRONOMINE.

Pronomen quia fungitur officio nominis[6]) praemisso nomine. 49, 22
haec enim particula propter fastidium inventa est ne 49, 4
bis nomen repetatur. — Ideo haec pars a Varrone succedanea 49, 22
dicitur quia <bis nomen>[7]) non potest in eadem elocutione[8]) esse, hoc est quia [bis nomen] repeti non potest. ordo tamen hic custodiendus est ut nomen in praecedenti sit loco, pronomen in subiecto. ideo pronomen vocativum casum non habet [res quae nomen praesentat][9]) quia res subiecta vocativum habere non potest.
— Quaerendum utrum pronomen an pronomine dicatur. magis pro- 49, 3
nomen sicut procurator. — Inter nomen et pronomen hoc interest: 49, 3
nomina comparationes habent, pronomina personas. nam neque

379, 33 Pronomen est pars orationis quae pro nomine posita tantundem paene significat

nomina personas possunt habere neque pronomina comparationes.
— Quia[10]) nomen plenam elocutionem habet, pronomen semiple- 49, 8
nam. non est enim tantum cum dico Gaius quam quando dico 49, 9
ego tu ille. ,Vergilius scripsit bucolica, ipse et georgica'. ipse minus plena est oratio, nam quaerendum mihi est nomen,

personamque interdum recipit

quis sit ipse. — Aliquotiens, nam tunc accipit quando finitum est; quando infinitum est, caret persona. — Omnia pro- 52, 3
nomina ut supra diximus primigenia viginti et unum sunt ita, finita tria, ego tu ille, infinita septem, quis qualis talis quantus tantus quotus <totus>[11]), minus quam finita sex, ipse iste is hic

379, 36 Qualitas pronominum bipertita est aut enim finita sunt

idem qui, possessiva quinque, meus tuus suus noster vester. —
— Cuncta absoluta et perfecta, maxime in prima et secunda per- 49, 18

[1]) quia *B* [2]) ait uarro non *B* autem Varro volt *Schoellius cf. Pomp 199, 13. Anecd. Helv. 120. Prob. 7, 4.* [3]) aut currit *B* haut caret *Schoellius* [4]) plautus ut sit lacte lacti non sicut lactis *B corr. Schoellius* [5]) allece *B: cf. Prob. App.* 199, 13. *Prisc.* VI 212, 14. *corr. Schoellius.* [6]) nisi *B* nominis *Hagenus* [7]) *sic Keilius: v. infra* [8]) locutione *B corr. Schoellius* [9]) *verba uncis seclusa interpretamentum verbi* subiecta *esse videntur. Keilius transposuit sic:* subiecta quae nomen praesentat vocativum [10]) *ante hoc glossema in B exstat dittographia verborum quae supra leguntur:* inter nomen et pronomen hoc interest. *delevi verba* [11]) *suppl. Keilius*

sona; tertia quasi incerta, quia potest esse et absentis[1]). — Inter 49, 19
finita et infinita hoc interest: finita sunt quae habent certam personam, infinita quae cuicumque personae aptari possunt[2]). sed

finita sunt quae recipiunt personas

haec apud Graecos nomina sunt interrogativa vel comparativa. —
Plinius artigraphus dicentes pronominibus finitis accidere personas 49, 27
reprehendit. tunc enim bene diceretur, si aliud esset pronomen finitum, aliud persona. non enim una res potest esse quae accidit et cui accidit. ergo melius ita dicendum est, ait, eadem esse finita pronomina quae sunt etiam personae. — Finitum a prima 49, 18
persona vocativum singularem non habet, in plurali habet, quia

ut ego tu ille [ille]

alios secum includit. — Ipsa sunt finita et quae ex his derivantur 49, 32
meus tuus suus. — Ille cum dicimus, non usquequaque finitum est, sed tunc finitum cum ad praesentem dirigitur elocutio; cum vero de absente relatio est, infiniti speciem habere cognoscitur vel mi-

infinita .. ut quis .. sunt etiam pronomina minus quam finita ut ipse iste

nus quam finiti. — Minus quam finita sunt quae nec finita sunt 50, 6
nec infinita. nam iste et ipse et de praesentibus dicimus et de absentibus. — Minus quam finita pronomina proprie sunt quae 50, 18
commemorationem faciunt earum personarum, de quibus locuti sumus ut est ipse iste is. haec etiam subiunctiva appellantur <cum> 51, 15. 16
commemorationem videantur[3]) habere praecedentis personae. ut 51, 15
puta ,qui illud fecit ipse et hoc fecit'. — Finita sunt secundum 50, 3
finitionem personae, ut ait Plinius, infinita generaliter, eo quod plurium sint[4]) ut quis. per omnes enim species nominum currit, ut quis homo quis equus quis codex quis color. minus quam finita dicuntur quae non significant quod est certum. referunt enim eandem[5]) personam de qua ante locuti sumus[6]) et eam praesentem non esse significant[7]). nam si dicas de praesente persona 'iste est 51, 13
qui tibi fecit iniuriam', soloecismum facis. Probus quattuor spe- 50, 14
cies fecit tantum et ipsis omnia pronomina imposuit XXI, sed longe a veritate quia multo plura inveniuntur. sed si qua alia inventa fuerint, ab istis oriuntur principalibus, quia ista primigenia dicuntur et ex ipsis fiunt alia pronomina ut quisquis quispiam quisnam aliquis. Donatus addidit et ait ,sunt alia ordinis ut quo-

379, 30 subiunctiva ut [qui] is idem

tus alia qualitatis' et cetera[8]). — Subiunctiva qui is 'ipse est ille 50, 4

[1]) *interpretamentum quod post* absentis *sequitur Keilius ad antecedentia prave videtur rettulisse. spectant verba Don.* 380, 25. [2]) quae cuique aequari possunt *B corr. Keilius in annot.* [3]) commemorationem uideatur habere personae *B corr. Hagenus* [4]) plurima sint *B* plurium sint *Hagenus* [5]) refert enim eadem *B corr. Keilius* [6]) locutus est *B* [7]) praesentem non infactam finita *B corr. Keilius* [8]) sunt alia qualitatis et cetera ut quotus *B corr. Hagenus*

qui scripsit', 'qui illud fecit is etiam hoc'. is ad certas personas

sunt alia gentis ut cuias nostras cuiatis[1]) nostratis

dirigitur, qui[1]) ad incertas. — Duo ista unum significant. Haec 49,17. 50,22
dicuntur gentilia esse. cuias autem et cuiatis duo nominativi[2]) sunt
ut nostras et nostratis. facit autem et cuiatem et nostratem.

380, 1 alia ordinis

cuias autem significat cuius gentis, nostras nostrae gentis. — Ut 51, 8

alia numeri

si dicamus verbi gratia, quotus ab illo est. — Numeri est, quando 50, 29
per t scribitur, quando per d[3]). generis est neutri ,quot homines

ut quot tot

occidit?' ,quod est hoc?'. — Quot et tot facit quotus et totus.
quotus vero in penultima acutum habet, totus circumflexum quia
producitur sicut legimus 'totus et ille dies' et 'hos tota armenta
sequuntur'. ergo in simplici utrumque corripitur et quot et tot,
in derivatione totus producitur. — Quattuor latera habent ista 52, 5

380, 3 alia ad aliquid finita ut meus tuus illius. haec etiam possessiva dicuntur: alia ad aliquid infinita ut cuius

pronomina: aut ambo pluralia aut ambo singularia aut unum
plurale et unum singulare aut unum singulare et unum plurale. —
Indefinitum est ad aliquid, quia ostendo me vel alium aliquid pos- 51, 6
sidere, infinitum est quod ad dubiam personam possidentis refer-
tur[4]), ut Terentius ,quid, mulier cuia est?' et Vergilius ,cuium
pecus?'. — Ad aliquid ideo dixit, quia necesse est ut persona

cuia cuium

380, 6 alia quantitatis ut quantus tantus

possessi non intellegatur nisi iuncta personae possidentis. — No- 51, 9
tanda ista pronomina, quia et adverbia faciunt ut quanti tanti
,quanti te habuit'? ,tanti te duxit'[5]) et sic dicenda quomodo maximi.

sunt alia demonstrativa... ut eccum eccam ellum ellam

— Demonstrativa quae praesentes res demonstrant, ut hic haec
hoc. — Pronomina ista quasi monoptota sunt, sed haec propter 51, 17
latinitatem composita proferenda sunt ut puta eccam ecce eam
eccum ecce eum, sic et ellum. sicubi ista inventa fuerint, usur-
pativa sunt; et ideo demonstrativa maxime sunt, quia adverbium
demonstrantis habent, ut ecce, et pronomen ut eum illum. sed
haec omnia ex istis quattuor speciebus sunt, finitis, infinitis, minus
quam finitis [servi][6]) et possessivis. – Articularia nominibus iun- 50, 19
guntur, quia funguntur articulis Graecorum. nam inter articulos
et pronomen hoc interest: articuli iuncti nominibus declinantur,

380, 10 Genera pronominibus ita ut nominibus accidunt paene omnia .. commune ut qualis talis

pronomina sola. — Genera pronominibus ita ut nominibus quidem 50, 34
accidunt, sed praeter promiscuum genus. neque enim pronomen
promiscuum inveniri potest. — Qualis et talis communia sunt pro- 51, 34
nomina. unde Lucanus adverbium fecit ,qualiter expressum ventis 51, 30

---

[1]) cuias et cuiatis *B* 49,17 *K.* cuiatis nostratis 50,22 *K. Don. cod. praeter Parisinum:* cuiates nostrates

[1]) quis *B* [2]) nominati *B* nominativi *Keilius* ista unum *Hagenus* [3]) t *et* d *om. B suppl. Keilius* [4]) indefinitum est ad aliquod qua ostendo me aliquid possidere quod cupio et persona possidentis refertur *B corr. Schoellius sec. Pomp.* 203, 26–30. [5]) quanti te duxit *B corr. Hagenus* [6]) servi *verbum interpolatoris esse videtur nisi ad Servi auctoritatem provocavit grammaticus cf. Serv.* 411, 10. *Serg.* 548, 6.

per nubila fulmen'. neutra in e correptam exeunt ut quale tale 51, 35
sicut in nominibus suave dulce, quae et comparantur ut suavius
dulcius. ista pronomina non comparantur quia nullum pronomen
recipit comparationem. neque enim potest dici qualior talior quo
modo suavior dulcior. nam non possumus his pronominibus com- 51, 21
parationem adponere quamvis ab analogia non discrepent nominum
horum, suavis et dulcis, et similiter adverbium faciant. — Nemo 50, 34
pronomen est, et quaerendum est, cuius generis sit. quod commu-
nis generis esse non ambigendum est. denique feminino lectum
est apud Terentium 'ut illum nemo nostrarum quisquam vidit'. —

380, 16 Figura etiam in pronominibus duplex est

Et figura in pronominibus ita est, ut et ab ultima parte compo- 52, 28
nantur et a prima, ut quispiam quinam <quidam> aliquis nequis[1])
siquis nescioquis: aut ex compluribus componimus, ut quicumque.
quicumque habet tamen numerum communem, <ita et> quidam.
quisdam quiscumque <non lectum est>.[2]) — Nomina a prima 52, 15
parte componuntur, pronomina <a prima et>[3]) ab ultima. composita
pronomina in qua parte nominativum habuerint, ipsa parte decli-
nantur, sicut nomina, quae aut unum nominativum habent aut
duos. si unus nominativus fuerit, ipse declinatur, alter casus se-

aut enim simplicia sunt pronomina ut quis aut composita ut quisquis

quens non declinatur; si duo nominativi fuerint, ambo inflectuntur.
— Quisquis ita declinandum est: quisquis cuiuscuius cuicui quem- 52, 8
quem quisquis a quoquo vel a quiqui, et pluraliter quiqui quorum-
quorum quibusquibus quosquos quiqui a quibusquibus. unde
sunt illa exempla, apud Terentium ,quemquem nacta sis, quin spo-
lies, mutiles, laceres', apud Tullium in frumentaria ,cuicui modi
est'. quispiam autem prima parte declinatur, postrema non decli-
natur. piam enim quid est? nihil. sic et aliquis: ali non decli-

380, 22 nam idem quod constat ex duobus corruptis cum producitur masculinum est, cum corripitur neutrum

natur, quis declinatur. — <Idem>[4]) pronomen ex duobus corruptis 52, 30
constat; ideo simplicis figurae est. *[5]) nam cum idem productum
fuerit, masculinum pronomen est, cum correptum neutrum; eundem
accusativus est de masculino, de neutro ipse est nominativus qui

ut hic correptum pronomen est, productum adverbium loci.

et accusativus. * triptotus est[6]). — Hic quando producitur ad- 52, 37
verbium loci est; quando corripitur pronomen. pronuntiatio illud

---

[1]) quispiam aliquis quinam nequis *B ordinem restituit Hagenus. addidi* quidam, *quod postea legitur.* [2]) ut quicumque habet tamen numerum communem quidam cuiusdam cuiuscumque *B verba* ita et *et* non lectum est *inserui* [3]) *suppl. Keilius* [4]) *suppl. Keilius* [5]) *lacunam indicavi. de duplici forma verbi* idem *actum esse videtur.* [6]) cum correptum idem accusatiuus triptotus est si de masculino ipse est nominatiuus qui et accusatiuus *B* triptotus est *ad pluralem neutri spectare videtur. Hagenus:* idem si de masculino accusativus triplus est.

380, 25 Personae finitis pronominibus accidunt tres prima .. secunda .. tertia.

persona prima in hoc pronomine .. non habet vocativum casum.

380, 30 Sunt pronomina quae non per omnes casus declinantur ut eccum eccam ellum ellam cuius cuia cuium cuiatis . sunt . sine nominativo et vocativo ut sui sibi se a se

381, 4 Inter pronomina et articulos hoc interest

quod pronomina ea putantur quae cum sola sint[1]) vicem nominis implent.

381, 9 Neuter uter unus

omnis alter alius nullus

ambo uterque sunt qui nomina, sunt qui pronomina existiment

381, 14 Verbum est pars orationis cum tempore et

[1]) sunt *B*

discernit; si tractim pronuntias, adverbium loci est; si cursim, pro-
nomen generis masculini, ut ,solus hic inflexit sensus'. — Prima 49, 18
et secunda persona semper generis sunt omnis. et multi volunt
tertiam personam finitam non esse quia et de absente dicimus ille.
— Ideo in singulari numero vocativum non habet quia ipse se 53, 1
nemo vocat. — Ista omnia anomala sunt, non declinantur. nam
,cuium pecus' auctoritas praesumpsit. — Notandum ne ista
pronomina quasi possessiva intellegantur. possessivum ita decli-
natur suus suus sui suo suum [o sue] a suo[1]); hoc vero ita
declinatur sui sibi se et a se. sed vide, quantum dis-
crepat inter hoc pronomen et possessivum. hoc ita dicendum
est ,sui causa facit' dico et ,sui causa fecerunt' idcirco et com-
munis est numeri. -- Pronomina sola declinantur[2]). articulos 53, 12
Graeci in nominibus habent, nos in pronominibus. et articuli tres
significationes habent; et pronomina dicuntur et articuli et demon-
strationes. — Sed tunc dico esse pronomina cum carent articulis;
sicubi cum articulis fuerint declinata, nomina nuncupanda sunt.
— Pro articulis tunc ponuntur quando corripiuntur et nominibus 53, 22
iuncta fuerint; pro demonstratione tunc quando producuntur et ad-
verbia faciunt loci. — Quia non facit hic neuter huius neutri [dicunt 53, 18. 20
alii facere hic neuter huius neutri][3]). — Inter omnis et totus[4]) 53, 9
quid interest? omnis potest esse cum multis, totus potest solus
esse. — Sicut omnis sic dubiae similiter <particulae> *[5]). — 53, 19
Istae particulae | id est neuter uter omnis alter alius nullus ambo 53, 24. 27
uter unus | dubiae[6]) sunt utrum pronomina sint an nomina. unde 53, 25
magis nomina dicenda sunt quia iunguntur his articuli sicut omnibus
nominibus et rite declinantur. — Pronomen si articulos accipit nomen 53, 19
est, hic neuter, si non[7]), pronomen (sed quis ponat articulum?)
ita et omnis[8]). non omnibus pronominibus iunguntur articuli. nam
nemo dicit hic is et haec ea et hoc id. —

— DE VERBO. —

Verbum dictum a verberato aere quod motu fit linguae, sed 53, 20
et aliae partes sic fiunt. sed ideo haec pars sic dicitur proprie,
quia principalis est et facit elocutionem. — Verbum est interroga- 54, 4

[1]) suum sue o a suo *B corr. Keilius* [2]) *post* declinantur *Keilius inseri vult:* articuli nominibus adiunguntur [3]) *quae uncis seclusi ab interpolatore addita esse videntur qui verba Cledoni ad declinationem pronominis rettulit* [4]) omnes et totos *B corr. Putschius* [5]) particulae *inserui. enumeratio intercidit.* [6]) alius ambo uterque dubiae *B corr. Schoellius* [7]) fit non *B* si non *Schoellius* si non accipit fit *Keilius* [8]) ita et omnes *B*

persona sine casu aut agere aliquid aut pati aut neutrum significans. verbo accidunt septem qualitas coniugatio genus numerus figura tempus persona.

381, 17 Qualitas verborum in modis est

modi sunt septem. indicativus qui et pronuntiativus imperativus optativus

coniunctivus

infinitivus

impersonalis

381, 24 quae in et exeunt duas formas habent. alia ab indicativo veniunt ut misereor miseret. alia a se oriuntur

381, 28 formae .. inchoativae ut fervesco

calesco. quae inchoantur praeteritum tempus non habent. sunt etiam frequentativa de nomine venientia

382, 2 sunt quasi dominutiva quae a perfecta forma veniunt ut sorbillo sugillo

sunt sine origine perfectae formae ut pitisso[1], vacillo

382, 6 sunt verba inchoativis similia

[1] pytisso B

tive, pars orationis responsive. — Quoniam verba temporibus et 54, 8
modis declinantur, nomina casibus. — Qualitas in modis et in for- 53, 31
mis, coniugatio in secunda persona agnoscitur, genus utrum acti-
vum sit an passivum; numerus sicut in nominibus; figura sicut
in nominibus[1]), tempora quibus facta discernuntur; personae quae
distributionem praesignant. — Non solum in modis est qualitas 54, 5
verborum, sed etiam in formis. — Modi sunt proprie casus verbo- 54, 13
rum, formae intellectus. accidit et tempus quod non solum verbo
sed et adverbio et participio. — Is[2]) ipse est pronuntiativus qui 54, 7
et indicativus, | quia quae indicamus pronuntiando signamus. —
Imperativus qui nos ostendit aliis imperare. — Optativus est qui
et promissivus quando nobis promittimus et optamus aliquid eve-
nire. — Coniunctivus qui nos facit sermonem cum alio modo con-
iungere. coniunctivo modo nisi iunctus fuerit indicativus futuri 54, 14
temporis, elocutio illius non constat ut ‚cum legero surgam'. —
Infinitus qui personas numeros et tempora confusa habet. — Im- 54, 11. 16
personalis qui <habet quidem> personas[3]), sed personas non dividit,
nisi a pronominibus acceperit. — Impersonalia tres significationes 54, 21
habent: aut in tur exeunt ut curritur, aut in it ut accidit[4]), aut
in et ut pudet. ista ipsa et neutrodefectiva dicuntur. — Sed no- 54, 17
tandum quod hic indicativus aut a neutralibus verbis venit aut ab
activis. — Ab indicativo venit sed a deponenti. — Quia signifi- 54, 24
cationes non habent unde descendant. — Participium futuri tem- 54, 25
poris non facit fervescenturus. <Tertiae coniugationis>[5]) cor- 54, 26
reptae calesco calescis. — Calesco non facit calescui. — Frequen- 54, 25. 27
tativa sunt alia quae non tantum a verbo veniunt sed <et>[6]) a
nomine descendunt. nam patrissat est ‚patri similis est', graecis-
sat ‚graece adfectat'. et ista quae a nomine veniunt velut simi-
litudinem tenent. nam patrissat non <est> ‚pater est' sed ‚similis
patri est'. — Ista sorbillo et sugillo velut diminutiva sunt. sed dimi-
nutiva non sunt sed magis derivativa. nam a primis significationibus
his descendunt ab eo quod est sorbeo et sugo. — Vacillo quasi va-
gor[7]). alii reprehendunt Donatum, ut ab eo quod est poto mutata
littera pitisso pro potisso[8]) dixerit, et ab eo quod est vagor vacillo
pro vagillo. — Inchoativa ista verba non esse adprobat tempus 55, 6
quia diximus supra praeteritum non admittere inchoativa. compesco

[1]) omnibus *B bis corr. Keilius* [2]) *verba:* quia quae indicamus pronuntiando dicimus *quae leguntur in B ante* is *omisi propter sequentia* [3]) personas se personas *B corr. Keilius* [4]) odi *B* odit *Putschius*, accidit *scribendum esse videtur cf. Charis.* 253, 12. [5]) *suppl. Keilius* [6]) *suppl. Keilius* [7]) uago *B* [8]) pytisso pro pytisso *B*

ut compesco compescui. | sunt alia quae originem sui non habent ut consuesco quiesco

382,10 Coniugationes verbis accidunt tres.

382,26 est altera species tertiae coniugationis quae i producta enuntiatur: hanc nonnulli quartam coniugationem putant quod futurum tempus et in am et in bo in ar et in bor[1]) syllabam mittit

habet praeteritum quia facit compescui, ideo inchoativum non est.
— Compesco compescis tempus praeteritum perfectum compescui 55,11
facit. idcirco non videtur inchoativa forma. — Consuesco[1]) facit 55,10
consuevi, quiesco facit quievi. facit et passivum consuescor ab alio.
ideo ergo inchoativa non sunt, quia et praeteritum habent et pas-
sivum faciunt. — Quiesco quievi facit, | senesco senui. seneo 54,21. 19
quieo lectum est[2]). facesso non est <frequentativum.> frequentativa
[in to] aliam syllabam habent et aliam coniugationem. — Tres 55,17
litterae quae faciunt coniugationem a e i: a quae producta est in
prima, e quae producta est in secunda, e et i quae correptae sunt
in tertia, i quae semper producta est[3]) in quarta. — Omnis[4]) con- 55,14
iugatio in praeterito imperfecto in bam exit ut amo amabam doceo
docebam lego legebam audio audibam. prima coniugatio in prae-
terito perfecto in ui iunctum exit ut amo amavi, secunda in solu-
tum ui exit ut doceo docui; tertia coniugatio i correpta exit ut lego
legi, quarta producta ut audio audii. quarta in praeterito perfecto 55,15
et audii et audivi et audisse et audivisse. — Tertia correpta a 57,13
tertia producta hac ratione discernitur quod tertia correpta in pas-
sivo pro i e habet correptam ut lego legis legor legeris, tertia vero
producta eandem i et in passivo servat ut nutrio nutris nutrior nu-
triris. — Tertia coniugatio varios habet modos aliquando tantum in 56,31
am, aliquando in bo, aliquando in am et in bo. [et] in am ut lego
legam; in bo tunc est, si prima persona i suum teneat ut munio
munibo, eo ibo. sed dicis, eo i non habet. iuxta orthographiam
habet: nam et scribitur ut sit diphthongus sicut eitur et ut
diphthongum semper teneat. in am et in bo ut audio audiam
audibo. — Ut eo is it etsi[5]) habet ante o e tertiae est coniugationis 57,10
productae. ibo non eam ne sit coniunctivo temporis praesentis si-
milis cum eam. nutrio et nutriam et nutribo quia i habeat ante
o. — Ut Terentius ,matris servibo commodis'. — Ut Vergilius 57,7
,audiam, et haec manis veniet mihi fama sub imos'. — Eo verbum 57,16
neutrale indicativo modo dictum personae primae coniugationis
quartae productae eo is it imus itis eunt, praeterito imperfecto

[1]) in am et in ar in bo et in bor *B post* bor *in B leguntur verba*: rite exire posse *quae ex Donato irrepserunt*

[1]) *glossema in cod. perturbatum Keilius in ordinem redegit* [2]) senesco senio cupio senio lectum es facesso non est frequentatiua in toso alium *B cf. Pomp.* 222,5. *Hagenus:* senesco senex esse incipio. seneo non lectum est. [3]) quae producta est in secunda e et i quae correptae sunt in tertia quarta i quae semper producta est *B corr. Keilius* [4]) prima coniugatio in praeterito imperfecto in bam exit ut amo amabam sit audio audibam ex praeterito perfecto et audii et audiui et audisset et audiuisse secunda doceo docui in solutum ui exit tertia coniugatio i correpta exit quarta producta ut audii *B corr. Hagenus* [5]) et *B* etsi *Hagenus*

eo queo eam queam ibo quibo et a passivo queor quear vel quibor et siqua sunt similia.

383,1 Genera verborum sunt quinque

ibam ibas ibat et pluraliter ibamus ibatis ibant, praeterito per-
fecto ii et ivi, isti, iit vel ivit et pluraliter iimus vel ivimus istis
ierunt vel iverunt, iere vel ivere, praeterito plusquamperfecto
ieram vel iveram, ieras, ierat et pluraliter ieramus vel iveramus,
ieratis, ierant; futuro ibo ibis ibit ibimus ibitis ibunt; imperativo
modo ad secundam et tertiam personam i eat et pluraliter eamus
ite eant, futuro ito itote eunto; optativo utinam eam, imperfecto
utinam irem, perfecto utinam ierim vel iverim, futuro utinam eam;
coniunctivo cum eam eas eat, perfecto cum ierim, plusquamper-
fecto cum issem, futuro * <futuro> itum ire[1]), impersonali
itur, imperfecto <ibatur, perfecto>[2]) itum est, plusquamperfecto
itum erat, futuro ietur. — Usque adeo futurum duplicem habet
quarta coniugatio ut Terentius diceret ,non eam? ne nunc qui-
dem' et Vergilius ,ibo animis contra'. ita et <a> nutrio debe-
mus dicere et nutriam et nutribo. — Verba neutralia:[3]) furio 55,20
insanio pendeo fugio cedo madeo proficio deficio venio succedo
vivo suesco[4]) consuesco maneo veneo[5]) caleo haereo propero valeo
curro sto sedeo cubo succumbo accumbo pareo dormio prodeo
glisco reverto esurio lucubro supplico immineo tremo palleo[6]) hor-
reo vapulo scateo[7]) nubo ardeo excreo[8]) algeo pateo serpo repo
olfacio erro vigilo pessum eo[9]) cogito surgo milito sudo hiemo
trepido eo redeo pereo[10]) recedo procedo oleo sapio spiro saevio
taceo sileo degenero mando descendo vaco dubito fluctuo pro-
silio nuto candeo vibro[11]) parco. Verba deponentia: minor opinor
epulor[12]) proficiscor perpetior tueor intueor patior testor testificor
dominor nascor aspernor conor misereor paciscor irascor inter-
pretor luctor profiteor fateor loquor utor contionor negotior rimor
adsequor persequor prosequor adgredior progredior vescor molior
demolior arbitror venor operor sciscitor peregrinor praestolor co-
mitor nanciscor expergiscor iaculor proelior experior queror ma-
chinor nitor medeor tibi medicor tibi mereor merui for adfor[13])
opperior te speculor miror tutor suspicor suffragor tibi polliceor
dignor indignor sortior revertor comissor furor mentior iocor orior

[1]) *Lacunam expleas ex Char. p. 261,6—10* [2]) *suppl. Keilius* [3]) *verba bis scripta expunxi. in assignatis generibus diversas grammaticorum sententias non inveni. quare testimonia grammaticorum secutus singula singulis generibus attribui, sed codicis ordinem verborum reliqui.* [4]) gusto *B* suesco *Hagenus* [5]) uenio *B* veneo *Keilius* [6]) fallo *B* palleo *Schoellius* [7]) erro uapulo scato *B* horreo vapulo scateo *Putschius* [8]) expeo *B* excreo *Keilius* [9]) pesso *B* pessum eo *Keilius* [10]) eo repereo *B* eo redeo pereo *Keilius* [11]) libro *B* vibro *Hagenus* [12]) pluor *B* epulor *Schoellius coll. p. 56,18* [13]) adfatur *B*

ordior odoror exequor detestor rixor vagor grassor exspatior[1])
depeculor contemplor palor cunctor [epulor] argumentor meretricor
stomachor infitior reor praevaricor periclitor insidior causor gra-
tulor commentor bacchor lamentor auctionor hariolor bellor mini-
tor adsentor fabulor fruor metior. medeor quidam | commune di- 56, 8. 14
cunt esse medeor te et medeor a te. Verba communia: criminor 56, 19
potior hortor[2]) osculor calumnior ludificor consolor populor scrutor
moror feneror amplector amplexor obliviscor execror vereor re-
cordor praedor imitor adipiscor · precor consequor opitulor remi-
niscor aemulor ulciscor[3]) blandior auxilior veneror percunctor
adulor. nunc hoc monemus quod exceptis supra scriptis deponen-
tibus et communibus verbis quaecumque iam verba indicativo
modo temporis praesentis ex prima persona r littera terminantur
et ex sua specie non possunt facere verba activa, haec indiscreta
qualitate accipiantur, hoc est quod seu communis seu deponentis

activa suut quae r littera terminantua et accepta r littera faciunt ex se passivo ut lego legor

verbi potestate fungantur. — Activum verbum est quod o habet 58, 6
et addito r passivum facit. nam non potest esse activum quod
non facit passivum neque passivum quod non faciat activum. neu-
trum est si non faciat passivum.[4]) neutrum quia nec activum est
nec passivum, deponens quod r litteram nunquam deponat per
catantifrasin [deponentia per catantifrasin] sed[5]) illud melius est 57, 31. 58, 20
quod carent participio futuri temporis a passivo. et deponens 57, 31
potest facere commune ut convivor; et commune deponens facere

passiva sunt quae [in] r littera terminantur et ea amissa redeunt in activa ut lego legor. neutra sunt quae .. accepta r latina non sunt. sunt etiam neutra quae i littera terminantur ut odi[1]) novi memini sunt item quae in um syllabam desinunt[2]) ut sum prosum item quae t littera exeunt ut pudet taedet paenitet

non potest ut obsonor. commune quod casibus discernitur quod et 58, 7
ab activo et a passivo in or venit. sed activam significationem
accusativus regit, passivam ablativus ut criminor te et criminor a
te. — Neutra activum habent tantum sed quia illud alter non
patitur, activum non est ut nato. — Odi temporis praeteriti per-
fecti est sicut legi. nam quod dicis odio te habeo, nomen est, non
verbum. nam Terentius ‚miris modis odisse aiunt adulescentem
Sostrata‘. — Sum praeteritum imperfectum facit eram; in com-
posito facit adsum. secundae coniugationis productae est: sic dici-
mus es, quomodo mones, ut sit circumflexus accentus. — Taedeo
in Casina Plauti legimus. secundum hoc verbum principale posi-
tum est ‚pertaeduit me illius rei‘, et ‚pertaesum est illius‘ iam

---

1) *verba* ut odi novi memini *leguntur etiam post* perfecti est *in B pag.* 58, 14 K. 2) desinant *B*

1) explicor *B* exspatior *Keilius. permulta exhibuit Asper grammaticus Anecd. Helvet. p. 50.* 2) criminor *Anecd. Helv.* 51, 4. hortor *An.* 51, 8 *ubi plurima, inveniuntur.* 3) ulciscor I 166. blandior I 337. 165. adulor I 164 adipiscor II 379. consequor II 379. 4) actiuum *B* passivum *Keilius* 5) *sequentia huc transposuit Keilius*

sed haec et similia defectiva existimanda sunt

383, 10 **deponentia sunt quae r littera terminantur et ea amissa latina non sunt**

pro arbitrio scribentis usurpatum est. — Notandum sane omnia
impersonalia defectiva esse. — Deponens dicitur, quod deponat 57, 33
participium futuri temporis in dus, ut[1]) natus naturus (non nasci-
turus, quia facit ab eo quod est natus: participio perfecti tem-
poris a passivo tolles s, addes rus et fecisti futurum ab activo) et
nascendus non facit. moriens mortuus moriturus ab eo quod est
moriens non facit tempus futurum a passivo moriendus (sicut
amans tolle s adde dus et fecisti futurum a passivo ut amandus.)

sunt verba extra hanc regulam quae inaequalia dicuntur

moribundus sicut alia similia <non est participium futuri a pas-
sivo>, sed est participiale. — Inaequalia dicuntur verba quae 58, 21
in praesenti tempore quasi activa sunt et in praeterito quasi pas-
siva. ut soleo solitus sum gaudeo gavisus sum | audeo ausus sum 58, 26
| fio factus sum fido fisus sum et si qua sunt similia, nam soleo 58, 28
solui debuit facere gaudeo gaudui. — Dubium est[2]) utrum vescitus 58, 25

vescor

dicatur necne, aut forte ideo <inaequale> vescor quia † facit vescui.

fero ... sunt quae declinari rite non possunt ut cedo ave faxo sis amabo infit inquam quaeso aio

— Fero <non facit ferui fertus sed tuli latus, etsi infero> non 58, 34
facit inlator sed infertor[3]). — Id est rite declinari omnino non possunt. 59, 20
nam ab eo quod est cedo dic mihi illam rem secundam et tertiam
personam non facit, cedis cedit; in plurali facit cette ut Plautus
in ✻[4]) ‚cette patri meo‘, id est date vel dicite patri meo. ave simi-
liter non declinatur nisi tantum in secunda[5]) persona. faxo faxis:
Terentius: ‚faxis promissa appareant‘. amabo a prima persona non
declinatur, quia velut blandientis est significatio. infit <non>[6])
declinatur in prima persona, quia infit <est> coepit loqui, ut ‚infit eo
dicente d. d. a.‘ inquam inquio non facit, quaeso quaesis non facit, 59, 2

383, 17 **sunt etiam monosyllaba quae ideo etiam[1]) producta sunt ut sto do flo**

sunt verba incertae significationis ut tondeo lavo fabrico punio

aio aiis non facit. ergo ista omnia inaequalia et neutrodefectiva
sunt. — Quia omnis prima persona verbi correpta est ut canto,
to brevis est, dico, co brevis est et cetera. do das <dat>[7]) flo flas
flat. quando ista monosyllaba, producta sunt, composita brevia
sunt, ut reddo. — Utrum activi an passivi. — Tondeo et tondeor
si vis dicere dicitur[8]). — lavo: Terentius 'it lavit redit', Sallustius

---

1) ideo etiam *B: Don. cod. praeter Parisinum* ideo sola

1) ut nascens natus naturus non nasciturus et nascendus non facit quia ab eo quod est natus addes participio perfecti temporis a passiuo rus et fecisti futurum ab actiuo moribundus ab eo quod est moriens tolle s adde dus non facit tempus futurum a passiuo sicut amans amandus sicut alia similia sed est participiale *B corr. Hagenus et Schoellius* 2) uescor dubiae (*i. e.* dubii è) utrum uescitus dicatur aut forte ideo uescor quia facit uescui *B Keilius*: quia non facit vescui *Hagenus*: vescor dubium est cur inaequale dicatur aut forte ideo vescor quia facit vescui 3) fero non facit infertor sed inlator *B cf. Philoxen. gloss.* infertor παραθέτης 4) *lacunam indicavit Keilius* 5) prima *B* secunda *Keilius* 6) *suppl. Keilius* 7) dat *supplevi* 8) tondeo tondeor si uis dicere dicit *B*

munero partio

populo[1]) adsentio adulo

lucto

auguro. haec enim omnia et in o et in r littera finiuntur et his verbis tempora participiorum accidunt paene[2]) omnia. numeri sunt
384,1 .. dualis ... legêre
384,10 Tempora verbis accidunt tria praesens praeteritum et futurum. praesens ut lego praeteritum ut legi futurum ut legam

sed praeteriti temporis[3]) differentiae sunt tres imperfecta perfecta plusquamperfecta. imperfecta ut legebam perfecta ut legi plusquamperfecta ut legeram. ergo in modis verborum quinque tempora numerabimus[4]) praesens praeteritum imperfectum praeteritum perfectum praeteritum plusquam perfectum futurum

'Cossutius in proxima villa fonte lavabatur'. — partio: Sallustius 59,13
'provincias inter se partiverant', Vergilius 'et socios partitur in
omnes'. — populo[1]): Vergilius 'populatque ingentem farris acervum' 59,16
et 'quisque suum populatur iter'. lucto: Terentius ,anulum dum 59,13
luctat detraxisse', Vergilius ,genibusque adversae obluctor harenae'.
— auguro: Vergilius 'et si quid veri mens augurat, opto', Statius 59,14
,auguror hinc Thebis belli m'. — Quia et ab activa veniunt et a 59,16
passiva ut | adulo adulor obsono obsonor[2]) | adulo adulans adulatus 59,17. 18
adulaturus et adulandus. — Propter[3]) metrum legêre prudentius 60,5
dicimus, quod significat legerunt ut Vergilius ,legere rudentis'.[4])
ideo dualis dicitur numerus quia duas personas a plurali numero
tertia persona sibi defendit. — Tempora in verbis omnia quinque 60,13
sunt. sane videndum est ne tempora confundantur praesentis
temporis et futuri. quare legis praesens est [si] leges futurum ut
illud exeat per i correptam, illud per e productam. — Omnis 60,10
prima coniugatio ad imperativum vi addit iunctum et facit praeteritum tempus perfectum ut canta cantavi salta saltavi vacua vacuavi exceptis scriptis ut puta tona tonui sed ita tamen ut sciamus et tonui facere et tonavi. sic tibi licet recedere ab ipsa regula ut non perdas ipsam regulam: licet tibi et aliud dicere doma et domui et domavi facit. nam in quinta Verrinarum Tullius perdomavit, e contrario Vergilius domui ait. sed haec discretio est: si facit nomen verbiale domitor, ut per i exeat, praeteritum perfectum in ui separatum mittit; si a suum tenuerit nomen verbiale ut lau-
dator cantator, in vi iunctum mittit ut laudavi cantavi. — Inter 60,27
perfectum et plusquamperfectum hoc interest: ,ante decem annos' qui dicit ,ambulaveram' soloecismum facit, debet enim dicere ,ante decem annos ambulavi', item ,ante quindecim ambulaveram' non ambulavi. quidquid enim in praeterito ante iam factum[5]) fuerit tempori plusquamperfecto debetur[6]). inter plusquamperfectum et imperfectum hoc interest: plusquamperfectum est quod ante iam factum est, imperfectum est, quod totum completum non est. —

[1]) munero populo patrio *B* [2]) pene accidunt *B* [3]) praeterito tempore *B* [4]) numeramus *B*

[1]) populo uexo illum (= Vergilius) adulo adulor obsequor adulo adulas adulaturus et adulandus et his uerbis pene accidunt quia et ab actiua ueniunt et a passiua ut populatque ingenti farris aceruum et quisque suum populatur iter *B corr. Keilius quae emendari poterant* [2]) adulo adulor obsequor *B corr. Schoellius sec. Pomp.* 233,9 [3]) *huic glossemati praescripta sunt Donati verba* 383,31. sunt — legere 384.2 K. [4]) *verba Lucani sunt cf. Keil. annot.* [5]) auditum *B* ante iam factum *Hagenus.* [6]) deuetur hoc interest plusquamperfectum est quod ante iam factum est in perfectum est quod totum conplet non est interfectum et plusquamperfectum *B corr. Keilius*

384,17 Personae verbis accidunt tres
384,21 etiam verba impersonalia quae in tur exeunt casui serviunt ablativo ut geritur a me a te ab illo. | quae in it exeunt casui serviunt dativo ut contingit mihi tibi illi | quae vero in et exeunt ea modo dativo modo accusativo.
sunt verba .. quorum alia genetivi casus formulam servant .. alia dativi .. alia accusativi ut accuso invoco.
384,32 exceptis f et k et q ceteras omnes Latinas recipient ...
385,2 nam triumpho per p et h scribitur. k et o littera non praeponitur. item sine u praeferri non
385,4 potest.[1]) Sunt verba defectiva

alia per modos, ut cedo

alia per formas ut facesso

alia per coniugationes ut adsum. alia per genera ut soleo [faxo impleo]
385,8 verba quoque impersonalia cum per omnes modos declinari possint[2]), inve-

Inter perfectum et plusquamperfectum hoc interest: quod est factum nunc, perfectum est, quod ante factum, plusquamperfectum. — Prima persona <in> neutralibus et in activis respuit casum, quia per se implet elocutionem[1]), nam deponentia et passiva interdum admittunt nominativum casum, quando opus est ut personam suam adsumant[2]). — Impersonalia pronominum sibi vindicant casus ablativos. sed in omnibus personis ipse casus est, numquam variat. — In it impersonalia quae exeunt pronominis semper casum sibi vindicant dativum. — Impersonalia quae in et exeunt a pronominibus alia accipiunt dativum, alia accusativum casum. sed tamen notandum libet tantum dativo, <non>[3]) et accusativo, iungi: nam pudet piget taedet paenitet semper accusativo iungimus[4]). — Accuso te et invoco te: et in simplici et in composito ipsum casum
tenet. — Nullum verbum primae personae ante o f <recipit>, siqui- 61,27
dem[5]) triumpho non in f et o finitur, sed per aspirationem, ut pho. —
Soleo caret participio praesenti, solens non facit. oriri infinitus 61,17
est. ita et veteres dicebant moriri, euphonia mori emendavit. sallio sallere[6]) facit et psallo psallere facit et salio saluere, ut ,mollibus in pratis unctos saluere per utres'. studeo quamvis neutrale sit et activi regulam sequatur, futuri temporis participio caret. nam nemo dicit studiturus sicut iturus. <ab>[7]) eo quod est ovat[8]) primam personam non habet: nam nemo dicit ovo ne intellegamus dativum
singularem <ab> eo quod est ovum. – Cedo quando significat dic, 61,30
imperativum tantum modum habet. ideo per modos defectivum est,
facit autem pluralem cette. <et>[10]) notandum cum imperativus mo- 62,1
dus o littera finitus sit, facit tamen pluralem cette. — Facesso quasi 61,32
frequentativum, cum non habeat principale, unde oriatur et non descendit ab eo quod est facio. nam facessere est abscedere ut Terentius ,haec hinc facessat', et <non> est prima coniugatio[9]). — Ex eorum omnium similitudine aliorum defectivorum regulam re-
quires[10]). — Adsum in composito caret coniugatione: in simplici 62,3
secunda intellegitur quia sum es est facit. — Soleo perdit enim 62,7
tempus. in praeterito enim tempore erit passivum soleo solitus
sum, cum in praesenti formam habeat activi. — Liquet mihi, id 62,4

[1]) *cod. Bern. scripturam reliqui, cum quid Donatus scripserit non satis constet.* [2]) possunt inueniuntur quaedam defectiua *B*

[1]) effectum *B* elocutionem *Hagenus* [2]) suum ad se meritum *B corr. Keilius* [3]) *suppl. Schoellius* [4]) dicimus *B* [5]) sequitur sed *B* recipit. sed *Keilius.* <recipit>, siquidem [sed] *Schoellius* [6]) sallire *B* sallere *Putschius cf. Prisc. lib.* X p. 546 [7]) *suppl. Keilius* [8]) abari *B* ovat *Keilius* [9]) abscedere et est prima coniugatio ut terentius haec hinc facessat *B cf. Diom.* 379,9. *Prisc. lib.* X p. 535,12. [10]) sequerit *B* sequere. et (notandum) *Schoellius.* requires *Keilius. fortasse*: regula sequitur.

niuntur tamen defectiva ut liquet

miseret

385, 11 Adverbium est pars orationis quae adiecta verbo significationem | eius aut complet aut minuit | ut iam[1]) faciam vel non faciam

adverbia aut a se nascuntur | aut a vocabulo ut ostium ostiatim a pronomine ut meatim tuatim | a verbo ut cursim strictim, a nomine et verbo ut pedetemptim | participio ut indulgens indulgenter. a nomine venientia aut in a exeunt[2])

ut una aut in e productam ut docte aut in e correptam[3]) ut rite

aut in i[3]) ut ves-

est manifestum est mihi, defectivum: facit <imperfecto> quidem[1])
liquebat mihi, tempore tamen perfecto caret, non enim facit liquit.
— Miserebat potest facere quo modo liquet liquebat. nam mise- 62, 10
ruit non facit quo modo nec liquit. verba impersonalia corrupta
per omnes modos declinantur. nam alii qui adserunt usque ad imperativum declinari, auctoritate vincuntur.

— DE ADVERBIO. —

Adicitur verbo semper adverbium unde et adverbium 62, 16
dictum. ✻[2]) integrum est. — Ut est bene lego male
describo. — Significationem tunc complet [ut] cum dicimus ,prime recito', 'optime[3]) peroro' si dico, 'iam faciam', firmavi quod disposui:
si dico ,non faciam', infirmavi, quod ,non' dixi[4]). — A se originem
ducunt, non enim[5]) habent originem unde nascantur. — Ostiatim per
singula ostia, meatim meo more, tuatim tuo more. — Adverbia 62, 20
quae ab aliis veniunt ex his tribus partibus fiunt tantum ex nomine pronomine verbo. — Hic pes, temptim teneo: ergo quasi di- 62, 24
cas pedem teneo[6]). — Hic erravit Donatus. nam nulla participia 62, 22
adverbia ex se faciunt[7]). nam in tantum indulgens nomen est,
ut recipiat comparationem, indulgens indulgentior indulgentissimus,
unde fit ut non credatur a participio esse, sed a nomine hic indulgens. accepta igitur comparatione participia fiunt nomina. —
Omnia adverbia a terminata longa sunt ut una contra; ut ,illum
aspice <contra'>.[8]) — Adverbia ab appellativis vel propriis nomini- 62, 26
bus quae veniunt semper in e productam exeunt, ista tamen quae
a recta significatione descendunt. nam bene et male brevia sunt
et illa etiam quae originem non habent ut rite saepe[9]). — Quae- 63, 11
cumque nomina appellativa adverbia ex se faciunt et dativo casu
o littera finiuntur, appellativa sane, o in e convertunt ut huic
docto docte ita et doctissimo doctissime. sunt alia quae contra
regulam veniunt sed rara et auctoritate usurpata ut durus duriter
inhumanus inhumaniter. item sunt alia quae o in er litteras convertunt ut violento violenter. o quae producuntur a masculinis 64, 8
veniunt et melius iuxta regulam in e caderent ut false sicut docte.
sed auctoritas in o mutavit ut ,falso queritur de natura sua genus

---

[1]) ut etiam *B* [2]) in correpta ut rite *post* in a exeunt *exhibet B* [3]) ut falso aut in correptam *ante* aut in i *exhibet B*

[1]) equidem *B* imperfecto quidem *Hagenus* [2]) *lacunam indicavit Keilius et verba manca ad definitionem adverbii pertinere intellexit* [3]) discimus primae recito optimae *B corr. Schoellius* [4]) quod ante dixi *Hagenus*: *an* modo? [5]) tamen *B* enim *Keilius* [6]) ergo pedem teneo si dicas *B corr. Keilius* [7]) exeunt *B* ex se faciunt *Keilius* [8]) *suppl. Keilius* [9]) semper *B* saepe *Keilius*

peri aut in o productam ut falso aut in o correptam ut modo

385, 19 aut in u ut noctu

aut in m ut scriptim aut in r ut breviter aut in s ut funditus. adverbia quae in e exeunt produci debent praeter illa quae non comparantur ut rite aut comparationis regulam non servant ut bene male

faciunt enim bene melius optime male peius pessime: aut ea quae a nomine verbove non veniunt. ceterum facile et difficile quae ut adverbia ponuntur nomina potius esse dicenda[1]) sunt

pro adverbiis posita ut est torvum clamat. horrendum resonat

ergo adverbia quae in e productam exeunt ab eo nomine veniunt quod dativo casu o littera terminatur ut huic docto

humanum'. et ipsa ista producenda sunt. — Ut ,tu modo posce 64, 6
deos veniam'. ideo hoc adverbium correptum est, quoniam non 64, 8
descendit ab eo nomine unde descendit et falso. nam continuo
inde producitur quod a nomine venit ut huic continuo continue
facit adverbium, quod, ut diximus, e in o auctoritas convertit.
cito quaerendum est cur breve sit: quoniam significationem non
servat dum flectitur in adverbium. nam falsus potest et falso facere et false, continuus potest et continuo facere et continue; citus
autem non facit cite sed cito unde o correptam habet, ut ,et cito
rapturus de nobilitate comesa.' est alia regula unde brevis sit
cito, quia comparationem recipit, quod continuo et falso facere <non
potest>; non potest facere comparativum quia duplicat adverbium[1]).
nam ista adverbia ideo in o exeunt, quia anomala sunt in
comparatione, illa vero ideo in e, quia comparationes legitimas
servant. — Inter nocte et noctu hoc interest: si ,tota nocte' iunc- 63, 16
tum dico, nomen facio: si solum noctu, adverbium. — Exeunt et 63, 8
in am[2]), ut perperam. — Nomina communis et omnis generis 63, 18
semper in r exeunt ut brevis breviter, misericors misericorditer. —
Rite originem sui non habet et in comparatione deficit, quia ritius 63, 22
nemo dicit. saepe quamvis comparationem servet (nam dicimus
saepe saepius saepissime) tamen quia originem ex nomine non
habet ideo brevis est | ,rite secundarent visus' et ritius non facit. 63, 6
Et magne quia magnus maior maximus facit. — Bene et male 63, 19. 20
comparari ex se non possunt. — Benius non facit. — Malius non 63, 10
facit. ideo in e correptum exeunt. — Etiam ipsa adverbia ali- 63, 20
quotiens faciunt ut paene paenitus. notandum sane horum ad- 63, 26
verbiorum regulam talem esse, ut ea quae a diversis generibus
vel a nomine veniunt, ut auctoritas elocutionis exercuit, ita et adverbia faciant. — Multi dubitant facile et difficile utrum nomina 65, 8
sint an adverbia. sed magis nomina intellegimus ut sint communis generis et neutri ut hic et haec facilis et hoc facile, quia
possunt adverbia facere ut faciliter et difficulter. — Sunt etiam
nomina, quae a poetis pro adverbiis licentissime ponuntur ut ,torvum clamat' pro torve, horrendum pro horrende. sunt quaedam
nomina quae, dum vocabulorum obtinent locum, faciunt etiam adverbia quae licenter poetae commutant et nominibus pro adverbiis
utuntur, ut Romae ruri. — Ista quae originem habent et compa-

---

[1]) ducenda *B*

[1]) recipit et duplicat aduerbium quod continuo et falso facere non potest facere comparatiuum *B corr. Hagenus* [2]) etiam *B* et in am *Keilius*

docte | quae in r[1]) exeunt ab eo nomine veniunt quod dativo casu i littera terminatur ut huic agili agiliter. contra hanc regulam multa saepius usurpavit auctoritas. nam quaedam .. et in dativo casu permanent[2]) et adverbia faciunt ut falso sedulo. quaedam multa contra faciunt ut huic duro non dure sed duriter

rationem rectam, in e exeunt productam. mane autem ideo cor-
repta est quia in comparatione deficit: nec manius dicimus nec
originem habet. — Huic facili faciliter. sunt alia quae contra hanc 65,32. 66,1
regulam veniunt sed rara et auctoritate usurpata ut durus duriter
inhumanus inhumaniter sicut in praetura Tullius dixit. —
Pro false et sedule. falso adverbium est et perdit casum dum 65,35. 31
facit adverbium. — Dure debuerat facere. inhumaniter ait Cicero 65,37. 66,4
in praetura. — Regula adverbii quando debet in e exire quando 63,37
in o et er. masculina omnia nomina quae fuerint propria et ex
se faciunt feminina in e productam mittunt adverbia ut Tullius
Tulliane Sallustius Sallustiane Vergilius Vergiliane. quae vero
appellativa fuerint et ex se masculinum et neutrum faciunt, et ipse
in e exeunt productam ut doctus docta doctum facit docte. sed
ista comparantur quae appellativa sunt adverbia, propria compa-
rari non possunt sicut et nomina ipsa. illa vero quae
a communi genere veniunt vel ab omni semper in er
correptum exeunt ut nobilis nobiliter felix feliciter et compa-
rantur quia appellativa sunt. — Omnia adverbia quae ab appel- 64,36
lationibus descendunt et e littera terminantur, producto accentu
pronuntianda sunt ut prime docte et cetera. sane ista tria
corripienda bene male magne; anomala reperiuntur[1]). falso et
magno et nomina et adverbia sunt. sed quando significationem
nominum perdunt in adverbia transeunt. — Hoc autem 65,39
breviter intellegendum est: omnes partes orationis, cum desierint
esse quod sunt, adverbium faciunt, ut qui, si habeat casum,
pronomen est, si non, adverbium, ut qui pro unde. ante,
si iungo nomini ,ante templum' praepositio est; si tempus invenit
ut ,ante feci' adverbium est. post crastinum quotienscumque di- 66,5
cere voluerimus, non debemus dicere post crastinum diem; sed per
se post crastinum[2]) ponere ut subaudiamus diem. — Notandum 68,16
etiam adverbiis omnia tempora paene accidere, praesens ut hodie
praeteritum ut heri futurum ut cras. — Hic locus urbis erit, *[3]) 66,7
et ,quae loca qui habeant homines' et ,desertosque videre locos'.
— Vel mane ut ,mane ruunt'. — nuper: ut ,nuper in pratis stu- 65,30. 66,9
diosa florum'. — semel: ,quam semel informem vasto vidisse sub
antro Scyllam'. — ut non: ,non tibi Tyndaridis facies invisa La-
caenae'. — ut etiam: ,Idaeumque etiam currus etiam arma tenentem'.

386,7 Adverbio accidunt tria significatio comparatio figura .. sunt adverbia . loci . . ut hic[3])
temporis |ut hodie nuper

numeri ut semel bis negandi | ut non adfirmandi ut etiam quinni .|.

[1]) in ter *B* [2]) in dicatiuo casu manent *B* [3]) *lemma constat e verbis Donati 386,7* — negandi *386,9 integris*

[1]) *fortasse* nam anomala esse reperiuntur *cf. Prob. p. 155.* [2]) crastinum diem *B delevit* diem *Keilius* [3]) *excidisse videtur sententia, qua dixerat grammaticus duplicem numerum pluralem nominis apud Vergilium inveniri*

optandi ut utinam hortandi ut heia[1]), ordinis ut deinde, interrogandi ut cur[2]) similitudinis ut quasi ceu[3]) quantitatis ut multum parum

dubitandi ut forsitan fortasse

personalia ut mecum[4]) vocandi ut heus respondendi ut heu separandi ut seorsum iurandi ut edepol ecastor hercle mediusfidius eligendi ut potius immo congregandi ut simul una prohibendi ut ne eventus ut forte fortuitu comparandi ut magis et[5]) tam

sunt item adverbia[6]) infinita ut ubi quando

sunt finita ut hic modo

,Mansisset utinam'. — ,Heia age rumpe moras'. — ,Deinde satis flu-
vium inducit'. — ,Cur, inquit, diversus abis'. — ,Ceu quondam torto' 66,12
et ,ceu quondam petiere rates'. et <veluti ut>[1]) ,veluti magno 66,22
in populo'. — Vel satis ut, 'sit satis armentis'. omnia adverbia 66,28
quantitatis quae plus minusve significant, genetivo casui singulari
semper respondent, ut ,multum vini bibi', ,infinitum carnis[2]) accepi',
,satis poenarum dedi', ,plus olei effudi'. — Ut ,forsitan et Priami 66,30
fuerint'. <forsitan fortasse forte>[3]) et forsan totum unum est,
sed forte forsan et forsitan poeticum est, fortasse prosae. — ,Me-
cum erit iste labor'. — Heus, si raptim proferimus, adverbium, s
cum dolore, interiectio: sic et heu. — Terentius: ,seorsum Demea'. 67,10
— Terentius: ,edepol, Surisce, te curasti molliter'. ista omnia
unam partem orationis habent. — Ut, ,quin potius pacem aeternam'. 67.14
— Ut ,ne pete conubiis natam s. L'. — <,Forte>[4]) sub arguta 67,16
consederat i. D'. — ,Magis atque magis'. — Ut ,non tam praeci-
pitis biiugo certamine'. — Adverbia ipsa quae extra exempla 64,19
lectionis huius reperiuntur sensu colligenda sunt, ut deprehendantur
cuius sint significationis. — Adverbia infinita sunt, quae de absen- 67,19
tibus dicuntur, finita quae de praesentibus: nam et locus definitur
et tempus. — Nam cum dicimus hic et modo, et locus finitur 67,20
et tempus. — Sunt adverbia quae, cum unum significent, duplici vel 67,2
amplius modo efferuntur, ut puta num et nunc, tum et tunc, ut et
sicut, uti et sicuti, quo et aliquo, ubi et alicubi, ibi et ibidem, hic et
istic, hinc et istinc, illo et illuc, illic et illinc, rursus et rursum,
prorsus et prorsum, forte et fortasse et fortassis et forsitan. sunt
alia adverbia ex istis, quae sibi respondere inveniuntur, ut tum num
<tunc nunc> ut 'tunc decuit metuisse tuis'[5]) et 'tum decuit cum
sceptra dabas', 'num te facta impia tangunt'. — Adverbia quattuor 67,28
modis figurantur, per locum ut ,hac iter Elysium nobis', ad locum
ut ,huc ades o Galatea', in loco <ut ,hic et Narycii posuerunt moe-
nia Locri', e loco> ut ,hinc me[6]) digressum vestris deus appulit
oris'. — Foras et[7]) intro ,intus et foris: tunc has significationes cus
todimus sicut in praepositionibus utriusque casus, ut quando nos
aliquo ire vel isse vel ituros significamus, foras vel intro dicamus,
ut quo is? foras vel intro quo ieras? foras vel intro quo iturus es?

386,18 Adverbia loci duas species habent in loco et ad locum: in loco ut intus foris ad locum ut intro foras. dicimus enim intus sum intro eo; foris sum foras eo . adiciunt quidam de loco, quod sic dicitur quasi in loco ut intus exeo foris venio

[1]) *omisi:* demonstrandi ut en ecce [2]) *omisi post* cur quam ob rem [3]) qualitatis ut docte pulchre *omisi* [4]) *om.* nobiscum vobiscum [5]) *sic B* vel *Don.* [6]) sunt item .. aduerbia sunt item *B*

[1]) *suppl. Hagenus* [2]) carminis *B* carnis *Keilius* [3]) *suppl. Keilius* [4]) *suppl. Keilius* [5]) ut tum num mutum decuit metuisse tuissetum *B. corr. Keilius* [6]) *complevi ex Prob. p. 154* [7]) foris *B* foras et *Keilius*

<foras>[1]) vel intro: at vero cum nos alicubi esse vel fuisse vel
futuros esse significamus, foris vel intus, ubi futurus es? foris
vel intus; ubi fuisti? foris vel intus; item quando illo significas,
foras vel intro respondeantur, quando illic, foris vel intus ut ,illic
est, foris vel intus'. sic dicendum est ,intus sum', ,foris sum', ,foras
vado', ,intro vado', ,ibi sum', ,illuc vado'. de intus et de foris venio 64, 20
non possumus dicere, quia praepositio adverbiis numquam iungitur.
sane sciendum quod non dicitur de domo venio, <sed domo ve-
nio>[2]), ut Terentius ,domo me eripuit';[3]) vel tunc dicimus, ,de
domo venio', quando pronomen additur, ut ,de domo mea venio' vel
,de domo tua'. — Hac eo, illac eo. adverbia loci sunt haec: hic
ibi illic, de loco hinc illinc inde, per locum hac illac illa, ad locum
huc illuc illo. — Adverbia enim semper verba comitantur. — No- 68, 10
tandum etiam adverbiis omnia tempora paene accidere: praesens
ut hodie, praeteritum ut heri, futurum ut cras. — Ut comparantur 68, 11
nomina ita et adverbia. quae comparantur ab appellativis
nominibus veniunt; inde et recipiunt comparationem. et non omnia
appellativa comparantur. — Tribus regulis adverbia non recte 68, 27
comparantur: si a se oriuntur, mane manius non dicitur; si a no-
mine quod recipit comparationem in eus vel ius venit, si[4]) ab aliis
partibus quae comparationem non recipiunt. — Nequam quamvis 68, 14
monoptoton nomen sit, hoc solum et nequiter facit et nequissime. —
Notandum et <nominum>[5]) imminutionem esse, ut Terentius ,fere[6])
grandiuscula illinc profecta est'. — Mane non facit manius sed magis 68, 24
mane aut maxime mane. — Quoniam quomodo comparantur ad- 68, 18
verbia sic et minuunt comparationem. — Omnino nulla exsistunt. 68, 22
— Observandum sane, ut nominibus locorum quae adverbia faciunt 69, 3
praepositio numquam iungatur ut Romae fui Cirtae audivi Uticae
moratus sum. domus vero et rus tunc accipiunt praepositionem
quando et pronomen, ut ,ad domum meam vado'. — Quia et hic 68, 26
falsus facit et huic falso.[7]) sed articulus nomen facit, sine
articulo adverbium <est>. — Qui quia pronomen est, dum per 68, 32
casus inflectitur, et adverbium, dum significat unde. — Pone
accentu discernitur, ut propter discretionem contra regulam 68, 33
ultima accentum accipiat[8]). — Profecto sic intellegendum quo 69, 1
modo falso, hic profectus <huic profecto>[9]) apud Terentium pro- 68, 35

adiciunt quidam etiam per locum ut hac illac. heus et heu multi non adverbia putaverunt quia non semper haec sequi-
386, 25 tur verbum . gradus .. tres .. positivus ut docte comparativus ut doctius superlativus ut doctissime. | et quoniam adverbia quoque sunt, quae per omnes gradus ire non possunt, ideo his ad augendam significationem pro comparativo et superlativo magis et maxime coniungimus ad minuendam minus et minime. quem ad modum comparantur ita et deminuuntur adverbia: a positivo ut primum [1]) a superlativo vel nulla exempla vel rara sunt.
387, 4 sunt multae dictiones dubiae inter adverbium et nomen

inter adverbium[2]) ut [est] falso et pronomen ut qui, inter adverbium et verbum ut pone

inter adverbium et participium ut profecto

inter adverbium et coniunctionem ut

[1]) *omisi:* primulum longe longule a comparativo ut melius meliuscule longius longiuscule [2]) inter adverbium *in duobus lemmatis legitur cf. 68, 13 et 68, 36.*

[1]) *suppl. Keilius* [2]) *inseruit Hagenus* [3]) eri *B* [4]) recipit comparationem inaequalia be et in *B corr. Schoellius sec. Char. 187, 10* [5]) *inseruit Hagenus* [6]) esse terentius ut fere *B corr. Keilius* [7]) quia ex his falsus coniunctio facit *B corr. Keilius* [8]) *post* accipiat *exstat in B dittographia verborum* pone accentu [9]) profecto hic profectus *B*

fecto sine dubio est. — <Et ut>[1]) ,ut te fortissime Teucrum' 69, 6
adverbium est ut, id est quemadmodum quomodo. Propter
adverbium est, ut ,propter sedeo', praepositio ut ,propter aquae
rivum' hoc est iuxta. ita et ante: ante te veni praepositio est;
,ante audivi' adverbium[2]). Heu responsio adverbium est; quando 69, 12
ingemiscentis est, interiectio est. — Quî unde, quî evenit? unde 68, 31. 69, 13
evenit. si qui a quis qui venient? facis[3]) quí. — Ut id est quem- 69, 18
admodum circumflexum habet accentum, ut coniunctio acutum.
sic et pone, si retro significat, circumflexum; si verbum acutum.
ne circumflexum adverbium est, ne acuto quando dicimus con-
iunctio est. sensu vero discernimus ante et cetera. — De 69, 15
his adverbiis localibus in minore arte[4]) plenius subnotatum est.

Nomina civitatium quando significant, locum non demonstrant. 64, 32
nam si locum demonstrant, adverbia faciunt. Nomina civita- 69, 16
tium numquam admittunt praepositionem. nam ea omnia
secundum accusativum septimum et dativum debemus proferre
aut ad locum aut de loco aut in loco, ut puta ,Beneventum vado'
non tam nomen est civitatis quam adverbium ad locum: excepta
sunt illa nomina quae in [5]) us et um exeunt ut Delus Naxus Ta-
rentum. <contra has regulas pauca auctoritate usurpata sunt>[6]) 64, 33
ut ,Cretae[7]) iussit considere Apollo', ut Cicero ,ad Messanam' pro
,Messanam',[8]) Vergilius ,Tyria Carthagine qui nunc expectat' pro
Carthagini. Roma si non sit nomen, sed vice loci sit, adverbium 64. 20
est, ut Roma venio: adverbium quia locum significat quia demon-
strat unde venerim.[9]) — His, civitatibus scilicet, regionibus enim 69, 22
semper apponimus. — Provinciae enim non possunt adverbia sig-
nificare. ideo non transeunt in adverbia, quia provinciae de signi- 69, 26
ficatione nominis non recedunt. antiqui autem alia consuetudine 65, 3
utebantur: et civitatibus praepositiones iungebant et provinciis de-
trahebant versa vice, ut Vergilius ,Italiam fato profugus' pro ad
Italiam, quod rectius nos civitatibus demimus, provinciis applicamus.
— Africa nomen est, non adverbium, significat enim non de civi- 69, 24
tate me venire, sed de ipsa regione[10]). — Adverbiis praepositiones 69, 29

quando inter adverbium et praepositionem ut propter

inter adverbium et interiectionem ut heu

387, 8 horum quaedam accentu discernuntur quaedam sensu.

387, 9 sunt adverbia loci quae imprudentes putant nomina ut Romae sum

de loco ut Roma venio ad locum ut Romam pergo. his praepositio non anteponitur quae provinciis locis regionibusve adici solet [ut de Africa venio] quia de significatione nominis non recedunt, ut de Africa venio ad Siciliam pergo

387, 13 praepositio separatim adverbiis non adplicabitur, quamvis

[1]) et ut *inserui* [2]) propter te ueni praepositio ut propter aquae riuum hoc est iuxta propter est ante audiui aduerbium *B corr. Hagenus cf.* 78, 21 [3]) si qui a quis ueniens facis *B corr. Schoellius* [4]) parte *B corr. Putschius.* [5]) excepto illa nomina quae us *B corr. Schoellius* [6]) *complevi sec Pomp. 253, 29. 254, 15. Serv. 416. Serg. 511, 29. Cled. 22.* [7]) in creatae *B* ut Cretae *Keilius* [8]) mensa an pro mensane *B corr. Keilius qui exemplum post* iungebant *65, 4 transponi iussit* [9]) uenio a quia locum significat aduerbium quidem moustratunde ueneris *B corr. Schoellius* [10]) significatio me uenire sed de ipsa re *B corr. Hagenus*

legerimus de repente de sursum, de subito et ex inde et abusque et de hinc. sed haec tamquam unam partem orationis sub uno accentu pronuntiabimus.

putant aliqui omnino addi non oportere, cum interdum propter sonos iungi necesse sit, ut apud Terentium, interea mulier quaedam ab hinc triennium' et Vergilius 'Siculo prospexit ab usque Pachyno'. sed hoc observandum secundum certos sonos quos poetae usurparunt praepositiones addi oportere[1]). — ,Deinde satis fluvium inducit'. deinde et desursum et desubito non sunt duae partes orationis, sed una composita. si dividas, praepositio est, conexa adverbium facit. ideo praeiudicium non faciunt[2]), quia uno accentu pronuntiantur tanquam singulae partes orationis, non tanquam divisae. -

387, 18 Participium est pars orationis dicta quod partem capiat nominis partem verbi. recipit enim a nomine genera et casus a verbo tempora et significationes ab utroque numerum et figuram

— DE PARTICIPIO. —

<A verbo>[3]) qualitatem et tempus. — Quando similia 70, 24
sunt nomina et participia hac re discernis: si genetivo servit, nomen est, si accusativo, participium, ut prudens illius rei, prudens ad illam rem: hic tempus designat unde participium credimus, licet privatum sit significatione. participia ita se invicem regunt. nam si praesentis temporis participio detrahas[4]) s ultimam litteram et addas dus syllabam, facis participium futuri temporis a passivo ut amans amandus. item si participio praeteriti temporis [a passivo] detrahas s ultimam litteram et addas rus, facies participium futuri temporis ab activo ut lectus lecturus[5]). omnia participia praesentis temporis ab omni coniugatione ns litteris terminantur ut amans; participium praeteriti temporis in us mittit ut amatus; futuri temporis participia ab utroque verbo in dus et in rus syllabam exeunt ut amandus amaturus. — Trium generum hic et haec et hoc legens. — Ita tot sunt casus participiorum quot et nominum, ut et septimum casum habeant participia et octavum. — Hoc est a qualitate verborum, qua[6]) intelleguntur participia ex quibus verbis oriuntur. oriuntur autem ex omnibus octo qualitatibus verborum, quia octo sunt qualitates vel genera verborum: neutrale activum passivum deponens commune inchoativum frequentativum defectivum. qualitas genus est, significatio. — In 71, 8
omnibus[7]) coniugationibus custodiendum praesentis temporis par-

387, 22 Genera participiis accidunt quattuor, masculinum femininum .. neutrum .. commune tribus ut legens. | nam omnia praesentis temporis participia generis sunt communis.
387, 27 casus[1]) .. | significationes participiorum a generibus sumuntur. veniunt enim participia a verbo activo duo, praesentis temporis et futuri ut legens lecturus

[1]) *lemma constat e Donati verbis usque ad:* luctaturus *vs. 27.*

[1]) praepositiones ad (in *add. al. m.*) oportere *B* addi oportere *Schoellius l. l.* p. 192. *Keilius* praepositiones addi non oportere *scripsit eademque verba inclusit; Hagenus* observandum nisi secundum—addi non oportere [2]) patitur *B* faciunt *Keilius* [3]) a verbo *inserui* [4]) nam de participio praesentis temporis a passiuo nam si praesentis temporis detrahas *B corr. Keilius* [5]) *post* lecturus *dittographia exstat eius glossematis quod postea legitur p. 71, 21 K.* [6]) quia *B* qua *Hagenus* [7]) nominibus *B* omnibus *Keilius*

a deponenti tria praesentis praeteriti et futuri ut luctans luctatus luctaturus. | a communi quattuor praesentis praeteriti et duo futura[1]) ut criminans criminatus criminaturus criminandus

ticipia quo modo <a>[1]) nominibus distent. amans illius <nomen>[1]) et amans illum participium. — Hoc verbum deponens participium futuri temporis ab activo vindicat. — Quaeritur utrum sancturus an sanciturus dicatur. ad praeteriti perfecti regulam recurrendum est: ab[2]) eo quod est sanctus tolle s, adde rus, facit sancturus. si sancitus facit sanciturus. sed ideo hoc debemus intellegere ab activo: quia facit sanxi facit sanctus; si faceret sancii faceret sancitus; sed facit sanxi quare sanctus facit.[3]) mortuus tamen hoc solum contra regulam istam repugnat quia non facit mortuus mortuurus[4]) sed facit moriturus. — Soleo tempore praeterito perfecto nec solui facit et futuro tempore caret. non facit solendus. odi autem lectum est et osus et osurus; sed hic Tullii pugnat auctoritas. — Memini meminens meminitus non facit, quia 71, 27
utroque participio caret. — Studens studiturus non facit. — Pudens taedens poenitens integrum facit, non impersonale verbum[5]). notandum ab impersonalibus verbis participia futura non venire nisi usurpata. — Sciendum communem numerum participia habere non posse. — Species <nominum et participiorum> si similes[6]) sunt | declina- 71, 5. 6
tione discernuntur ut visus, si quartae declinationis est, nomen est, si secundae participium. notanda est alia declinatio quo modo 71, 24
participia a nominibus separentur ut ab eo quod est amans si genetivo amantium facit participium est, si amantum nomen. — Amans sapiens et cetera quando comparantur et adverbia faciunt 72, 10
et genetivo coniunguntur [quia] nomina sunt. unde Sallustius ,alieni appetens', ,sui profusus' ,fugitans litium' quoniam participia nec comparantur nec adverbia faciunt et accusativo, non genetivo iunguntur. — Non facit tunico galeo; illud est participium quod a 71, 28
verbo venit. tunicatus comatus et galeatus quia significationibus carent, ambigua participia sunt. — Ista dubia sunt et alia quae secuntur sub sequentibus exemplis. nam et pransus et cenatus quidem dicitur[7]) prandeor et cenor non dicitur. sunt participia quae a verbis[8]) neutralibus veniunt et tamen praeteriti temporis nec non et futuri quod [non] in dus syllabam exit, sonum sustinere reperiuntur ut apud Sallustium ,cenatos esse in castris' ita et apud Vergilium ,monstrum horrendum ingens' nunc haec participia quae

388, 3 defectiva interdum alicuius sunt temporis ut soleo solens solitus interdum nullius

ut ab eo quod est memini nullum participium reperitur[2]). interdum .. participia defectiva .. ut ab eo quod est studeo stu-
388, 7 dens | ab impersonali verbo participia nisi usurpata non ve-
388, 8 niunt. | numerus participiis accidit uterque singularis ut hic
388, 12 legens .. | Sunt nomina speciem participiorum habentia

ut tunicatus galeatus quae quia a verbo non veniunt, non sunt participiis applicanda. ex quibus sunt etiam illa quae, cum participia videantur, verborum tamen significatione privata sunt

[1]) duum futurorum *B* [2]) inueniuntur *B*

[1]) *suppl. Keilius* [2]) ut *B* ab *Keilius* [3]) sancsi quam sancii mortuus *B corr. Schoellius* [4]) moriturus *B corr. Keilius* [5]) pudens taendens penitus utrum faciat ab impersonali uerbo *B corr. Schoellius sec. Serv. 449, 33: Keilius* quaeritur *inseruit, Hagenus* annon [6]) species uerborum similes *B* [7]) quod dicit *B* quidem *Hagenus* dicitur *Keilius* [8]) sed participia quae aduerbiis *B corr. Keilius*

388, 16 ut pransus cenatus. sunt item alia participia quae accepta praepositione et a verbis et a participiis recedunt ut nocens innocens. nam noceo dicitur, innoceo
388, 20 non dicitur. | sunt multa | participia eadem et nomina ut passus visus cultus

388, 22 sunt participia defectiva quae per omnia tempora ire non possunt ut [est] coeptus urguendus

adverbia de participiis fieri posse nonnulli negant[1])

sed hos plurimae lectionis revincit auctoritas.

a verbis neutralibus veniunt praeteriti vel futuri auctorum pro-
bantur exemplis. — Rogatus et cenatus si ad hominum vocabula 72, 14
contorqueas, nomina sunt; si vero ad tempus propriis sunt nomi-
nibus adiecta, participia. nam si nomina sunt, non habent tempora, 72, 20
si participia sunt, habent tempora. – Noceo nocens simpliciter 72, 17
dicimus, innoceo facere non potest. — Passus participium quando
declino hic passus huius passi facit, hic passus huius passus nomen.
similiter et visus cultus: nam ille genetivus in i, ille in us. —
Horum participiorum vocabulum tale est quod nec participia nec 72, 22
nomina sed sunt nomina participiis similia. passus nomen est 72, 28
quando gradum significat; participium quando aliquid nos perpessos
demonstrat; et quando nomen est, quartae declinationis, quando
participium secundae. visus quando ab alio nos videri ostendit[1]),
participium est, quando visum optutum[2]) nomen est. cultus si re- 71, 5
cipit comparationem, nomen est, si tempora, participium. — Coep- 72, 24
tus praeteriti; praesens coepens non facit. urguendus urguens facit 72, 25
urguendus praeterito non facit ursus[3]). alii quidem volunt urguen- 72, 24. 30
dus <ursus>[4]) facere unde et ursi dicti, quod se urgeant currendo,
et urgeo ursi. ars quidem haec habet, sed euphonia sonos istos
sustulit de consuetudine et defectivum participium fecit. — Non
est credendum quod falsum est amanter venit ab eo quod est
amans. modo non participium est sed nomen, in tantum ut etiam
comparationem recipiat, facit enim amantior amantissimus. quod
si participium tantum esset, comparationem utique non reciperet.
— Verissimum est ut nulla participia in adverbia transeant, nisi
illa quae et comparationes possunt accipere, ut iam potestates no-
minum teneant ut neglegens neglegenter quia facit neglegentior.

DE CONIUNCTIONE.

388, 28 Coniunctio est pars orationis adnectens ordinansque sententiam.

coniunctioni accidunt tria potestas figura ordo

Coniunctio ideo dicitur quod adnectit verba: a conexione vim 73, 7
suam habet declaratam; unde Horatius erravit qui dixit ‚at o deo- 74, 8
rum Iuppiter' quia vitiosum est in principio a coniunctione incipere;
sed excusatur quia inchoativa coniunctio est <et>[5]) quia omnes
inchoativae primum sibi vindicant locum. — Potestas coniunctio- 73, 9
num est, ut sciamus, quae copulativae sunt, quae disiunctivae et re-
liquae; ordo ut sciamus quando subiungamus, quando praeponamus,

1) posse nonnulli negant fieri *B*

1) ostendimus *B* ostendit *Schoellius* 2) quam uisum ipsum *B* visum optutum *Schoellius sec. Anecd. Helv. 126, 13 Prob. 115, 25* 3) urguendus praeterito non facit ursus urguendus urguens facit *B* 4) *suppl. Keilius* 5) *suppl. Schoellius*

potestas coniunctionum in quinque species dividitur. sunt enim copulativae disiunctivae causales rationales.

figura quia coniunctiones, quamvis sunt simplices, componuntur si-
cut et nomina. — Copulativae dictae coniunctiones quae semper 73, 19
copulant et coniungunt locutiones. nam si dico tu ille stare non 73, 21
potest, <potest>[1]) si fuerit media coniunctio ut ‚tu et ille'. ergo
ideo dicitur copulativa quia duas partes in elocutione optime con-
iungit. disiunctiva enim verba copulat, sensus disiungit. ideo con-
traria species videtur coniunctioni disiunctio. expletivae sunt quae
additae ornant sensum et pondus adiciunt, detractae nihil derogant
ut ‚hoc facito saltem', possumus et ‚hoc facito' dicere sublata con-
iunctione. — Difficilis discretio est inter causales et rationales:
quae res magis ad philosophos pertinet et oratores. aliud enim
sunt causales, aliud rationales: potest esse enim causa quae ratio-
nem non habeat; ratio sine causa non potest esse. alia discretio:
ubi utimur causalibus, non utimur rationalibus; ubi rationalibus
utimur, possumus uti et causalibus. intellegitur etiam hoc modo 73, 15
quid intersit inter rationem et causam[2]), per hunc colorem. verbi
gratia si dicamus ‚occido hominem ut tollam illi pecuniam' causa
est, sed ratio non est per intemperantiam hominem occidere; si
addo ‚per noctem, ne deprehendar' ratio est[3]). — Ut ‚primusque 73, 20
Machaon et Menelaus' tale est <ac>[4]) si dicas 'et primus Ma-
chaon'. — Equidem alii dicunt hanc habere significationem 'ego 73, 12
quidem' sed melius iuxta Sallustium intellegendum quidem, ut
compositum sit equidem. – Autem et praeponitur et subiungitur. 74, 20
Si et ni in oratione numquam pro coniunctione ponuntur, quia 73, 22
interdum vices earum praepositio occupat. — Istae tres coniunc-
tiones quae similes sunt, semper causales sunt. Figura coniunc- 74, 4
tionibus accidit sicut ceteris partibus nec ambiguum est ex quattuor
partibus coniunctiones posse componi. — Sunt alia quae ordinem
primum tenent ultimum et medium. — Coniunctiones praepo- 74, 10
nuntur numero octo: at ac ast sive seu vel sin aut; subiunguntur
numero quinque: ve que enim quoque autem; praeponuntur et sub-
iunguntur quaecumque extra harum numerum cognoscuntur. — Ut 74, 7
‚ast ego', non dicimus ‚ego ast'; semper sibi principium vindicat. —
Que semper postponitur ut 'arma virumque' ‚primusque Machaon'. 74, 11
— Autem secundum licentiam antiquorum etiam praeponitur[5]) ut
Plautus ‚autem fac' et 'autem haec mulier' pro haec autem mulier. —

copulativae sunt hae: et que .. disiunctivae: aut ve .. expletivae: quidem equidem saltem videlicet quamquam quamvis quoque autem
causales: si etsi .. namque nisi nisi si si[enim et etenim]... rationales
... enim etenim enimvero quia quapropter quoniam quidem[1]) .. figurae coniunctionum duae sunt: simplex ut nam, composita ut namque. ordo coniunctionum[2]) in hoc est quia aut praepositivae sunt coniunctiones ut at ast
aut subiunctivae ut que autem
aut communes ut et

1) enim etenim uero .... et enimuero quia qua quidem *B* 2) coniunctionum *p. 74, 18 iterat B*

1) *suppl. Schoellius* (nisi *corr. Keilius*) 2) ratione et causalem *B corr. Schoellius. Keilius:* rationalem et causalem 3) per intemperantia hominem occidere ne depraehendar si addo per noctem ratio est *B corr. Keilius* 4) *suppl. Keilius* 5) *hinc interpolatum p. 74, 20* autem et praeponitur et subiungitur *(Schoellius)*

igitur

Sunt mediae ut igitur: qua parte voluero licenter pono et stat elo- 74,18
cutio ut 'igitur hoc faciam' <et> ,hoc igitur[1]) <faciam'.> Ver-
gilius ,Iliacas igitur classes', Sallustius 'igitur initio reges'. illic 74,14

389,13 Sunt etiam dictiones quas incertum est utrum coniunctiones an praepositiones an adverbia nominemus quae tamen omnes sensu facile dinoscuntur.

enim hysterologiam fecit quod et in aliis partibus fit a poetis ut
'transtra per et remos'. — Aliquanta hinc possumus intellegere, 74,3
quia omnes coniunctiones a terminatae longae sunt absque duabus
quia et ita. — Intellegimus et hoc iuxta regulam saepe dictam, quia 75,7
quidquid deficit esse quod est, adverbium facit. — Ne iuncta con- 74,28
iunctio est, separata adverbium ut ,ne trepidate m. T.' at per t
coniunctio est, per d praepositio. aut si sine h aspiratione et in t
exit, coniunctio est; si vero cum h aspiratione et in d exit, adver-
bium. ve iuncta coniunctio est, separata interiectio est. vel sepa-
rata adverbium est, iuncta coniunctio est: et gravem accentum in
coniunctione habet, in adverbio acutum. quoque, si ablativo casui
non respondeat, coniunctio est: si ablativum habuerit, pronomen ut
a quoque. porro si vero significat, coniunctio est; si longe, adver-
bium temporis. quando, si quatenus significat, coniunctio est; si
dicam ,quando hoc tibi placet'; si vero tempus, adverbium est, ut
,quando venit'? quamquam si accusativo non respondeat, coniunctio
est ut 'quamquam patres conscripti', si accusativo responderit, com-
positum pronomen est ut quamquam iustitiam'. ce etiam ornativa

nam et coniunctiones pro aliis coniunctionibus positae inveniuntur potestate mutata

coniunctio est, ut hicce haecce hocce[2]) et ideo coniunctio est quia
postponitur. — Veteres frequenter coniunctiones pro coniunctioni- 74,23
bus ponebant, | copulativam pro disiunctiva[3]) ut 'subiectisque urere 74,24
flammis' pro subiectisve et causales pro rationalibus ut ,prius *'[4]). 74,23.28

— DE PRAEPOSITIONE. —

Praepositio dicta est eo, quod praeponatur omnibus partibus 75,18
orationis excepta interiectione cum dicimus 'ante homines': nam

389,19 Praepositio est pars orationis quae praeposita aliis partibus orationis significationem earum aut mutat aut complet aut minuit[1])

non dicimus 'homines ante'. ceterum postposita si fuerit, in signi-
ficationem transit adverbii ut 'longo post tempore venit'. — Prae- 75,20
ponitur praepositio omnibus partibus, etiam sibi ipsi, ut circumcirca.
— Praepositio significationem partium interdum mutat ut rogo ad-
rogo; aliud est rogare aliud adrogare: interdum contrariam facit

nam aut nomini praeponitur ut invalidus aut pronomini praeponitur ut

ut cludo recludo; aliud est cludere aliud recludere: nam claudere
est claustra constringere, recludere aperire: interdum auget ut orno

[1]) aut implet aut mutat aut minuit *B*

[1]) et igitur hoc faciam hoc igitur uergilius *B corr. Keilius* [2]) ille ecce *B* illece *Keilius*, illaece *Putschius* hicce haecce hocce *Schoellius* [3]) copulatiuam pro disiunctiuam *B* [4]) *verba exempli videntur excidisse. Schoellius complet:* ut prius dictum est. *cf.* 73,34.

prae me vel subponitur ut mecum tecum nobiscum vobiscum aut verbum praecedit ut perfero aut adverbium ut expresse[1]) .. aut coniunctionem ut absque aut se ipsam ut circumcirca. praepositiones aut casibus serviunt aut loquellis | aut et casibus et loquellis. aeque aut coniunguntur aut separantur aut et coniunguntur et separantur. coniunguntur ut di dis re se am con; dicimus enim diduco distraho

exorno: minuit ut dolosus subdolus. — Pronominibus quando 75,20
supponitur praepositio necessitatis est causa ad vitandum cacen-
phaton. cum dico cum nobis, absonum est, vel cum dico cum me
et cetera. — Abs praepositio est, que coniunctio. — Sibi[1]) 75,26.28
ipsa praeponitur, circumcirca, ut sit una pars orationis.
— Casuales dicuntur praepositiones quae separatae [fuerint][2]) ca-
sibus copulantur. quae vero verbis participiis et nominibus iunctae
fuerint, loquellares dicuntur. reliquae[3]) communes dicuntur esse ut
de: et ,de loco venio' et ,defero tibi'. quando separatae fuerint, casu-
ales dicuntur, quando compositae, loquellares, | ut pro separata prae- 75,26
positio est, verbi gratia si dicam pro quo; si dico provoco coniuncta
est. — De istis quae semper iunguntur excipitur et alia particula o, 76,3
ut dicamus 'omitte me', quod maxime multas significationes habet.
si verbo iungitur vel nomini vel participio, perdit vim suam. si separa-
tur, tres significationes facit, aut exclamantis adverbium aut dolentis in-

in et con praepositiones si ita compositae fuerint ut .. s vel f .. consequantur plerumque producuntur ut insula consilium confessio.

teriectionem aut articulum vocativi casus. haec quotienscumque parti
aliae coniuncta fuerit, <producitur nisi metri gratia corripitur>,
verum separata semper producitur[4]). — Istae non tam positione
longae sunt quam natura, ut prima vocalis circumflexum accipiat.

390,1 Praepositioni accidit casus tantum. casus .. sunt accusativus et ablativus .. accusativi casus sunt .. ad apud ante .. citra .. circa contra erga extra

— Ut o naturaliter producatur. — Praepositiones sunt secundum 76,18.21
Probum numero quinquaginta et quinque. ex his tributae sunt
accusativo triginta, ablativo quindecim, utrisque quattuor, loquellis
sex. — Omnes praepositiones adverbia et coniunctiones a termi- 75,29
natae longae sunt absque duabus quia et ita. — Praeter vero 76,14

praeter

lecta est et ablativo iuncta ut Sallustius 'praeter rerum capitalium
condemnatis'. — Usque alii volunt ut adverbium sit; sed falsum

usque

est. qui adserunt adverbium sic dicunt, quoniam sine alia prae-
positione proferre non potes, ut ,usque ad urbem vado'. sed hoc
convincimus praesumptione imperitiae dici, siquidem ipsa uti sola

icimus enim ad patrem apud villam

debemus ut Vergilius 'usque columnas exulat'. — Vergilius 'nec
non ad templum'. — Terentius ut 'apud seclum prius'. — Vergilius

ante aedes adversum inimicos, cis Renum, citra forum, circum vicinos

'quis ante ora patrum'. — Tullius 'adversum leges moresque
maiorum'. — Sallustius 'quae cis paucos dies cuncta[5]) in armis foret'.
— Sallustius 'citra Padum omnibus lex Lucania † fratra[6]) fuit'. —

[1]) expraesso *cum spatio trium litterarum B*

[1]) aub sibi *B* ὑφέν sibi *Schoellius* [2]) fuerint *ex iis quae postea leguntur ortum esse videtur. Putschius:* quae cum separatae fuerint casibus copulantur. *Keilius:* quae separatim fuerint casibus copulatae [3]) quae *B* reliquae *Keilius* [4]) fuerit semper producitur uerum esse parata *B corr. Schoellius sec.* 78,5. *Putschius*: separata aliquando corripitur. [5]) iuncta *B*, (*cf. p.* 76,14) cuncta *Kritzius* [6]) fratra *B*, sinistra *Hagenus*, Licinia fraudi *cum Casselio Kritzius*.

Vergilius ‚et circum tempora pasci‘. — Circa templum non habet
exemplum. — Vergilius 'vires ultra sortemque senectae'. —
‚Te penes in te omnis domos inclinata recumbit‘. — Apud
tantum in loco significat ut 'apud amicum sum' nec possumus
dicere 'apud amicum vado'. ad vero in loco[1]) et ad locum significat.
nam dicimus et ‚ad amicum sum‘ et ‚ad amicum vado‘
sicut etiam Tullius posuit in prima[2]) actione 'decem fiscos ad
senatorem illum[3]) relictos', item in invectivis 'ad M. Lecam te
habitare velle dixisti'. — Quia dicimus ‚usque ad amicum
vado‘. usque et ad duae sunt praepositiones[4]). — E foro, ex
amico. aliquando enim consonans sequitur, ex praetura. — No-
tandum sane quod ex praepositio et auget et minuit. — Tenus 77,18
et subiungitur et anteponitur: et tenus pube dicimus et pube
tenus. ceterum pube tenus quando dicimus hysterologia est. —
Propter bonum sonum, propter gratiam vocis facit pube tenus. 77,19
tenus adverbium est quia pube tenus dicitur. — Tres praeposi- 77,15
tiones utriusque casus in sub et subter quando itinerales fuerint
accusativo semper serviunt, quando locales ablativo in omnibus
temporibus. super vero ab his distat per contrarium: quando
itineralis fuerit ablativo servit, ut 'eo super platea', quando localis
accusativo, ut ‚super Idalium‘. — Tunc quando est mutatio locorum,
accusativum casum regunt, quando in loco permansio, necesse
est ut ablativum regant. utrumque possumus dicere et 'cado in
plateam' per accusativum et ‚cado in platea‘ per ablativum. sed
tunc dicimus per accusativum quando de tecto nos verbi causa in
plateam cecidisse significamus, tunc per ablativum quando ibi
stantes cadimus. ergo mutatio loci <vel permansio in loco>[5]) facit
accusativum vel ablativum. — Quoniam de ablativo casui iungitur, 77,27
super, quando pro de ponitur, ablativo debet sociari. | necesse est 77,28
enim ut ei casui iungatur praepositio, cui casui illa iungitur, pro
qua ponitur. | et praeter vim hanc habet <ut>[6]) ablativo iungatur, 78,17
quia sic intellegimus praeter pro sine quo modo in pro contra. | inde 78,16
Sallustius 'praeter rerum capitalium condemnatis'. | super signi- 77,29
ficat et adverbium ut Vergilius 'et super ipsi Dardanidae infensi'

circa templum

ultra fines .. usque Oceanum penes arbitros

ex his ad et apud cum unius casus sint[1]), diverso modo ponuntur

usque praepositio plurimis non videtur, quia sine aliqua praepositione proferri recte non potest ablativi .. sunt de e ex[2])

tenus

dicimus enim ... tenus pube

utriusque casus praepositiones sunt hac in sub super subter. quarum

in et sub tunc accusativi casus sunt, cum ad locum vel nos vel quoslibet ire isse ituros esse significamus

391,1 super vero[3]) et subter cum accusativo casui naturaliter praeponantur et ablativo tamen plerumque iunguntur

---

[1]) sunt *B* [2]) ex e *B* [3]) super uero *bis B*

[1]) uero in eo loco B vero et in loco *Keilius* [2]) in una *B* (*i. e.* I ma) [3]) illos *B* [4]) dicitur et usq. et ad amicum uado usque duae sunt praepositiones quia sine aliqua quia dicimus usque ad amicum uado us et at duae *B Keilius* [ad amicum est dicitur et ad amicum vado.] — Quia sine aliqua: quia dicimus *cet.* [5]) *suppl. Hagenus* [6]) ut *suppl. Keilius si Putschius*

pro insuper. — Igitur quia longum est ceteras praepositiones persequi,
breviter hoc custodiendum est, ut, quando praepositiones
ad casum minime respondere viderimus, adverbia appellentur. notandum
sane, quando incertae fuerint praepositiones, hoc est nec
itinerales nec locales, ex sensu colliguntur, ex spatio aut ex ipso
loco. — Ad praepositio acutum habet, mutat accentum iuncta et
loquellaris, ut adegit, et penultima habet accentum. prae praevertit:
prae habet circumflexum <praevertit in penultima acutum>;
ita et o circumflexum habet, omitto in penultima acutum.
Horatius tamen o brevem posuit, ait ‚certus omitte tueri‘. sed hoc
metri gratia praesumpsit. — Praepositiones loquellares naturam 78,12
suam non servant, aliquando longae sunt aliquando <breves>[1]). —
Acutae sunt con di dis. vim suam autem commutantes sunt graves 78,6
si dicamus conduco: du enim nunc producitur. — Corrumpunt[2])
autem ita: conficio: corrupit verbum, nam erat integrum facio. —
Sane iuxta orthographiam affero scribitur non adfero. — [Subcapio.]
nam et suscipio quod dicimus integrum erat subcapio[3]). —
Antiqui ideo mutabant vim praepositionum, ut elocutiones compo- 78,13
nerent, ut 'crurum tenus a mento palearia pendent'. — Etiam
praeter antiqui utriusque casus appellabant praepositionem. — Ut 78,23
apud prae simul iungi non possunt. — Quotiens praepositionem se- 78,19
quitur verbum necesse est ut illa praepositio in adverbium tran-
seat ut puta ‚ante facit‘, 'propter sedet', 'ante venit'. — Ordo ac- 78,24
cidit praepositioni ut sciamus quando praeponatur. sed hoc superfluum
est. nihil enim accidit praepositioni nisi solus casus. —
Subiunctae inveniuntur praepositiones per poeticam licentiam. — 78,27
Ut crurum tenus. ita et pube tenus laterum tenus et hac tenus[4]). 78,26
— Quae non sunt recta ratione composita, quae non rationem 78,28
suam sequuntur. —

391,11 Separatae praepositiones | acuuntur

coniunctae casibus aut loquellis .. graves fiunt

praepositiones aut ipsa verba corrumpunt aut ipsae corrumpuntur

ut suffero[1]), aut et corrumpunt et corrumpuntur ut suscipio. | antiqui praepositiones etiam genetivo casui coniungebant .. item post et ante et circum utriusque casus invenimus. | separatae praepositiones separatis praepositionibus non cohaerent. |

et adverbia faciunt, si quando illas non subsequitur[2]) casus.

sunt qui putant accidere praepositioni et figuram et ordinem .. sunt praepositivae .. subiunctivae ut tenus

sed haec nos et similia in his numerabimus quae inaequalia nominantur.

DE INTERIECTIONE.

Interiectio vel quod interiecta sit mentibus vel quod ex af- 79,8
fectu animi nascatur. — O particula multas significationes habet[5]). 78,30
interiectionem dolentis pro sensu intellegimus quotiens significat
miserationem ut 'o mihi praeteritos referat si I. a'. articulus est

391,26 Interiectio est pars orationis interiecta aliis partibus orationis ad exprimendos animi affectus aut metuentis ut ei aut optantis ut o aut dolentis ut heu[3])

---

[1]) sufforo *B Cledonius legisse videtur:* affero, *quod Donati Berolinensis exhibet* [2]) illa non subsequatur *B* [3]) *post* eu *(sic) iterat* aut optantis ut o *B*

[1]) *suppl. Keilius* [2]) corrumpuntur *B*, *corr. Hagenus* [3]) integrum sufforo suscipto subcapio sane iuxta horthografiam affero scribitur non affero nam et *B corr. Keilius* [4]) pude tenus ante pube et sic tenus *B corr. Schoellius sec. Prisc. XIV. p. 32 XVIII. p. 354.* [5]) Omultas particulas habet *B corr. Hagenus*

aut laetantis ut evax. sed haec apud Graecos adverbiis adplicantur quod ideo Latini non faciunt, quia . non statim sequitur ver-
391, 30 bum. licet autem pro interiectione etiam alias partes orationis singulas pluresve subponere ut nefas, pro nefas.

quotiens vocativo casui applicatur: adverbium exclamantis est quo-
tiens invocamus deos ut o caelum o terra. — Heu et evax et pa- 79, 7
pae et reliqua licet apud Latinos interiectiones sunt, apud Graecos
tamen adverbia: heu hoe[1]) dicit Graecus, nos heu solum. — Heu 79, 9
inde intellegimus quando interiectio est, quando adverbium: si ver-
bum sequitur, adverbium facimus, ut 'heu fuge nate dea'; quotiens
alteram partem sequitur, interiectio est, ut 'ei mihi qualis erat' et
'heu qua nunc tellus inquit'. — Pro nefas plena est <elocutio>.
sic et pro Iuppiter, sic et heu pietas. | pro Iuppiter heu pietas, si 79, 14. 15
simul iungimus interiectiones faciamus, si separamus adverbia. —
In his interiectionibus non possunt certi accentus reperiri quae 79, 16
inconditis vocibus constant, ut heu va. certi sunt accentus in istis
quae possunt distingui, ut papae attat.

acceptus in interiectionibus certi esse non possunt.

DE BARBARISMO.

392, 5 Barbarismus est una pars orationis vitiosa in communi sermone.

Vitia orationis sunt duodecim barbarismus soloecismus acy- 79, 20
rologia cacenfaton pleonasmos perissologia macrologia tautologia
ellipsis tapinosis cacosyntheton. — — — — — —

[1]) heu pio *B* heu pro *Putschius* heu hoe *Schoellius sec. Prisc. XV. p. 73. Dein* eu sola *B*